

adoption & samfund

TEMA: Identitet

Læs også om adopterede med handicaps, om den hollandske adoptionsskandale og om synlige minoriteter i børnebøger.

Hvor stammer identiteten fra?

MICHAEL PAASKE,
FORMAND

Det gennemgående tema i dette nummer af magasinet Adoption & Samfund er identitet, og jeg tænker uundgåeligt tilbage på de meget stærke og personlige fortællinger, vi hørte ved Adoptionsdialogens Dag i maj måned i år.

Jeg synes på den baggrund, at der er god grund til at spørge, hvad det egentlig er, der afgør, hvem et menneske er, og hvor det enkelte menneske hører til.

Adoptererede kan både være en del af flertallet i Danmark og samtidig tilhøre en synlig minoritet, som omverdenen har en holdning til. Adopterede er danskere og samtidig født med en anden oprindelse. Og adopterede tilhører deres adoptivfamilier og kan på samme tid opleve sig selv som en del af deres biologiske familie. At der kan være så flydende grænser for identitet kan volde problemer for den adopterede, for det kan være svært at vide, hvor man som individ hører til.

Førhen afgang identitet meget af bopæl, familie og – ikke mindst – erhverv. I lokalsamfundet kunne man således være bedst kendt som Jens »smed« eller Gerda »post«.

Overlevelsestrangen hænger sammen med identiteten. Vi sammensætter vores identitet ud fra

forskellige smådele og brudstykker. En identitet beskytter os mod tab af mening. Identitet giver os en oplevelse af at være en del af en flok (eller flere flokke), netop fordi der er andre, der er ligesom os, og en flok er nødvendig for både identitet og overlevelse.

Derfor er det hårdt for mennesker, hvis identiteten vakler, og hvis den betvivles af dem selv eller af andre. Flere adopterede kan berette om, at netop det blev en del af identiteten, fordi man levede med en evig angst for at fortælle sin historie af frygt for, at man ville blive givet væk igen. Og adopterede beretter også om, at det er svært at mærke, hvor man hører til, og at man mangler et tilhørsforhold.

Det at vokse op som adopteret kan derfor skabe udfordringer for den enkelte, når man skal samle byggeklodser til ens identitet.

De barske beretninger fra de adopterede slår fast, at der er brug for PAS – Post Adoption Services – også til voksne adopterede, ja, gennem hele livet. Mens disse linjer skrives, er der heldigvis håb om, at PAS til voksne kan blive genindført, og det er godt.

Temaet »identitet« vil blive fulgt op på foreningens landsmøde i Odense den 3. november 2018. Læs mere herom andetsteds i magasinet. ■

KORT NYT.....	4
ANMELDELSER OG OMTALE.....	9
ARTIKEL: Vi er nødt til at kunne tale om adoption	16
Tonen bliver jævnlgt hidsig, anklagerne personlige og generaliseringerne store, når der debatteres adoption.	
 TEMA: Identitet.....	20
For nogle adopterede kan det være svært at finde ud af, hvem man selv er, og hvad man er rundet af, når man er født i et land, der ligger langt fra det Danmark, man er vokset op i.	
 MINITEMA: Adopteret med et handicap.....	40
Nye adoptivforældre skal forberede sig på at adoptere et barn, der kan have et handicap. To interviews giver indblik i livet for to adopterede på forskellige aldre og med forskellige handicaps.	
ARTIKEL: Hvid mælk.....	47
I Danmark er der lighedstegn mellem mælk og sundhed, men mælk er ikke lige sundt for alle, og måske ligger der et budskab i den mælk, der hældes op for danske børn.	
 ARTIKEL: I børnebøgerne er danskerne hvide.....	50
Det er svært at finde børnelitteratur, der skildrer transnationalt adopteredes virkelighed.	
ARTIKEL: Identiteten ligger i navnet.....	55
Hvad betyder det oprindelige navn for en adopteret? Og skal forældrene beholde det eller give deres barn et nyt, dansk navn?	
 ARTIKEL: Adoption i Holland – det begyndte som børnehjælp.....	57
Anden Verdenskrig skabte en helt særlig gruppe børn, der manglede forældre i Holland. De børn blev de første formelt adopterede i Holland.	
 ARTIKEL: Sladrer cpr-nummeret om adoptionen?.....	60
I nogle år var det praksis at give adopterede nogle helt bestemte cpr-numre. Det blev ændret, men man kan ikke længere få lavet sit cpr-nummer om, hvis man har et letgenkendeligt nummer.	
ASU.....	62
Arrangementer.....	63
Lokalforeninger og landegrupper	65
Kolofon og hovedbestyrelse	66

Forsiden forestiller mor og datter i Sydvietnam. Transnationalt adopterede vokser op i nogle helt andre omgivelser og i en helt anden kultur end deres fødeland. For nogle skaber disse kulturforskelle store identitetskriser, for fødelandets kultur og livsstil bliver manglende brikker i identitetsdannelsen.

Foto: Prami Larsen

LANDSMØDE 2018

med efterfølgende generalforsamling

Lørdag den 3. november 2018 på Scandic Odense, Hvidkærvej 25, 5250 Odense SV

Landsmødet får en lidt ny form i år, idet der afsættes tid før generalforsamlingen til en drøftelse af foreningens fremtid.

Det vil glæde os meget at se en masse medlemmer.

PROGRAM

10.00 Velkomst ved landsformand *Michael Paaske*.

10.30 Foredrag ved journalist *Marianne Vestergaard Nielsen* med overskriften »Mit liv som banan: Gul udvendig og hvid indvendig«, der handler om hendes forvirring over at se koreansk ud og føle sig fuldkommen dansk. Som voksen adopteret er hun nu i stand til at se, hvad der var på spil for hende som barn, og hun kan formulere, hvad hun ville ønske, hendes forældre havde vidst. Identitet og autencitet er nøgleord, når hun kommer omkring følelsen af at være historieløs og det glimtvis ønske om at være ansigtsløs. Efter foredraget er der mulighed for at stille spørgsmål. Marianne Vestergaard Nielsen er journalist, forfatter og indehaver af Familieskatten, og hun optræder også i et interview i denne udgave af magasinet.

12.00 Afrunding.

12.15 Frokost.

13.00 Foreningens fremtid.

14.30 Opsamling og afrunding af dagen.

15.00 Kaffepause.

15.30 Generalforsamling.

18.00 Foreningen er vært ved et mindre traktement.

Af hensyn til det praktiske arrangement skal bindende tilmelding ske senest den **25. oktober 2018** via et link, som du finder på vores hjemmeside adoption.dk.

Eventuelle spørgsmål vedrørende landsmødet kan sendes til landsmoedet@adoption.dk.

Indkaldelse til generalforsamling i landsforeningen **ADOPTION & SAMFUND**

Lørdag den 3. november 2018 kl. 15.30 - ca. 17.30
Scandic Odense, Hvidkærvej 25, 5250 Odense SV

Foreløbig dagsorden for generalforsamlingen

1. Valg af dirigent.
2. Godkendelse af dagsorden.
3. Bestyrelsens beretning.
4. Regnskab for 2017/18 – forelæggelse og godkendelse.
5. Indkomne forslag:
 - Godkendelse af lande-/interessegrupper.
 - Vedtægtsændringer vedrørende nedlæggelse af lokalforeningerne.
6. Arbejdsprogram for det kommende år.
7. Orientering om budget for igangværende år samt:
 - Fastlæggelse af kontingent for kommende år (*hovedbestyrelsen foreslår uændret kontingent fra 1. juli 2019*).
 - Fastlæggelse af abonnementspris for magasinet Adoption & Samfund for det kommende år (*hovedbestyrelsen foreslår uændret abonnement fra 1. juli 2019*).
 - Fastlæggelse af lokalforeninger og interessegruppers andel af det samlede kontingent (*foreslås uændret*).
8. Valg til hovedbestyrelsen.
9. Valg af suppleanter til hovedbestyrelsen.
10. Valg af revisor samt revisorsuppleant. (Der skal dog ikke vælges revisorsuppleant på generalforsamlinger, hvor generalforsamlingen vælger en revisor/et revisionsfirma, med hvilken der indgås aftale om udførelse af revision mod normal betaling.)
11. Eventuelt.

Regnskab og budget er sendt til lokalforeningerne, herunder forslag til medlemskontingent for det kommende år samt abonnementspris for magasinet for det kommende år og forslag til lokalforeningernes og interessegruppernes andel af det samlede kontingent.

Alle medlemmer kan deltage, dog har kun tilmeldte stemmeret. Tilmelding skal ske fra hjemmesiden adoption.dk.

HOVEDBESTYRELSEN

ADOPTIONSDIALOGENS DAG

Hvor stammer identiteten fra?

Det var en eftermiddag med stærke, barske og personlige indlæg, da Adoption & Samfund holdt Adoptionsdialogens Dag.

AF ANNA BRIDGWATER

Temaet var »Identitet«, da Adoption & Samfund den 17. maj 2018 holdt Adoptionsdialogens Dag på Nationalmuseet. Foreningens formand, Michael Paaske, bød velkommen og indledte med at stille nogle overordnede spørgsmål: Hvad er det, der afgør, hvem et menneske er, og hvor det enkelte menneske hører til?

Emnet er væsentligt for Adoption & Samfund, fordi den adopteredes

identitet har flere facetter: Adopterede kan både være en del af flertallet i Danmark og samtidig tilhøre en synlig minoritet, som omverdenen har en holdning til. Adopterede er danskere og samtidig født med en anden oprindelse end de fleste. Og adopterede er medlemmer af deres adoptivfamilier og kan på samme tid opleve sig selv som en del af deres biologiske familie. At

der kan være så flydende grænser for identitet, kan volde problemer for den adopterede, for det kan være svært at vide, hvor man som individ hører til.

Vi skaber vores egen identitet

Første oplægsholder var psykolog May Britt Skjold, og hun forklarede, at hendes identitet både var at være faglig ekspert, da hun som psykolog har beskæftiget sig med adoption siden 1995, og adopteret.

May Britt Skjolds fokus var, hvordan den enkelte oplever sit eget liv, og hun gjorde opmærksom på, at adopterede kan føle sig reducerede, når der tales om dem som en gruppe – de kan opleve, at de bliver set som del af en gruppe, hvor deres identitet udelukkende er at være adopteret, som om de ikke rummer andet.

May Britt Skjold talte også om oprindelsen af ordet »identitet« – det har samme grundstamme som ordet »identisk«, og begge ord handler om, at noget er det samme som noget andet. May Britt Skjold nævnte, at det er forholdsvis nyt, at mennesker selv skal danne deres egen identitet. Tidligere fik vi identitet via bopæl, familie og erhverv. Nu skal vi selv vælge, hvor vi bor, hvad vi vil lave, og om vi vil have familie eller ej.

Vi mennesker bygger en identitet ud af forskellige brudstykker, fortalte May Britt Skjold. Vi gør det, fordi identitet beskytter os mod tab af mening. Identitet giver os en oplevelse af at være en del af en flok (eller flere flokke), for der er andre, der er lige-

FOTO: MARIANNE ØSTERGAARD

Patricia Jimenez Nedergaard er født i Colombia og har fortalt om sin identitetskrisen i bogen *Et lille lys i mørket*.

som os, og en flok er nødvendig for både identitet og overlevelse. Derfor hænger overlevelsestrangen sammen med identiteten.

Skår i identiteten

Nogle mennesker kan få »sjælechoke« eller sammenbrud af identitet, hvis de får en oplevelse af, at de ikke er det menneske, de troede, de var. Derfor er det så hårdt for mennesker, hvis identitet vakler.

May Britt Skjold forklarede, at vi mennesker oplever vores identitet på tre måder:

Først oplever vi, at vi *har* en identitet. Det er den identitet, der ligger i at have en krop og en personlighed og at være til i verden. For det andet har vi en *oplevelse* af, hvem vi er. Her er historisk kontinuitet vigtig. Er der sammenhæng, eller er vores historie fragmenteret? Her er der en risiko for splittelse, hvis man ikke kan fortælle en sammenhængende historie om sig selv. Endelig hænger identiteten sammen med oplevelsen af at være *en del af en gruppe*.

Adoptererede kan slås med overtilpasning, hvor de slår knuder på sig selv for at blive modtaget og anerkendt af gruppen. For som May Britt Skjold siger, så har flertallet magten i et samfund, og det er voldsomt at være oppe imod den magt, hvis ens egen identitet er forbundet med at være en del af et mindretal.

Flydende identitet

Næste taler var Karoline Sofie Lee, som er skuespiller og født i Sydkorea. Karoline Sofie Lee stillede spørgsmålet: »Kan man vide, hvem man er, når man ikke kender sin baggrund?«

Karoline Sofie Lee spiller med i filmen *The Return* af sydkoreanskfødte Malene Choi. Karoline Sofie Lee forklarede, at filmen er en hybrid med en flydende grænse mellem fiktion og virkelighed, ligesom der kan være en flydende virkelighed for mange adopterede. Filmen *The Return* blander en fiktiv historie om Thomas og Karoline, begge født i Sydkorea, med en fortælling om deres rejse til Seoul på jagt efter deres rødder.

Rejsen er den fiktive Thomas og den fiktive Karolines forsøg på at forstå deres egen baggrund, for som Karoline

Sofie Lee sagde, så er der en menneskelig trang til at putte ting ned i kasser og kategorisere for at kunne forstå og konstruere en identitet. Og hun fortalte, at filmens krav til hende som skuespiller udfordrede hendes opfattelse af, hvem hun var, når hun for eksempel skulle presse en socialrådgiver langt hårdere, end hun ville have gjort af egen drift.

Karoline Sofie Lee understregede, at vi skal turde lytte til os selv, når vi konstruerer vores identitet. Hun mente, at mennesker skal stole på sig selv, for når vi lytter til os selv, kan vi finde ind til os selv.

Krænkelser blev en del af identiteten

Patricia Jimenez Nedergaard talte om vigtigheden af at kunne fortælle sin egen livshistorie og om sin identitet som krænket adopteret barn, som levede med en evig angst for at fortælle sin historie af angst for, at hun ville blive givet væk igen. Det betød, at hun gennem hele barndommen blev udsat for grov mobning og vold, som ingen greb ind over for.

Patricia Jimenez Nedergaard har haft svært ved at mærke, hvor hun hørte til og har aldrig oplevet, at hun havde et tilhørsforhold noget sted. Som voksen lagde hun den hårde barndom bag sig og tog identiteten som den velfungerende adopterede på sig, men så slet ikke de problematiske aspekter.

En rejse tilbage til fødelandet Colombia viste hende, at hendes identitet var mere dansk, end hun troede. Alt i alt mener Patricia Jimenez Nedergaard, at rejsen tilbage til Colombia og det at kende sin egen historie var en forudsætning for, at hun kunne finde hjem til sig selv. I dag er hun holdt op med at kræve så meget af sig selv, og hun anerkender, at det er en sorg, at hun blev bortadopteret.

I dag oplever hun, at hendes identitet først og fremmest er at være menneske og kvinde, og dernæst at være adopteret, og at det er hendes eget ansvar at arbejde med sorgen over at være adopteret.

Krise og splittelse

Fjerde taler var Cecilie Hedegaard på 24 år. Hun er født i Sydkorea og har

oplevet en stor identitetskrise. Hun har følt, at splittelse har været hendes følgesvend hele livet.

Som 18-årig begyndte hun at overveje sin adoption, og hun hadede at blive mødt med andres påtrængende spørgsmål og holdninger. Hun følte sig sat i en situation, hvor der manglede sammenhæng mellem hendes udseende og hendes sociale jeg.

Hun rejste til Sydkorea, men efter rejsen følte hun sig fortabt. Alt ved Sydkorea var fremmed for hende, men hun lignede ikke en dansker. Da hendes elskede mormor døde, følte Cecilie ikke, at hun havde en platform i livet.

Cecilie gik meget i byen, og efter sin anden rejse til Sydkorea, oplevede hun, at hele hendes identitet var krakeleret. Hun trådte vande i depression og endte med at tage en overdosis piller. Hun fortrød, og selvmordsforsøget endte med en udpumpning og en indlæggelse.

Gennem AA og terapi fik Cecilie det bedre, men hun fortæller, at det, der hjælper hende mest, er at tale om sine oplevelser og få orden på tankerne. Og hun fortalte, at mødet med hendes biologiske familie til dels har fordrevet den ensomhed, hun oplevede under hele barndommen.

Behov for fællesskab og støtte

Unge fra AS-U, Adoption & Samfund Ungdom, sluttede eftermiddagen af med at reklamere for det fællesskab, AS-U tilbyder unge adopterede. Under sloganet »Med forståelse for forskellighed« skaber AS-U et rum, hvor alle adoptionsrelaterede emner er relevante, og hvor alle kan være med, så længe de er unge og adopterede.

I sin afrunding nævnte A&S's formand, Michael Paaske, at de barske beretninger fra de adopterede slår fast, at der er brug for PAS – Post Adoption Services – til voksne adopterede. Oplæggene har vist, at det at vokse op som adopteret kan skabe udfordringer for den enkelte, når de skal samle byggeklodser til identiteten. ■

Læs også Cecilie Hedegaard-Elmstedts personlige beretning på s. 26.

Flere transnationale adoptioner fra Sydkorea

Antallet af nationale adoptioner i Sydkorea har aldrig været lavere. Dermed stiger antallet af børn, der adopteres transnationalt fra Sydkorea.

I det sydkoreanske samfund er adoption tabuiseret. Det ses af nogle som forklaringen på, at der hvert år frigives hundredvis af børn til transnational adoption, og at tallet stiger, selvom landet oplever en faldende fødselsrate. Der var et fald i fødselsraten på næsten ti procent fra februar 2016 til februar året efter. I 2017 blev der gennemført 465 nationale adoptioner i Sydkorea, mens der var en 20 % stigning i antallet af transnationale adoptioner fra landet. I alt blev der gennemført 398 transnationale adoptioner fra Sydkorea i 2017.

Hvis tendensen fortsætter, vil der om få år være flere transnationale end nationale adoptioner af sydkoreanske børn. Antallet af transnationale adoptioner fra Sydkorea har ellers været støt faldende – fra 916 børn i 2011 til det hidtil laveste antal, 236 i 2013. Det store fald i antallet skyldes juridiske stramninger i adoptionsloven.

En af disse stramninger betyder, at retten nu kræver, at de adopterede børns fødselsattester indleveres, og at navne og adresser på de biologiske forældre skal stå på attesten. Dermed kan hittebørn – som nogle anslår, at der er hundredvis af hvert år – ikke frigives til adoption. Desuden undlader mange teenagemødre at registrere fødslen for at undgå samfundets misbilligelse. Dermed eksisterer disse børn ikke i noget »system« og kan ikke adopteres.

Typisk ønsker sydkoreanske adoptanter at adoptere spædbørn og helst piger. Tre fjerdedele af de børn, der bortadopteret fra Sydkorea er drenge, og tre fjerdedele er over et år gamle.

KILDE: THE KOREA TIMES

AB

Borgerforslag om tilskudsregulering til adoption

Der er stillet et borgerforslag om, at international adoption sidestilles økonomisk med national adoption. I realiteten går forslaget ud på, at udgifterne til international adoption afholdes af staten på samme måde som ved en national adoption.

Hvis forslaget ikke kan vedtages, stilles der et alternativt forslag om, at adoptanter, som adopterer transnationalt, pålægges en egenbetaling på kr. 50.000 kr. Den resterende udgift afholdes af det offentlige.

Alle borgere, der har stemmeret i Danmark, kan stille og støtte et forslag til noget, som de mener, bør ændres i lovgivningen eller i samfundet. Hvis 50.000 borgere støtter forslaget, skal forslaget behandles i Folketinget.

Forslagsstillerne til dette borgerforslag er Lars og Jill Mortensen, vordende adoptanter og medlemmer af Adoption & Samfund.

Interesserede kan finde og skrive under på borgerforslaget ved at google »Borgerforslag om tilskudsregulering til adoption«. Sidste mulighed for at underskrive er 31. oktober 2018.

KILDE: BORGERFORSLAG.DK

AB

Flere afslag end tidligere

Antallet af afslag på ansøgning om adoption er stigende, men det er ikke så højt, som Ankestyrelsen meldte ud i foråret 2018. En ny, revideret årsberetning med korrigerede tal viser, at der i 2017 var 91 ansøgninger om godkendelse til adoption. 57 eller 63% blev godkendt, mens 14 fik afslag i fase et, og 20 fik afslag i fase tre, dvs. den fase, hvor ansøgerens ressourcer bliver vurderet.

Det er en stigning i forhold til det antal afslag, der blev givet, inden den nye adoptionslov trådte i kraft den 1. januar 2016, men stigningen er ikke voldsom – i 2015 blev 67% af ansøgningerne godkendt, mens 76% af ansøgningerne blev godkendt i 2014.

KILDE: ANKESTYRELSEN

AB

Spansk adoptions-skandale

Retssagen mod lægen Eduardo Vela, der er anklaget for at bortføre børn under Franco-regimet, gik i gang i Spanien i juni i år. Den nu 85-årige læge er den første, der kommer for retten i en sag, der handler om potentielt 30.000 børn, der under Franco-regimet blev fjernet fra venstreorienterede familier. Børnene blev anbragt hos konservative familier, som støttede regimet. Især børn af enlige, venstreorienterede eller fattige mødre blev fjernet. Nogle blev også sendt til familier i andre lande, blandt andet Mexico. Bortførelserne foregik fra 1938 til Francos død i 1975, og der er meget, der peger på, at det foregik i samarbejde mellem regimet, læger og den katolske kirke.

KILDE: THE GUARDIAN
AB

PAS til voksne virker

At være adopteret kan være forbundet med udfordringer for voksne adopterede. Derfor havde Ankestyrelsen i to år – fra januar 2016 til december 2017 – fået bevilliget penge til en forsøgsordning med PAS-rådgivning til voksne. Pengene var brugt, allerede inden forsøgsperioden udløb, hvilket peger på, at en del voksne adopterede følte, at de kunne få glæde af rådgivningen.

Nu har Ankestyrelsen offentliggjort en evaluering af forsøgsordningen. Kun 40 % af de voksne, der brugte tilbuddet, svarede på spørgeskemaundersøgelsen, der skulle bruges til evalueringen. Men svarene tyder på, at PAS-rådgivning kan gøre en positiv forskel for voksne adopterede i Danmark.

Mange af respondenterne giver udtryk for, at PAS-rådgivningen har hjulpet dem med at sætte ord på, hvad det betyder at være adopteret. Og et flertal siger også, at de har fået mere ro om det at være adopteret og er blevet bedre til at forstå deres egne reaktioner. Omkring to tredjedele af de adspurgte siger, at rådgivningen har gjort dem bedre i stand til at tale med familie og venner om det at være adopteret.

Måske er det mest slående, at over 90 % af respondenterne melder, at de ville søge om mere PAS-rådgivning, hvis det blev muligt, og at de vil anbefale PAS-rådgivning til andre voksne adopterede. Det må tolkes som, at respondenterne synes, at PAS-rådgivning til voksne er værdifuld.

Ankestyrelsens evaluering kigger på de store linjer og tager ikke højde for de voksne adoptereds alder, køn, eller eksempelvis om de er dansk eller transnationalt adopteret. Det undersøges heller ikke, om rådgivningens egenbetaling på 100 kr. i timen har nogen indflydelse på, hvem der tog imod tilbuddet. Men overordnet peger evalueringen på, at der er basis for at gøre PAS-rådgivning til voksne til et permanent tilbud.

KILDE: ANKESTYRELSEN
AB

Formidling fra færre lande

Færre danskere søger om transnational adoption, og derfor er den adoptionsformidlende organisation DIA nødt til at begrænse antallet af lande og institutioner, de samarbejder med.

DIA valgte i 2017 at afslutte og udfase samarbejdet med Peru og at udfase samarbejdet med børnehjemmet i Pattaya i Thailand. DIA har stadig formidling fra Thailand gennem den thailandske centralmyndighed.

I 2017 ophørte DIA's samarbejde med de colombianske institutioner Ayúdame i Bogotá, Casa de Maria y el Niño i Medellín og Fundación Casita de Nicolás i Medellín, og DIA valgte ikke at søge om at få godkendt en forlængelse af samarbejdet.

KILDE: ANKESTYRELSEN
AB

Tvillinger i hver sin verdensdel

I sidste nummer af magasinet omtalte vi en amerikansk film om et par enæggede sydkoreanske tvillinger, som blev adskilt ved adoption og voksede op i hver sit land.

Men andre lande har også skilt tvillinger ad. De enæggede tvillinger Mia og Alexandra blev fundet i en papkasse i Kina, men da de skulle bortadopteres til Vesten, blev de skilt ad. Den ene, Alexandra, fik norske forældre. Den anden, Mia, fik amerikanske. Men ved et tilfælde mødte forældrene hinanden, da de fik pigerne overdraget. Adoptivmødrene faldt i snak, fordi de begge havde valgt rødternede kjoler til deres nye døtre. Allerede ved første møde var det tydeligt, at pigerne lignede hinanden. Men de kinesiske myndigheder nægtede, at pigerne var tvillinger, selvom de havde samme fødselsdag og var født i samme landsby. Hjemme i USA og Norge fik de nye adoptivforældre lavet DNA-tests, og det viste sig, at pigerne var enæggede tvillinger.

Det er udgangspunktet for den norske tv-dokumentar *Twin Sisters*. Instruktøren har besøgt og talt med begge familier og begge piger, og filmen skildrer, hvordan familierne holder kontakten og arrangerer, at tvillingerne mødes. Pigerne første gensyn er ikke med i filmen, men en sommerferie, hvor Mia og hendes forældre rejser fra Californien til Norge, er filmet. Pigerne er på det tidspunkt otte, og filmen formår at fange børnenes helt særlige blanding af alvor og leg. Pigerne er midt i en stor, følelsesladet oplevelse, men samtidig vil de gerne bare fjolle med deres nye veninde og søster.

Det er en stor gevinst for filmen, at begge familier har delt deres private videooptagelser fra dengang, de fik pigerne overdraget. Det første møde mellem de to mødre med deres identiske piger i identiske kjoler er med i filmen, og der er mange klip med de to piger i deres nye mødres arme. Når man ved, at pigerne er tvillinger, virker det tydeligt, at der er en kontakt mellem dem. Men de virker så forknytte og forskrækkede i deres nye mødres arme, at deres mimik er meget afdæmpet, og deres reaktioner små.

Filmen handler om tvillingerne, og hvad deres forældre måtte have af tanker fylder meget lidt. De er positivt stemt over for, at pigerne skal være en del af hinandens liv, og at de som forældre bare skal følge med og hjælpe pigerne med at holde kontakt. Mødrene bemærker, at pigerne ligner hinanden både psykisk og fysisk – de bevæger sig på samme måde og har samme frisure.

Men pigerne hverdage ligner slet ikke hinanden. Filmen viser humoristisk og underspillet, hvor forskellige liv de to genetisk ens piger får på grund af den tilfældighed, at den ene bor i den lillebitte landsby Fresvik nordøst for Bergen, og den anden bor i Californiens delhovedstad, Sacramento. Alexandra, som bor i Norge, får lov til at tulle rundt alene,

holde mus i garagen og fælde familiens juletræ. Derimod bliver Mia i Californien kørt til alt og går til organiserede aktiviteter. Hun skal lære at klare sig i et konkurrencepræget samfund, siger hendes amerikanske far. Alexandra går i flyverdragt, og Mia har prinsessekjoler. Mia nyder at kunne cykle rundt på de ufarlige veje, når hun besøger Fresvik, mens Alexandra elsker de tøsede gaver, Mia har med fra USA.

Pigerne græder, når de tager afsked med hinanden, og det er umuligt ikke at blive rørt over, at de igen skal undvære hinanden. Men filmen kommer hverken med kritik eller løsninger. Den fortæller en historie om to mennesker, der mister og genfinder hinanden ved skæbnens tilfældighed.

Filmen er fra 2014, og i dag er pigerne teenagere. De bor stadig i hver sit land, har stadig kontakt, og der er en fortsættelse af filmen undervejs. Hold øje med Facebook-siden »Twin Sisters/Tvillingsøstrene«.

AB

Twin Sisters af Mona Friis Bertheussen, fra 2014. Se den via Vimeo eller iTunes, eller køb dvd'en på Amazon.com.

Hvem henter mig?

Jurist, coach, forfatter og solomor Signe Fjord savnede en bog, der afspejler, at mange børn ikke bor i en traditionel kernefamilie. Hun havde selv fået et barn ved hjælp af en donor, og hun syntes ikke, de tilgængelige børnebøger rummede hendes egen og datterens virkelighed.

Derfor har hun skrevet en bog, der handler om de mange forskellige familieformer, der findes. Historiens omdrejningspunkt er en computer, som hænger i en børnehave. Det er den computer, forældrene bruger til at registrere, når de har hentet deres børn, og derfor skal computeren vide, hvordan børnenes familier ser ud. Computeren falder ned fra væggen og skal genstartes for at blive opdateret på alle de måder, familier kan se ud på, og derefter lærer den om donorbørn, surrogatbørn, sammenbragte familier og adoptivfa-

milier – repræsenteret ved en meget sjælden form for adoptivfamilie, nemlig en mandlig eneadoptant.

»Lad os danne familie sammen med dem, vi har kærlighed til.« Sådan skriver Bubber i bogens forord, og bogen er grundlæggende et sympatisk projekt, som opfordrer til rummelighed.

Den findes i en e-bogsversion samt en trykt version, som indeholder en række efterskrifter, hvor blandt andre Uffe Elbæk og forfatteren Anna Skyggebjerg på forskellige måder gentager Bubbers budskab: Det skal være kærlighed, ikke normer, der afgør, hvad en familie består af.

Bogen er fin højtlesning for børn i børnehavealderen – hvis man altså kan acceptere den tænkende, menneskeliggjorte computer!

AB

Hvem henter mig? af Signe Fjord, illustrationer af Sune Watts. 52 sider. Den trykte bog med forord og efterskrifter koster 232,25 kr. Købes via Saxo. E-bogen koster 89 kr. Købes via SelvvalgtSinglemor.dk.

Inden vi blev jeres

Børn bliver bortført eller narret fra deres forældre og solgt til adoption. Den slags menneskehandel forklædt som adoption har vi i de seneste år set mange eksempler på. I denne bog, *Inden vi blev jeres*, foregår forbrydelserne i sydstaterne i USA. Romanen bygger på den virkelige historie om børnehjemslederen Georgia Tann, som gennem tredive år stjal fattige børn og solgte dem til rige familier.

Romanen følger to kvinder, Rill Foss i årene omkring 2. Verdenskrig, og Avery Stafford i nutiden. Det er Rill Foss, som sammen med sine mindre søskende bliver taget af politiet og afleveret på et børnehjem. Og det bliver Avery Stafford, som opdager, at hendes egen families fortid rummer hemmeligheder.

Rill Foss og hendes fire søskende bliver anbragt på et barskt børnehjem

drevet af Georgia Tann. Hurtigt bliver søskendeflokken skilt ad, da det er nemmere og mere indbringende at formidle dem enkeltvis eller to og to. Men Rill opgiver ikke drømmen om at genforene sin familie og kæmper for at komme tilbage til forældrene.

I romanens parallelle spor forsøger Avery Stafford at finde ud af, hvad det er for en hemmelighed, hendes nu demente farmor har båret på hele sit liv.

Som i enhver anden god, saftig roman mødes alle enderne til sidst, krydret med lidt romantik, politik og spænding. Og romanen er grundlæggende fængende, om end noget kulørt, perfekt til en weekend i sofaen.

Inden vi blev jeres er blevet en bestseller i USA. Det er især let at blive revet med, når man ved, at romanen bygger på virkelige hændelser. Og samtidig er det trist at læse om adoptioner, der bygger på korruption og menneskehandel, og blive nødt til at erkende, at der findes hjerteløse og griske mennesker overalt og til alle tider.

AB

Inden vi blev jeres af Lisa Wingate, oversat af Mette Egerod, forlaget Cicero, 2018, 398 sider, 299,95 kr.

Gode hverdage i børnefamilierne

Sunde børns problemer af Lars Rasborg udkom første gang i 2009. Nu er der kommet en ny udgave, som et medlem af A&S har læst og anmeldt til magasinet.

Jeg har læst Lars Rasborgs bog »Sunde børns problemer – sådan hjælper du dit barn i hverdagen« med stor glæde!

Bogen handler om, hvordan vi som forældre kan hjælpe os selv og vores børn i hverdagen, hvis vi blot har fået lidt professional vejledning. Bogen beskriver på en letforståelig måde, hvordan man bruger metoderne spejling og jeg-støtte i dagligdagen uanset barnets alder.

Jeg synes især, det er dejligt, at metoderne beskrevet i bogen illustreres med mange hverdagseksempler, da det gør bogen meget mere levende, og det bliver nemmere at indsætte sin egen families udfordringer i de situationer.

Jeg er især meget begejstret over gennemgangen af »spejling i hverdagen«. Spejling er noget, jeg har tænkt egnede sig til børn og forældre med problemer, og derfor er jeg ikke som forælder gået mere ind i det. Men hold nu op, hvor har bogen åbnet mine øjne for, at spejling kan bruges af alle for-

ældre i mange af hverdagens situationer, og at spejling kan bruges som en anden måde til at forstå barnet og det problem, der fylder netop nu.

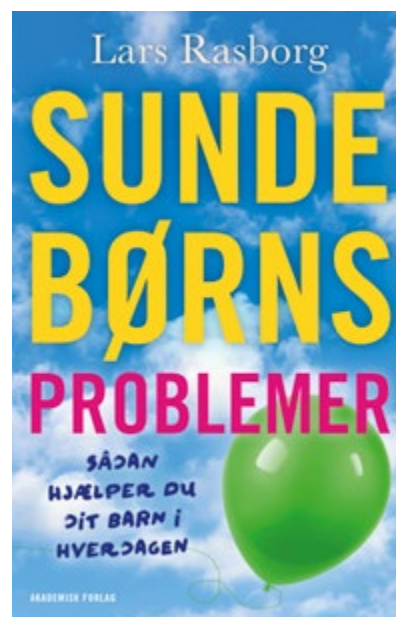
Jeg-støtte kan jeg derimod nemt se, at jeg selv har brugt i forbindelse med de udfordringer, vores datter har haft i forbindelse med sin adoption. Det har vist sig at være en god indgangsvinkel, og nu, hvor jeg har læst om metoden, som den er beskrevet i bogen, føler jeg, at jeg har nogle mere konkrete værktøjer, som jeg kan bruge i fremtiden.

Sidst i bogen er der et kapitel om det adopterede barn, og her tror jeg, de fleste adoptivforældre vil kunne genkende en eller flere af de beskrevne situationer og derved vil kunne bruge bogen til bedre at forstå barnet.

Havde jeg kendt til bogen, da min datter startede i henholdsvis børnehave og skole, ville jeg klart have givet et eksemplar til hendes primærpersoner, da det ville have givet dem gode værktøjer til at hjælpe hende (og alle de andre børn) i de svære situationer.

Jeg giver mine varmeste anbefalinger til bogen.

MARIA THESBJERG NIELSEN, MOR TIL ZARA, SOM ER FØDT I SYDAFRIKA.

Sunde børns problemer – sådan hjælper du dit barn i hverdagen af Lars Rasborg, Akademisk Forlag, 160 sider, 2018, 249,95 kr.

Den nye udgave indeholder mange flere varianter af metoderne spejling og jeg-støtte samt et nyt kapitel om diagnoser.

Danmark i Vestindien

Hvis du har læst Haabet og Peters Kærlighed, Mich Vraas to romaner om danskernes tid på de vestindiske øer, kan du nu slutte oplevelsen af med Faith, den tredje og sidste del af trilogien.

Faith foregår i 1917 på det tidspunkt, hvor Danmark har solgt øerne til USA. Hovedpersonen er den unge Faith Netlock, som overværer overdragelsen uden stor tiltro til hverken danskerne eller fremtiden.

Med romanen er Mich Vraas episke fortælling om danskernes tid i Vestindien slut, og forfatteren har ført læseren fra slavetiden til Peter von Schol-

tens frigivelse af slaverne og til det tidspunkt, hvor indbyggerne på de vestindiske øer bliver amerikanere – med alle de udfordringer, det indebærer for sorte mennesker i det 20. århundrede i USA. Romanerne er en velresearchet påmindelse om, at racisme og kolonialisme er en del af Danmarks historie, selvom vi nogle gange gerne vil tro noget andet om os selv.

AB

Faith af Mich Vraa, Lindhardt og Ringhof, 2018, 472 sider, 299,95 kr.

Pas på sårbare sind

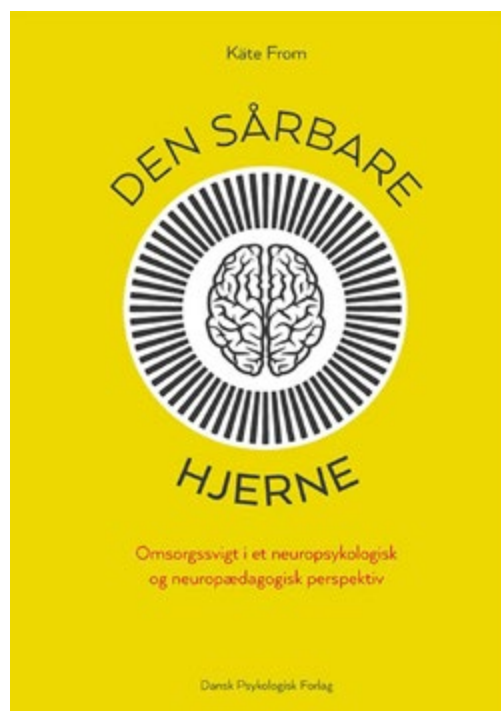
Når et barn udsættes for omsorgssvigt, sker der blivende forandringer i krop og sind. Omsorgssvigt er traumatiserende, fordi det skaber stress. Og det stressede barn kan ikke udvikle sig optimalt. På kort sigt handler det om tilknytning og følelsesmæssig udvikling. På længere sigt handler det om psykiske og fysiske følgevirkninger, der præger hele livet.

Nu er der kommet en dansk bog, der giver et indblik i, hvor forskningen i omsorgssvigt står lige nu, så fagpersoner kan rustes til at give omsorgssvigtede børn den bedst mulige hjælp. Men bogen lover ingen hurtige løsninger – forebyggelse virker bedre end behandling, siger forfatteren.

Bogen henvender sig til fagpersoner, men andre med interesse for sårbare børns udvikling kan læse med – selvom noget af stoffet kan virke indviklet for læsere, der ikke er inde i menneskets biologi.

Mest interessant for adoptivforældre og professionelle inden for adoptionsfeltet er måske, at bogen gennemgår langtidsstudier af børn adopteret fra rumænske børnehjem i 90'erne. De vilkår, som prægede institutionerne i Rumænien, har påvirket en del af de adopterede fra landet. Forskningen viser, at tidlig institutionalisering giver store følelsesmæssige og sociale vanskeligheder og påvirker hjernens intellektuelle funktioner og kognitive evner. Med andre ord: En start på livet, hvor der mangler mad, kærlighed og opmærksomhed, risikerer at påvirke alle hjernens og sindets funktioner. Hjernen tilpasser sig de omstændigheder, barnet møder i den første tid, og den tilpasning kan være permanent. En del af de intellektuelle skader kan der rettes op på, hvis individet senere får den nødvendige omsorg. Men de følelsesmæssige skader, som en del af de adopterede fra Rumænien oplever, dukker nogle gange først op i de sene teenageår og er for nogles vedkommende blivende. Men forskningen viser også, at ikke to børn er ens, og at de barske forhold, der giver ét barn alvorlige skader, ikke nødvendigvis præger et andet barn, der har oplevet præcis det samme.

Samtidig skriver forfatteren, at forskningen har sine begrænsninger – ingen ved, hvorfor det ene barn får skader, mens et andet barn, som gennemgår det samme, tilsyneladende ikke bliver

mærket af oplevelserne. Ingen kan måle, hvornår omsorgen er utilstrækkelig, eller hvor lang tid et barn skal bo på en dårlig institution eller i en udsat familie, før det bliver skadet.

Bogen redegør også for, hvordan forskellige former for traumer og omsorgssvigt påvirker børn på forskellige måder, og at det også har betydning, hvornår et barn oplever noget voldsomt. For eksempel bliver børns sproglige indlæring negativt påvirket, hvis de udsættes for verbale overgreb, og børn bliver mest påvirket, hvis de overværer vold i hjemmet, når de er mellem 11 og 13 år gamle.

Gennemgangen af, hvad det er, der fysisk sker med hjernen, når et barn oplever omsorgssvigt, er interessant og berigende for enhver, der gerne vil forstå, hvorfor kærlighed, opmærksomhed og stimulation ikke altid er tilstrækkelige midler til at overvinde fortiden. Den forståelse kan være med til at skabe rummelighed hos alle, der er i kontakt med børn, der har oplevet omsorgssvigt. Emnerne forklares ved hjælp af eksempler og bokse, som man kan dykke ned i, og det hjælper med at gøre det svære stof mere tilgængeligt – selvom en del af stoffet som sagt er indviklet. Men bogen *Den sårbare hjerne* kan anbefales til alle, der gerne vil forstå et barn eller en voksen, som har vanskeligheder efter en hård start på livet.

AB

Den sårbare hjerne – omsorgssvigt i et neuropsykologisk og neuropædagogisk perspektiv af Käte From, Dansk Psykologisk Forlag, 2018, 184 sider, 329 kr.

Selvvalgt solomor

»At stifte familie, at få mand og børn – det er lidt som et ludospil. Man ved ikke, om man vinder, hvor lang tid et spil tager, hvor mange gange man bliver slået hjem, eller om man bliver overhalet indenom.«

Anne Nim Pedersen havde en forestilling om, at hun ville have mand og to børn, når hun var i begyndelsen af 30'erne. Men det skete ikke. Til sidst tog hun en beslutning og blev enlig mor. Nu har hun skrevet bogen Solomor.

Bogen handler om at få barn gennem fertilitetsbehandling. Men Anne Nim Pedersen er selv adopteret, og bogen rummer paralleller til adoptionsdebatten. Hun skriver blandt andet:

»Jeg var ikke i tvivl om, at jeg ville gøre brug af en åben donor – altså en mand, der er kontaktbar, hvis donorbar-

net føler et behov at opsøge sit biologiske ophav, når han/hun er fyldt 18 år. Det er ikke til at sige, om min søn får behov for det. Det er fuldstændigt op til ham, men nu har han muligheden. Gennem årene har der været masser af debat og også tv-udsendelser om ulykkelige eller frustrerede donorbørn, der føler, at de mangler en brik. (...) Jeg er selv adopteret og kom til Danmark fra Sydkorea, da jeg var fire måneder gammel. Jeg har aldrig haft brug for eller lyst til at finde mit biologiske ophav, og jeg ved, at det samme gør sig gældende for nogle donorbørn.«

Bogen er en personlig beretning tilsat fakta og interviews med fagpersoner. Kvinder, som er eller overvejer at blive »solomor«, kan bruge bogen som et opslagsværk, og familier, venner,

kolleger og sundhedspersonale kan få glæde af at læse med.

AB

*Solomor af Anne Nim Pedersen,
Muusmann Forlag, 199,95 kr.*

Bogen udkommer i løbet af november 2018.

Den skjulte pige

Vi husker bedst de hollandske jøders skæbne under 2. verdenskrig fra Anne Franks skildring af livet i baghuset, hvor familien Frank fik hjælp fra venlige og modige hollændere. Men ikke alle hollændere var villige til at sætte livet på spil for at redde de forfulgte jøder – faktisk betalte myndighederne penge, hvis hollænderne angav jøder.

Heldigvis var der andre familier, der var villige til at skjule jødiske børn i Holland, og nu kan man læse om et af de jødiske børns skæbner i bogen *Et liv i skjul*. Den jødiske pige Lien bor under krigen hos en hollandsk familie og bliver efter krigen adopteret af familien. Men det er ingen lykkelig adoption, og pigen bliver efter krigen slettet fra familiens historie.

50 år efter opdager en af Liens nevøer, Bart Van Es, at han har en adopteret faster, som han aldrig har mødt.

Han får kontakt med den 83-årige Lien og kan sammenstykke beretningen om hendes liv og hans egen familie. Historien får på en måde en lykkelig slutning, for Bart Van Es' møde med den ældre kvinde fører til en forsoning mellem hende og den adoptivfamilie, hun i mange år ikke har set.

Bogen er historisk interessant og en medrivende fortælling om en hård skæbne og et europæisk lands kyniske behandling af et udsat folk, hvor det som altid går værst ud over børnene.

AB

*Et liv i skjul af Bart Van Es, oversat fra
engelsk af Rasmus Hastrup, Lindhardt
og Ringhof, 256 sider, 250 kr.*

*Læs også om adoptionens historie
i Holland på s. 57.*

INTERVIEW

Adoption er for livet

Den danskadopterende Anne Dorthe Frydendal har lavet en podcastserie, hvor hun sætter fokus på adopteredes følelser og oplevelser med adoption.

For godt 51 år siden blev Anne Dorthe Frydendal bortadopteret som baby. Det er hendes udgangspunkt for at lave en række podcasts om, hvorfor det kan være så indviklet og vanskeligt at være adopteret.

Hun står selv for al produktion og udgiver sine podcasts helt selv. »Jeg vil ikke være i lommen på nogen, hverken organisationer eller private interesser.« Med andre ord: Anne Dorthe Frydendal udtaler sig på egne vegne og lige fra hjertet. »Det udspringer af, at jeg selv er adopteret. Katalysatoren var mig selv.«

Anne Dorthe Frydendal forklarer, at det først er nu, hun er parat til at formulere sig om det at være adopteret. »Jeg tror, man skal have en vis alder, før der går nogle ting op for en. Men da jeg fik min dreng, som i dag er 12, skete der nogle ting. Det hører jeg også fra andre. Jeg havde lyst til at undersøge den erkendelse.«

Håbet er, at podcastserien kan være med til at gøre livet lettere for de børn og unge, der er adopterede i dag. Måske er der adoptivforældre og andre, som lytter og bliver klogere på, hvad der sker for den adopterede. »Det er vigtigt at forstå adopteredes vanskeligheder i livet, rumme dem, erkende dem og erkende, at der for nogle er ting, der ikke kan ændres eller lindres. Det må man erkende som partner, forælder og omverden. Det er en svær erkendelse. Men adoptivfamilien vil altid være anderledes.«

Sæt ord på

Efter Anne Dorthe Frydendals mening hjælper det at sætte ord på de vanske-

lige forhold i livet. »Når vi taler om tingene, har de det med at blive lettere.«

Men mange adoptivforældre oplever, at deres adopterede barn ikke altid har lyst til at tale om adoption. »Som adopteret er der tidspunkter i livet, hvor man ikke har lyst til at tale om det, men jeg tror på, at hvis man fra starten siger, at vi er en dejlig familie, men også en anderledes familie, så er det en hjælp. Adoptionen vil altid være der som en sten i skoen. Børnene har jo ikke lyst til at være i den situation, som de er sat i. De vil bare være i verden.«

Det er ikke underligt, at et adopteret barn ikke har lyst til at tale om det livsvilkår, for det er et hårdt vilkår at se i øjnene, minder Anne Dorthe Frydendal om. »For barnet er hele udgangspunktet for en adoption vanskeligt. Det er et vilkår for barnet at vide, at det kommer ind i verden, hvor der af den ene eller anden grund ikke var plads til det.«

Oveni den kendsgerning kommer så, at mange adopterede børn får en hård start i livet. »Små børn, der ikke er sammen med deres mor, får ikke den opmærksomhed og spejling, de har brug for.«

Adoption er aldrig overstået

Alt i alt mener Anne Dorthe Frydendal, at adoptivforældre skal tage deres forælderrolle meget alvorligt – måske mere alvorligt end andre forældre. »Vi har alle sammen en opgave i at rydde op i os selv, for som forældre er børnene vores ansvar. Børnene hverken kan eller skal fortælle, hvordan de har det. At adoptere er et meget bevidst valg, og derfor kan man godt sige, at

Anne Dorthe Frydendal har skabt en række podcasts om det at være adopteret.

adoptivforældre har et større ansvar end andre forældre. Adoptivforældre er måske mere forpligtet.«

Anne Dorthe Frydendal mener også, at det er en god idé, hvis andre end familien sætter sig ind i, hvad adoption indebærer. »For eksempel skal sundhedsplejersker, jordemødre og andre stille nogle særlige spørgsmål, når en gravid er adopteret. For den adopterede har ikke helt den samme erfaring med mor-barn-forholdet. Da jeg fik mit barn, var alt kaos inden i mig. Og da min dreng var ni måneder, oplevede jeg det som et kæmpe traume, fordi jeg selv var ni måneder, da jeg blev adopteret. Det var svært for mig at adskille mine egne oplevelser fra hans.«

Den oplevelse er et eksempel på, at adoption aldrig holder op. »På den måde kommer adoption til at påvirke flere generationer. Jeg kan jo komme til at reagere på en overdrevet måde over for min søn. Der kan ske en kortslutning, og det ville være godt, hvis familien var bedre rustet til at møde de reaktioner.«

Anne Dorthe Frydendal vil med sine podcasts gøre opmærksom på, at adoption er for livet. »Der er ingen

fokus på, at adoption ikke er noget, der nogensinde stopper. Det er det problematiske ved adoption. Systemet lukker døren, når adoptionen er gennemført, men arbejdet er ikke gjort. Man skal belyse, at der er en stor opgave resten af den adopteredes liv.«

Vrede

Anne Dorthe Frydendal genkender den vrede, som en del adopterede føler over for deres adoptivfamilier eller adoptionssystemet. »Man retter vreden mod adoptivfamilien og systemet, fordi man ikke kan rette den mod den biologiske mor eller et system, der svigtede. Vrede dækker ofte over sorg og det, at man er ked af det. Jeg kender godt det der med at kanalisere min vrede over på nogle, der slet ikke har fortjent den.«

Selvom hun genkender den vrede, er Anne Dorthe Frydendal ikke imod adoption. Men hun fremhæver, at adop-

tion ikke er en enkel løsning. »Det er mere kompliceret, end mange tror. Systemet og adoptanterne er forpligtet til at forholde sig til, at adoption ikke altid er en dans på roser.«

Anne Dorthe Frydendal oplevede at blive udkældt af visse stemmer i adoptionsdebatten, da hun lavede sin podcast. »Jeg bliver talt ned til ... belært. Også af folk, der ikke har hørt mine podcasts. Det irriterer mig selvfølgelig, hvis jeg bliver presset ned i en forkert boks.«

Anne Dorthe Frydendal får af og til at vide, at hendes tilgang til adoption er forkert. Hun anerkender også, at hun som hvid danskadopteret ikke bliver ramt af racisme eller mikrodiskrimination på samme måde, som transnationalt adopterede ofte bliver det. »Jeg kan pive over, at der ikke er nogen, der kan se, hvad der sker inde i mig, men jeg får heller ikke nogen negative kommentarer.«

Anne Dorthe Frydendal påstår ikke, at hun sidder inde med en universel sandhed om adoption. Hendes podcasts er personlige historier. »Min version er min version. Andre har en anden version.«

Men hun har også fået positive tilbagemeldinger. »Jeg har hørt fra både adopterede og adoptanter, at de er glade for hendes podcast.«

Og så vil Anne Dorthe Frydendal først og fremmest gerne være menneske, dernæst adopteret. »Man skal også passe på med at ønske, at man bliver pakket ind i vat, fordi man er adopteret. Jeg er adopteret, men jeg er også alt muligt andet. Problematikkerne hos adopterede er ofte almenmenneskelige. Men når man lytter til de interviewede i mine podcasts, kan man lære meget om, hvad børn har brug for, hvis de skal blive hele mennesker.« ■

ANMELDELSE

Podcastserien Adopteret

Nogle gange skal vi høre personlige historier, som berører vores følelser, inden vi forstår andre menneskers situation. Derfor tager Anne Dorthe Frydendal udgangspunkt i personlige beretninger i sin podcastserie Adopteret, hvor hun indkredser, hvorfor det kan være så indviklet og vanskeligt at være adopteret.

I podcastseriens fem afsnit hører man fire danskadopterete fortælle om deres liv og livsvilkår. Den sidste fortæller er psykolog Maj Britt Skjold, som får to afsnit til at fortælle om både sine egne erfaringer, men også erfaringer fra sin psykologpraksis. Fortællerne er alle voksne danskadopterete. En er blevet svigtet af både de sociale myndigheder og sin (adoptiv)familie. En anden spekulerer på sin baggrund. Alle spekulerer over, om de er elskede. Flere oplever som voksne at blive afvist af deres biologiske mor.

Det første afsnit i serien er Pernilles historie. Pernille er en danskadopteret kvinde, hvis biologiske mor dør, og som derfor bliver skilt fra sin biologiske bror og bortadopteret. Derefter dør hendes adoptivmor, og i løbet af sin barndom udsættes Pernille for så massivt omsorgssvigt, at man tænker, det må foregå i middelalderen, ikke i det 20. århundrede i Danmark. Det er en forfærdelig fortælling om de voksnes svigt, og man skal være lavet af sten for ikke at blive berørt.

I et andet afsnit har den midaldrende Per en helt anden tilgang til adoption. Han er nøgtern og ønsker egentlig bare at vide, om han bærer på arvelige sygdomme. Alt i alt under serien en række emner, som med udgangspunkt i adoption tager fat i almenmenneskelige spørgsmål.

Der er ingen politisk agenda bag serien, og følelserne og de personlige er-

kendelser brænder klart igennem. Anne Dorthe Frydendal har arbejdet på Danmarks radio i en del år, og hendes podcasts er virkelig velproduceret, hvilket gør lytningen til en behagelig oplevelse. Serien kan klart anbefales til alle, der gerne vil forstå andre mennesker bedre.

AB

Vi er nødt til at kunne tale om adoption

En ung adopteret kvinde skrev til magasinet, at hun følte sig mobbet til at holde sin mund i adoptionsdebatten. Onlinediskussioner om adoption bliver ofte grove. Men hvorfor – det da ikke almindeligt at skælde ud, når man er uenig med nogen? Eller hvad?

AF ANNA BRIDGWATER

»Du er uden for pædagogisk rækkevidde.«

»Vover du at true mig?«

»Hvor er du dog fuld af had.«

»Men al adoption er menneskehandel.«

»Adoptanter tåler ikke kritik.«

Citaterne kunne være taget fra tilfældige Facebook-tråde om adoption, skrevet af både adoptanter og adopterede og af tilhængere og modstandere af adoption.

»Det er, som om de kan lide at pisse folk af.«

Det er Maria på 30, der taler. Hun er studerende og født i Bulgarien. Hun deltager i debatter om adoption på Facebook, og hun oplever, at både adoptanter og adopterede kan være temmelig grove.

»Den meget adoptionspositive og den meget negative fløj står og diskuterer med hinanden.«

Devayani er i 20'erne og adopteret fra Indien. Hun er medlem af både pro- og anti-adoptionsgrupper på de sociale medier og følger med i alle sider af debatten. »Debatten bliver ekstrem,« siger hun.

Katrine Emme Thielke er digital kommunikationsrådgiver, og hun har et bud på, hvorfor debatterne bliver så grove på de sociale medier.

»Der er noget i skriften i sig selv. Når følelser bliver store, så bliver de større, når man udtrykker dem på skrift. Når man taler ansigt til ansigt, kan man ikke huske alt ord for ord – men skriften glemmer ikke. Og følelser smitter – hvis en har udtrykt sig med store ord, svarer man selv med store ord. Det bliver det, vi kalder en konfliktspiral. Tryk avler modtryk.«

Med andre ord: Kalder du mig en idiot, vil jeg kalde dig en større idiot.

Tonepoliti

Devayani oplever, at de mest ivrige debattører mener at have opskriften på, hvordan en rigtig adopteret eller adoptant skal opføre sig.

»Jeg synes, der er en form for identitetspoliti – hos både tilhængere og kritikere af adoption. På den ene side skal man føle sig franarret sin kultur, sprog og oprindelse. Det virker, som om det grundlæggende er et problem, at man har hvide forældre. Så er der den anden tilgang, hvor man skal være taknemmelig for sin adoption. Den holdning ligger stadig og lurar. Så har den adopterede ikke plads til at tale om, at det også kan være svært.«

Også Maria mener, der er debattører, som mener, de sidder på de rigtige holdninger. Hun oplever ofte at stå me-

get alene med sine synspunkter, men modtage private beskeder fra folk, der er enige med hende i det skjulte.

»Tonepolitiet vil gerne bestemme, hvad den rigtige holdning til adoption er. Debatten bliver meget sort-hvid, og der udpeges syndebugke.«

Maria synes, at adoptanter godt kan være grove i tonen. »Det er, som om der er et hierarki i adoptionssystemet i Danmark. Det er, som om Adoption & Samfund og adoptanterne står øverst i det hierarki og bestemmer.« Hun mener, at Adoption & Samfund har en klar fordel i debatten: De står sammen, mens adoptionskritikerne ofte står alene.

Lise er adoptivmor til to transnationalt adopterede børn og har deltaget i flere debatter. »Der var en, der skrev, at det var en skam, at adoptionskritikerne ikke var lige så stærke som Adoption & Samfund. Så spurgte jeg, om kritikerne ikke kunne være lige så stærke, hvis de bare slog sig sammen. Men så blev jeg svinet til.«

Lise indrømmer, at hun af og til har udtrykt sig med lidt for store bogstaver. »Jeg har nok også sagt ting, som jeg har fortrudt.«

En af grundene til, at hun fortryder, er, at hun mener, at debatterne kan være værdifulde. »Det er lærerigt og vigtigt for mig at høre adoptionskritikernes synspunkter. Men når jeg prøver at kommentere neutralt, så sker der tit noget meget ubehageligt.«

Dårligt humør

Devayani siger: »Jeg er blevet ked af det nogle gange, hvor nogle er gået efter min familie.«

Lise bliver irriteret over grov kritik, der bare ikke er konstruktiv. »Der kommer en masse kritik, men man er ikke særlig løsningsorienteret. Det er negativitet uden viljen til at gøre noget. Vi er nødt til at kigge fremad.«

Også Devayani synes, at debatten er nyttesløs, når alle forslag til løsninger bliver skudt ned af modparten. »Det er svært at debattere, når den, man debatterer med, ikke har et alternativ.«

Og ingen bryder sig om, at debatten går over gevind: Lises reaktion er meget enkel: »Det gør mig ked af det.«

Devayani kan heller ikke lade være med at blive påvirket af den hårde de-

bat. »Jeg bliver oprevet. Der er så meget, der er tosset, og så mange emner, der kører igen og igen.«

Maria siger: »Det er ubehageligt. Jeg bliver sur og fornærmet. Og overrasket over, at folk siger de ting.«

»Man vil gerne opretholde troen på, at man selv er et ordentligt menneske.«

Nedladende tone

»Et almindeligt problem er, at de to fløje taler ned til hinanden,« siger Devayani. »Begge sider kan blive meget nedladende. Den tone er så grusom.«

Et eksempel på den nedladende tone er, når Devayani er blevet talt til, som om hun var et uartigt barn. »Nu skal du tage dig sammen,« er et eksempel. Et andet eksempel er, når andre debattører mener, at de ved, hvordan hun har det med sin adoption. »Jeg oplever, at man bliver proppet ned i en kasse.«

»Du har det jo rigtig godt med din adoption,« er et eksempel på, at der bliver talt hen over hovedet på Devayani.

Maria synes også, hendes modstandere kan blive nedladende. »Jeg har fået at vide, at jeg er barnagtig og teenageragtig,« siger hun og ærgrer sig over, at der ikke bruges argumenter, men nedlæthed.

Den nedladende tone har Katrine Emme Thielke også en forklaring på. »Man kan se, at den anden ikke modtager argumenter, og at man ikke kan vinde debatten, og så trækker man sig ved at sige, at den anden er umulig at debattere med. Når du for eksempel siger, at den anden er uden for pædagogisk rækkevidde, så siger man, at den anden ikke er klog nok til at tale med dig. Det er en klassisk forsvarsmekanisme.«

Et andet almindeligt problem er, at debattørerne ikke altid deltager fra starten af en debat, men springer ind midt i en diskussion.

»Du læser ikke, hvad jeg skriver,« er en replik, der jævnligt dukker op i debatterne. Og når debattørerne ikke synes at læse trådene igennem fra ende til anden, så forstår de ikke hinanden. »Der er mange, der misforstår mig. Jeg bliver tit skudt noget i skoene,« siger Maria.

Det bliver personligt

»Når en debattør siger, at den anden er uden for pædagogisk rækkevidde, så flyttes fokus til mennesket og væk fra sagen,« siger Katrine Emme Thielke.

»Første trin i konflikttrappen er sagen. Næste trin er der, hvor det bliver personligt. Derefter er der generalisering. Generelt er der i konfliktråde omkring 20% af alle indlæg, der faktisk diskuterer sagen. Men det er igen det med, at tryk avler modtryk. Det er virkelig svært at blive på egen banehalvdel.«

Sagt om onlinedebatter

»I dag har vi kommentatorer, der sidder og bedømmer alt og alle, som om det var en fodboldkamp. Det giver denne her aggressive stemning, hvor der skal være vindere og tabere, i stedet for at vi fokuserer på at få den offentlige debat til at handle om, hvordan vi kommer videre og får et bedre samfund.«

*Sabine Kirchmeier-Andersen,
tidligere direktør for
Dansk Sprognævn.*

Kilde: POV

Må alle læse med?

Hvis noget står i en lukket Facebookprofil eller -gruppes tråd, så er det som udgangspunkt ikke offentligt og må derfor heller ikke deles med andre via screenshots, medmindre den lukkede gruppe er så stor, at den ikke kan kaldes privat, eller delingen af kommentaren har en sådan samfundsmæssig interesse, at offentliggørelsen overstiger hensyn til indehaveren af profilen og de personer, der har fået tilladelse til at have adgang til profilen. Dette gælder i øvrigt også alle andre sociale medier.

Debatter uden konflikter

Her følger nogle råd til, hvordan du kan formulere dig, hvis du ikke ønsker at være med til konfliktoptrapning, når du debatterer.

Drop »du«

Bruger man »du« i sine debatkommentarer, eksempelvis »Du er hadsk«, så skaber man modstand. Når andre definerer, hvordan man er, vil man som regel reagere med modstand. Hold dig i stedet på egen banehalvdel. For eksempel »Jeg er i tvivl om din holdning til XX ...«, hvor du giver udtryk for din egen tvivl og viser åbenhed. Og hvor det er XX (sagen), som er i fokus. Ikke den anden person.

Drop generaliseringer

Det vil altid optrappe en konflikt at postulere, at alle adopterede eller adoptanter er på en bestemt måde. Ingen kan lide at blive sat i bås.

Vis interesse

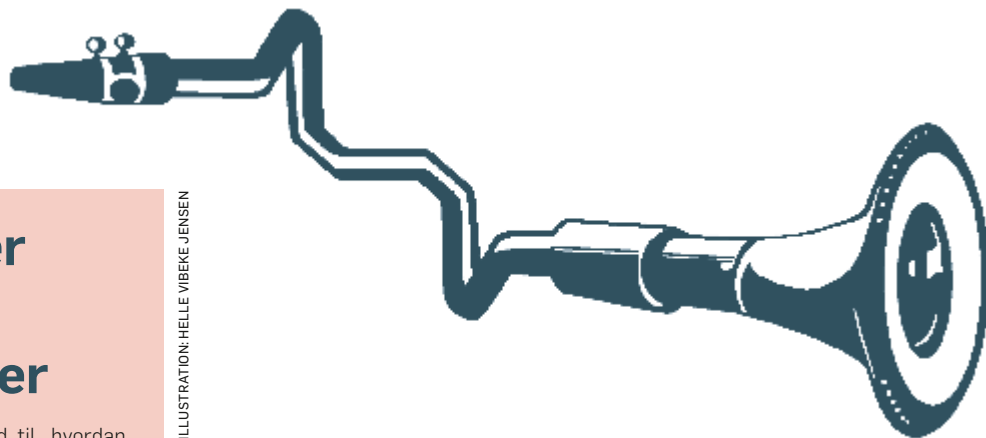
Spørg. Og spørg med åbne, ikke lukkede spørgsmål. Drop »Synes du ikke, at al adoption er korrupt?« Det lægger op til et ja/nej-svar, og hvis den anden ikke er 100 % enig med dig, er der potentiale for en konflikt. Spørg hellere: »Hvad mener du om den korruption, der er blevet afsløret?«

Fra bebrejdelser til ønsker

Lad være med at bebrejde andre noget – især med fokus på fortiden. Det får de fleste til at ryge i forsvarsposition. »I hvide danskere har aldrig indset, at I er privilegerede« er ikke konstruktiv. I stedet for bebrejdelser kan du komme med dine personlige ønsker for fremtiden. »Jeg kunne godt tænke mig, at flere blev bedre til at forstå, hvor heldige de er.«

Kilde: Inspiration hentet fra bogen *Personlig kommunikation – 6 trin til en god dialog på arbejdspladsen* af Birgitte Sally.

ILLUSTRATION: HELLE VIBEKE JENSEN

Men Katrine Emme Thielke siger, at de fleste mennesker gerne vil se sig selv som »the good guy« i en online-debat. Derfor er det de færreste, som virkelig sviner andre til på de sociale medier. Derfor nøjes de med den nedladende tone i stedet for at kaste sig ud i de store skældsord. »Man vil gerne opretholde troen på, at man selv er et ordentligt menneske.«

Svære emner

Maria forstår godt, at debatten bliver så ophedet. »Adoption rører ved noget fundamentalt i os. Alle debattørerne mener, at de er eksperter på området, fordi de på den ene eller anden måde er involveret i adoptionsverden. Der er ganske få, der bruger bevisførelse, uanset om debatten handler om fakta, følelser eller meninger.«

Også Devayani er opmærksom på, at folk debatterer ud fra deres personlige erfaringer.

»Folk deltager, fordi de har et personligt forhold til adoption. Man bør have i baghovedet, når man deltager, at det er folks liv, det handler om. Derfor burde man måske være mere lyttende. Det, der bliver sagt, kan jo sagtens være den enkeltes oplevelse. Det bør man respektere.«

Der er gode grunde til, at adopterede nogle gange er vrede, mener Devayani. »Der bliver for eksempel løjet over for den adopterede om deres baggrund, og det er provokerende, at der bliver løjet over for én.«

Maria tror, at én af årsagerne til skænderierne skyldes, at debattørerne taler forbi hinanden, fordi de både taler om fortid og nutid på samme tid. »Der er forskel på, hvad der skete før i tiden, og hvad der sker nu.«

Og så mener hun, at mange argumenter bliver for firkantede. »Børn fra forskellige lande har forskellige behov. Præmisserne er så forskellige. Der er så mange opfattelser af, hvad adoption er, og derfor er der så mange holdninger. Det stritter i alle mulige retninger.«

De emner, der især kan få folk til tasterne, er racisme, betaling af tilbagerejser og økonomien i adoption generelt.

»Kritikerne føler, at adoption er børnehandel, og så bliver adoptanterne meget oprevet. Ingen kan lide ordet børnehandel. Men man kan lige så godt være ærlig om det med pengene,« siger Devayani.

Lise vil gerne indrømme, at adoption ikke altid er foregået lige efter bogen. Men hun savner en nuanceret diskussion: »Der er ting, der er rådne i adoptionsprocessen, men der er også gode ting. Det bliver meget sort/hvidt, og man har ikke lov til at være både for og imod adoption. For eksempel når en adopteret skriver, at al adoption er menneskehandel. Så siger jeg, »kunne vi finde en gylden mellemvej?« For det er naivt at tro, at alle adopterede ville have fået det bedre i det land, de er født i.«

Katrine Emme Thielke har en forklaring på de voldsomme ord, der bruges i onlinedebatter.

»At vreden er stor, kan man oversætte til, at engagementet er stort. Så længe folk vil diskutere, så er det fordi, folk har store forhåbninger, men at de er skuffede. Man skal være mere bange, når folk bliver helt stille.«

Samtalen forstummer

»Slut herfra – vi kommer ikke videre,« er også en replik, der ofte dukker op i en eller anden variant. Dermed bliver der lukket for samtalen.

»Alle debattørerne mener, at de er eksperter på området.«

Problemet ved den hårde debat-tone er naturligvis, at færre mennesker har lyst til at deltage, og dermed bliver alle synspunkter ikke hørt. »Der er færre og færre, der har lyst til at deltage i debatten,« siger Katrine Emme Thielke.

Kritikken har haft den virkning på Devayani, at hun i dag forsøger at lade være med at engagere sig. »Jeg prøver at holde øje med debatten uden at blande mig.«

Devayani er ikke afvisende over for kritik, hvis den er fornuftig. »Jeg tager kritikken til mig, men jeg bliver vred på andre adopteredes vegne, for nogle føler, de skal holde sig fra debatten.«

Hun fortsætter: »Jeg har en stor gruppe venner, der er adopterede, men som ikke deltager i debatten, fordi den er for hård.«

Løsningen er, at moderatorerne skal holde øje med debatterne på de sociale medier og gribe ind, når tonen bliver for grov. »Som moderator skal man være ret hård og ret tydelig. Hvis deltagerne ser en grov adfærd længe nok, så tænker de, at det må man gerne. Så der ligger et ansvar hos moderatoren,« siger Katrine Emme Thielke.

Debattørerne kan også gøre en indsats for at sikre sig, at debatten forbliver ordentlig. »Det eneste, der ikke avler det modtryk, er at stille spørgsmål og sige, at man ikke ved alt, at man gerne vil forstå den anden og at opsummere for at forsøge at forstå sin modpart.«

Nytter debatten?

Spørgsmålet er, om debatter på de sociale medier overhovedet flytter nogens holdninger. Svaret er ja, siger

Katrine Emme Thielke. »Man har kigget på politikernes debatter på de sociale medier, og der sker faktisk noget.«

Men der skal være en ægte interesse for andres holdninger, før debatten flytter noget.

»Udfordringen i mange debatter er, at de ikke er debatter. De er bare fremstilling af forskellige holdninger. Jeg ser virkelig sjældent, at folk erkender, at de tog fejl. Folk er ikke interesseret i hinandens synspunkter,« siger Katrine Emme Thielke.

Det er præcis det, Devayani oplever. »Det er de samme syv mennesker, som sidder og giver hinanden ret. I deres øjne kan man ikke gøre noget rigtigt.«

Maria siger: »Debatterne har ændret mit syn på tingene lidt. Så jeg er selv blevet klogere og derfor mere nuanceret.«

På trods af den ubehagelige tone har adoptionskritikken givet Lise et nyt blik på adoption. Hvor hun tidligere var 100 % tilhænger, er hun i dag mere nuanceret og kan se mange af de problemer, som adoption fører med sig.

»Jeg har ændret holdning ved at læse mange af de ting, som kritikerne har skrevet.«

Lise vil også gerne indrømme, at adoption ikke altid er problemfrit. »Jeg har fået en erkendelse af, at mine børn er Plan A for mig, men at jeg er Plan B for dem. Den erkendelse er svær.«

Hun uddyber: »Det er svært at se i øjnene, at det er os forældre, der er med til at skabe deres problemer, og at deres liv i Danmark er det, der gør, at racisme er en del af hverdagen.«

Men Lise vil aldrig kunne lave en 180 graders vending i sit syn på adoption, for så ville hun give udtryk for, at hun synes, det er forkert at være mor

for de to børn, hun har adopteret. Og ingen børn er tjent med, at deres forældre fortryder. »Adoptivforældre er nødt til at være for adoption, for ellers kan de ikke være i det, de har gjort.«

De forskellige udgangspunkter gør, at det bliver svært for parterne at se tingenes med modpartens øjne, mener Lise. »Vi har alle travlt med at retfærdiggøre os selv, men det bliver ensopret. Jeg kan godt forstå, hvis de adopterede synes, det er som at slå i en dyne.«

Men i dag holder Lise lav profil. »Jeg har bare ikke lyst til at deltage i debatten mere.« ■

Katrine Emme Thielke er digital kommunikationsrådgiver, ekstern lektor på Københavns Universitet og Danmarks Medie- og Journalisthøjskole samt medforfatter til bogen Når tasterne taler. De andre kilder i artiklen er anonyme af hensyn til deres fremtidige muligheder for at debattere. Deres navne er redaktionen bekendt.

De citater, som indleder artiklen, er inspireret af, men ikke identiske med kommentarer i forskellige Facebook-grupper. Det er nemlig lovligt at citere det, andre har offentliggjort – men med kildeangivelse. For ikke at hænge nogen ud er kommentarerne omskrevet og anonymiseret – bortset fra »Du er uden for pædagogisk rækkevidde,« som dukker op mange gange og dermed ikke har nogen ophavsmand.

Identitet

FOTO: MONIKA SYADOVA

Vi skabes af fortællingen om os selv

Det er vigtigt for et menneske at føle ejerskab over sin egen livshistorie, for ellers er det svært at stå ved, hvem man selv er.

AF ANNA BRIDGWATER

»Livshistorier er vigtige, for de handler om identitet.«

Det står der på Marianne Vestergaards hjemmeside, men selv kender hun ikke sin livshistorie. Og det har givet udfordringer med identiteten.

Marianne er i dag 45 og kom til Danmark fra Sydkorea, da hun var ni måneder gammel. Hendes danske for-

ældre kendte ikke meget til Mariannes baggrund, men de fortalte hende, at hendes biologiske mor nok havde givet hende væk af kærlighed. »Jeg fik historien om, at min lillebror kom med storken, og jeg kom med flyet. Vi var ligestillede, og mine forældre digtede en historie om min biologiske mor, og den holdt vi fast i.«

Som Marianne forklarer: »Som barn arver man sine forældres udlægning af ens livshistorie. Men som årene gik, mistede historien mere og mere troværdighed, og jeg blev nødt til at finde min egen version af fortællingen om mit liv.«

Dansk barndom

Marianne voksede op som dansker, og hun havde som barn ingen behov for at dvæle ved, hvorfor hun ikke lignede de fleste andre.

»For mig handlede det om, at jeg gerne ville spejle mig, og det er svært, når man ikke ligner dem, man lever sammen med.« Det var Mariannes ubevidste strategi som barn at tage danskheden på sig. Derfor fornægtede hun sit udseende, der afslørede, at hun havde andre gener end flertallet af danskere.

»Det er svært at ignorere sit spejlbillede, men jeg prøvede. Det var ubehageligt at se sig selv udenpå, så det undgik jeg.«

Følelsen af danskheden passede ikke med den synlige koreanske baggrund. »Jeg ville så gerne tro på, at det

udvendige ikke betød noget særligt. Og jo mere jeg blev spurgt om, hvor jeg kom fra, jo mere prøvede jeg at være rundøjet og lyshåret og dansk.«

Marianne oplevede ofte, at når hun sagde, at hun var jøde, så kom der endnu et spørgsmål: »Nej, hvor kommer du rigtigt fra?«

»Tit har folk også set Sporløs, og så vil de vide, om jeg har fundet min 'rigtige' mor. Og den plade med, at 'nej, hun gav mig væk i kærlighed', den begyndte at få mig til at hakke i det. Der var noget, der ikke længere passede, og jeg blev nødt til at finde min egen udlægning.«

Søgen efter sig selv

Spørgsmålet om, hvem Marianne var, blev mere påtrængende. »I 30-årsalderen begyndte det at banke på, og jeg kunne ikke længere fortrænge, hvor jeg er født.«

Marianne vidste bare ikke, hvad det så førte med sig. »Hvad ville det sige at være fra Sydkorea? Jeg har ikke den kultur. Jeg har holdt afstand til for eksempel Korea Klubben, fordi jeg følte, det koreanske ikke havde noget med mig at gøre.«

Der skete også det, at i takt med at veninderne fik børn, fik Marianne øje på, hvor stærkt det biologiske bånd mellem mor og barn kan være. Det fik hende til at tvivle på fortællingen om, at hun var givet væk af kærlighed. Lige da Marianne kom til Danmark, kan hendes mor huske, at hun begyndte at hoppe op og ned i sin høje stol, hvis moderen nærmede sig brødkassen, og Marianne spiste og spiste, lige til hun kastede op. Den viden gav hende en oplevelse af, at hun måske ikke havde fået den nødvendige omsorg, da hun var spæd.

»Den historie med, at min biologiske mor havde givet mig væk af kærlighed, kunne jeg ikke få til at passe. Det kan være, den historie er rigtig, men tvivlen begyndte at vokse.«

Tilbagerejse

Første gang Marianne var i Sydkorea, var hun sammen med sin lillebror.

»Min bror har boet i Østen siden 2000 og havde meget med Sydkorea at gøre. Han foreslog en forlænget weekend i Sydkorea. Det var mit forsøg på at se landet, indsnuse luften og høre

sproget for at få et indtryk af, hvad det er for et sted.«

Marianne opfattede sig som turist på den tur i 2006. »Min bror havde arrangeret en tur til den by, jeg formentlig kommer fra. Men inden vi skulle af sted, havde jeg alligevel ikke lyst, så der var stadig en modstand i mig.«

Men Marianne var ikke færdig med Sydkorea. »I 2015 var jeg af sted igen for at finde ud af noget mere om min baggrund. Men det var en blindgyde. Bag efter har jeg skrevet med den kontaktperson, som de bruger på Sporløs, men det var for dyrt. Nu er jeg i en DNA-database, som for nogles vedkommende måske kan give noget viden.«

Eftersøgningen efter de konkrete brikker i fortællingen er sat i venteposition. Men i dag er Marianne mere åben over for, at hun kan have glæde af at møde mennesker, der deler hendes erfaringer.

»Nu har jeg nogle gange mødtes med andre koreanskadopterede, og jeg bliver klogere for hver gang. Det er fedt. Førhen ville jeg have skammet mig over at blive set offentligt sammen med en gruppe koreanere, men det er jeg heldigvis vokset fra.«

Dansk og sydkoreansk

Selv uden at få mere viden om sin baggrund har Marianne fået stof til at forvandle fortællingen om sig selv.

»Den historie, som jeg kunne forstå med min forstand, kunne jeg ikke få til at hænge sammen med den følelse, jeg havde i kroppen.«

I dag er den manglende viden blevet en del af Mariannes selvforståelse.

»Min fortælling handler nu om, hvordan det har været at gå rundt med en løgnehistorie, som alle kunne se. I lang tid følte jeg, at jeg var illoyal over for min danskhed, hvis jeg spiste kimchi og rejste til Sydkorea. Men det er kun noget, der sker i mit eget hoved. Nu handler min livshistorie om, at min udvendige og min indvendige fortælling hænger sammen, og jeg må godt være begge dele.«

Børn i sorg

Marianne Vestergaard Nielsen læste Pelle Hvenegaards bog om at adoptere datteren Zoe Ukhona, og læsningen gav hende trang til at supplere med et an-

det aspekt af adoption: Nemlig at forældrene kan ende med at spænde ben for sig selv i bestræbelserne på at gøre det bedste og det rigtige. For uanset hvordan adoptivforældre prøver at tale med deres børn om fødeland og ophav, kan børnene – bevidst eller ubevidst – få svært ved at svare ærligt. Så selvom børnene for eksempel giver indtryk af, at oprindelseslandet ikke betyder noget, bør forældrene ikke se det som et afsluttet kapitel.

Marianne skrev en kronik til Jyllands-Posten om emnet. Reaktionerne på kronikken har givet hende en ny forståelse.

»Tidligere tænkte jeg, at det var adoptivforældrene, der var de voksne, og det var deres valg og deres ansvar at få det til at fungere. Men efter kronikken skrev flere adoptivforældre i frustration, for de kunne godt se, at deres barn kæmpede. De forældre vil gøre alt for det menneske, der sad over for dem, men barnet kan måske ikke finde ordene eller være oprigtig.«

Marianne forstår fuldkommen, at det er en vanskelig opgave for adoptivforældre at finde ud af, hvad der sker i barnets sind, for barnet ved det måske heller ikke engang selv.

»Man kan ikke spørge, for barnet kan ikke svare. Det kan ikke fortælle, hvad det er for en knude, det ikke kan løse. Barnet siger måske »Nej, jeg vil ikke til Korea.« Det sker, fordi man forsøger at beskytte sig selv og den relation, man har. Men forældrene vil så gerne gøre noget, og de kan se, at det, de gør, ikke hjælper. Det er ikke sådan, drømmen var. Det er enormt sårbart for alle parter.«

Hjælp til selvhjælp

Marianne synes ikke, hendes egne forældre kunne have gjort noget andet end det, de har gjort.

»Mine forældre gjorde alt det, de mente, var det bedste. Men ingen havde fortalt dem, at det barn, de gerne ville give kærlighed, måske havde svært ved at tage imod, fordi der var en sorg over det tabte. Det er først for ganske nylig, at det er gået op for mig, at jeg højst sandsynlig har båret rundt på en ubearbejdet sorg over, at min mor forlod mig som spæd. Den situation blev mine

Marianne Vestergaard Nielsen er 45 og bor i Vanløse. Hun voksede op i Jylland, uddannede sig til journalist og bor nu i København, hvor hun arbejder som journalist, forfatter og foredragsholder. Hendes foredrag handler blandt andet om at skrive erindringer. Kontakt hende via Familieskatten.dk.

FOTO: ANNE KRING

forældre ikke klædt på til at håndtere. Jeg gjorde heller ikke, og det har været meget svært for mig at sætte ord på mine følelser. Det er en langsommelig proces, og tågen begyndte så småt at lette, efter jeg rundede de 40 år.»

Især en bog var med til at opløse den tåge, Marianne taler om. Det var Nancy Verriers bog, *The Primal Wound*, som handler om de sår på sjælen, det kan give at blive fjernet fra sin biologiske mor.

»Den bog har givet mig en bedre forståelse af min situation, og der har jeg for første gang kunnet spejle mig. Det var virkelig dejligt at føle sig set og forstået, da jeg begyndte at læse den.«

Desuden har det været en hjælp for Marianne at gå til stresshåndtering og meditation. »Det har betydet meget for mig, for derigennem er der mange følelsesmæssige brikker, der er faldet på plads, og jeg har først og fremmest fået større selvaccept.«

Livshistorien

Marianne Vestergaard Nielsen ved, hvor vigtig et menneskes historie om sig selv er. Nu hjælper hun andre med at sætte ord på deres livsfortællinger via sit firma *Familieskatten*. Når hun bliver bedt om at fortælle et menne-

skeliv, er det hendes rolle at spørge og skrive, og på de måde bliver dele af et liv til en sammenhængende fortælling.

»Jeg har en forståelse for, hvad livshistorien betyder for os. For det, vi går og fortæller os selv, har enormt stor betydning for, hvem vi ender med at blive.«

Resultatet af hendes arbejde er ofte, at den person, hvis historie bliver fortalt, får et nyt blik på sit eget liv.

»Når folk fortæller mig deres livshistorier, kommer de gode tider til at stråle. De hårde perioder er stadig triste, men man kan kigge tilbage og se, at nu er kriserne overstået. Man kan komme til at ranke ryggen i sit eget liv.«

Et menneske, som Marianne skriver om, kan også få en ny rolle i familiesagaen.

»Jeg skrev for en kvinde, som derigennem fik en oplevelse af, at hendes far var helt anderledes, end hun havde troet. Moderen havde været meget dominerende, men ved at genfortælle sit liv opdagede kvinden, at hendes far var noget helt andet. Hendes far fik oprejsning.«

Manglende brikker

Det er vanskeligt at fortælle en historie, hvis indholdet er ukendt. For det,

man ikke selv ved, vil andre ofte gerne digte om.

Marianne fortæller om en venindes mor, der opfandt en detaljeret historie om, hvorfor Marianne efter hendes mening er forholdsvis høj i forhold til andre mennesker født i Sydkorea.

»Det var grænseoverskridende – men når jeg ikke kan afvise hendes gæt med eksempelvis 'jamen, min højde har jeg fra min far. I hans familie er alle simpelthen så høje', så er hendes gæt lige så gyldigt som mit eget. Jeg ville gerne have patent på min egen historie, men det får jeg kun ved at kende den.«

Marianne er kommet frem til, at hendes egen historie ikke handler om, at hun blev 100% dansk, da hun landede i Kastrup. Og dermed er hendes livsfortælling blevet stærkere og mere sammenhængende.

»Jeg ville nok være i bedre stand til at standse den mor i dag. Men jeg skulle finde ud af, hvad jeg kunne fortælle mig selv, inden jeg vidste, hvad jeg skulle sige til andre. Jeg har prøvet at tage ejerskab over min egen historie. Nu har jeg afsøgt de muligheder, der er for at finde mine biologiske rødder, og så ved jeg i hvert fald det. Det er også en form for svar.« ■

At gøre forskel på det personlige niveau

Camilla Christensen har altid følt en tæt forbindelse til sit fødeland, Colombia. Derfor er det naturligt for hende at gøre en personlig indsats for at hjælpe udsatte børn i landets hovedstad.

AF ANNA BRIDGWATER

»Jeg blev adopteret fra Colombia, da jeg var tre måneder gammel. Lige så længe jeg kan huske, har jeg været vildt interesseret i landet.«

Sådan lyder det fra Camilla Christensen. »Jeg har savnet nogle at spejle mig i. Jeg har en storebror, som også er født i Colombia, men han har aldrig haft samme interesse for landet som mig. Så udseendemæssigt har jeg kunnet spejle mig i ham, men der var meget mere i det end blot udseendet.«

Camilla og storebrorens oprindelse var på ingen måde tabu i familien, da de voksede op. »Min mor har skrevet dagbog fra sine rejser til Colombia, hvor hun har skrevet om alle sine tanker om at adoptere og om opholdene i landet. Jeg har læst de dagbøger så mange gange, og jeg har set på billeder. Og jeg har altid godt kunne lide at tale om det.«

Rejsen til fødelandet

Med den interesse var det oplagt for den dengang 20-årige Camilla at rejse alene til Colombia i fem måneder i 2012. Hun havde lært spansk, og hun kastede sig ud i at opleve så meget af landet som muligt.

»Jeg har altid gerne villet tilbage til landet, og jeg har altid elsket børn, så det var meget naturligt for mig at rejse tilbage og arbejde med børn. I tre måneder arbejdede jeg med børn i det sydlige Bogota. Det var børn, der levede i ekstrem fattigdom.«

Det projekt, Camilla arbejdede med, var et privat initiativ. »To kvinder, der studerede psykologi, kom i forbindelse med en afhandling i kontakt med børn, som levede under ekstremt dårlige kår. Kvinderne lejede et helt almindeligt hus, åbnede dørene og sagde til områdets børn: 'Kom ind, vi vil gerne hjælpe jer med jeres lektier, give jer noget basal omsorg, lege, være kreative, tage jer med på udflugter ...'«

Huset fungerer som en slags SFO for børn, der ellers tilbragte eftermiddage og aftener på gaden.

Camilla Christensen i det fitnesscenter, hun har startet, og hvorfra hun donerer en andel af indtægterne til gadebørn i Colombia.

PRIVATFOTO

Krop og sjæl hænger sammen; det er Camilla Christensen overbevist om. Derfor er der et mentalt aspekt i alle de træningsformer, hendes fitnesscenter tilbyder.

»Børnene render ude på gaden, og der er så mange kriminelle, så børnene risikerer at blive voldtaget eller bliver sat til at stjæle, fordi de er under den kriminelle lavalder. Nogle af børnene havde også oplevet at blive låst inde derhjemme af deres forældre, for så vidste forældrene, hvor børnene var.«

Camilla oplevede, at der var et stort behov for at gøre noget for børnene, og de gik lige i hjertet på hende. »Det var også vigtigt for mig at arbejde med børnene, for jeg havde følelsen af, at det kunne have været mig.«

Den første familie

Arbejdet gav mening for Camilla, men hun ville også finde sin biologiske familie. Hun hyrede en privatdetektiv, og efter tre ugers søgning fandt detektiven Camillas biologiske mor ni timers bustur uden for Bogotá.

»Da jeg så mødte min biologiske familie, kunne jeg bare mærke en endnu større trang til at hjælpe nogle børn. At se den tilværelse, jeg kunne have vokset op i, var den vildeste øjenåbner. At se en lejlighed, hvor ruderne var smadrede, hvor der løb rotter rundt i køkkenet, og hvor de boede syv mennesker på 40 kvm. Det var så trist at se.«

Da Camilla mødte sin biologiske mor, fik hun indblik i, hvor hårdt moderens liv havde været.

»Hun var megaslidt efter så mange år, hvor hun bare knoklede for at forsørge tre børn.«

Camilla taler om sine tre biologiske søskende, som er 9, 10 og 11 år ældre end hende. »Jeg mødte også mine søskende i Colombia, og jeg

kunne se, at de også knoklede. De har heller aldrig fået uddannelser. Min mor havde ikke engang råd til at forsørge dem, og det var hendes grund til at bortadoptere mig.«

Oven i fattigdommen kom også den kendsgerning, at Camillas biologiske far var kriminel, røg ind og ud af fængsel og var voldelig over for Camillas mor og søster. Derfor var det klart for moderen lige fra undfangelsen, at hun ikke ville kunne beholde sin baby. Hun sparede sammen for at kunne rejse til Bogotá og føde på et hospital, som havde et børnehjem tilknyttet. På den måde vidste hun, at der ville blive taget godt af den nyfødte.

Efter mødet med familien brugte Camilla knap to måneder på at rejse rundt i Colombia. »Det var vigtigt for mig at finde ud af, hvem jeg er, identitetsmæssigt og dannelsesmæssigt, hvor mine forfædre stammer fra og i virkeligheden at få en større forståelse for mig selv og lære mig selv at kende. Jeg har fundet ro efter min rejse. Jeg hagede efter at se landet og kulturen, men især min mor. Der faldt en sten fra mit hjerte, da jeg mødte hende.«

Eget firma

Efter fem måneder i Colombia var Camilla møttet, og hun rejste tilbage til Danmark. Da hun var færdiguddannet fra Aarhus Business School, startede hun et finansielt rådgivningsfirma sammen med sin storebror. Men selvom det var en gammel drøm at arbejde sammen med sin bror, så brændte hun ikke for arbejdet.

Camilla omgivet af børn i Bogota.

»Det er vigtigt for mig at mærke, at jeg brænder for det, jeg laver. Jeg tænkte, jeg måtte hoppe ud i en branche, som jeg selv syntes var interessant. Derfor startede jeg Soul Fitness.«

Som voksen har Camilla været optaget af selvudvikling, og hun har også altid dyrket motion. Det var oplagt for hende at åbne et velvære- og sundhedshus med både et fysisk og et mentalt aspekt. Derfor tilbyder Soul Fitness træningsformer som yoga, mindfulness, pilates og dans.

»Det passer godt til mig, fordi vi arbejder med sundhed og velvære til krop og sind,« siger hun.

Men sundhedshuset i sig selv var ikke helt nok, og hun var ikke færdig med Colombia. »Jeg havde heller ikke glemt de børn, jeg havde mødt. Jeg spekulerede stadig på, hvordan de havde det. Jeg kunne ikke slippe dem. Nu er børnene med i mit arbejde på den måde, at jeg donerer penge til dem. Helt konkret donerer vi 10 kroner ved indmeldelse af hvert medlemskab til den organisation, jeg arbejdede for i 2012.«

Camilla har fulgt med i organisationens arbejde og ved, at projektet er en succes. »De vokser, og de har allerede fået et bedre og større hus.«

Hjælp fra individ til individ

Når Camilla er så opsat på at inkludere den mentale side af træning i sit sundhedshus, hænger det også sammen med, at hun selv har fået meget ud af at arbejde med sin egen psyke. Især en psykoterapeut og spirituel mentor har hjulpet hende.

»Det har givet mig mod til at turde stå her med min egen virksomhed. Jeg fik kigget på nogle ting, der hang sammen med adoption og min barndom, og med at jeg lå tre måneder på børnehjem og ikke fik den opmærksomhed, som et barn skal have. Der var nogle ting, som rumsterede i mig, som ikke var blevet healet.«

Det er en af grundene til, at Camilla lægger vægt på, at Soul Fitness tager godt imod sine medlemmer. »Det er meget vigtigt for mig, at jeg snakker med hver enkelt medarbejder og medlem. Man skal føle sig velkommen. Man skal føle sig set.«

Det er i det hele taget en af Camillas grundtanker, at mennesker kan gøre en positiv forskel for hinanden på det individuelle plan. »Jeg higede efter at give noget tilbage til børn i mit fødeland.«

Camilla tror også, at hendes indsats for udsatte børn i Colombia er en del af en større livscyklus. »Jeg tror, der er mere mellem himmel og jord, og jeg tror på skæbnen, og at der er en mening med, at vi er, hvor vi er.« ■

Soul Fitness ligger i hjertet af København på adressen Skindergade 26.

Se mere på www.soulfitness.dk.

De børn, Camilla mødte i Bogotá, kom til dagcentret, som Camilla arbejdede i, for der var muligheder for at hygge sig med forskellige aktiviteter.

Synet af børn, som ikke havde noget sted at være, gjorde et udsletteligt indtryk på Camilla.

Menneske først

Når man adopterer et barn, er rollen som adoptivforælder noget, omverdenen har en lang række holdninger til.

AF ANNETTE CHRISTIANSEN

Har du børn? Spørgsmålet kommer, hver gang vi møder nye mennesker, og snakken falder på det mere personlige. Mit svar er et stort ja – efterfulgt af en tøven. Skal jeg også fortælle, at mine børn er adopterede? Er det overhovedet relevant? Som regel vælger jeg at fortælle det – som en tillægsbemærkning, længere inde i samtalen. Men er jeg ikke bare en mor som så mange andre? Både ja og nej. Selvom jeg ikke har prøvet andet, bilder jeg mig ind, at det at være en adoptivfamilie på nogle punkter giver nogle anderledes udfordringer sammenlignet med det biologiske slægtskab. Ikke nemmere eller sværere, men bare – anderledes. Når jeg fortæller, at mine piger er adopterede, er det imidlertid for at formidle det budskab, at adoptivfamilien har mere til fælles med den traditionelle familieform end det modsatte. Vi smører også madpakker, læser godnathistorier og holder børnefødselsdage. Vi kommer også til at curle vores børn. Vi bliver også skilt.

De almindelige spørgsmål

Når jeg nævner adoptionen, vil jeg som oftest blive mødt med en venlig nysgerrighed og spørgsmålet: Hvor gamle var de, da du fik dem? Mens jeg svarer, kan jeg se, at spørgeren bliver tavs, alt imens hun visualiserer et barn i de nævnte aldre. Det er som regel kvinder, der selv er mødre, der spørger. Jeg har aldrig helt forstået, hvorfor de har behov for at kende mine børns alder ved ankomsten til Danmark. Er spørgsmålet blevet almindelig small talk, en kliché, hvor svaret egentlig er ligegyldigt? Eller er det, fordi de så nemmere kan forestille sig, hvordan det var at blive mor til et barn, der allerede var i verden? Jeg fornemmer også en utryghed hos spørgerne. Måske er det tanken om, at deres biologiske børn skulle opfores hos andre. Måske er det, fordi familieformen afviger fra en grundfæstet norm. Tit er der én i selskabet, der kan fortælle historien om parret, der længe prøvede at få børn, valgte at adoptere – og så blev kvinden pludselig gravid, og de fik deres »egne børn«. Denne historie – som fejlagtigt bliver fortalt, som om den er reglen snarere end undtagelsen – afspejler for mig et behov hos folk for at værne om den

traditionelle verdensorden: børn og forældre er en biologisk betinget enhed, og alt andet er en afvigelse. Det er rigtigt, at adoption er undtagelsen snarere end reglen, men virkeligheden er, at der ikke findes regler uden undtagelser. Adoption er ikke et overgangsfænomen. Adoptionsstrømme kan ændre farve, kurs og styrke, men det er en helt anden snak, og det ændrer ikke på det forhold, at der altid er blevet og fortsat vil blive født børn, som kan have brug for en ny familie. Det, der er vigtigt, og som vi som adoptanter og adopterede har indflydelse på, er samtidens syn på adoption som identitetsskabende familiekonstruktion.

Andres definition

De tillægsspørgsmål, der kan komme i kølvandet på, at man fortæller, at man er adoptant, kan virke intimiderende. Men når de bliver stillet, bliver vi til i den andens billede. Fænomenet er beskrevet i socialvidenskaben. Vi har brug for at skabe mening i livets kaos, og en måde at gøre det på, er ved at kategorisere og generalisere. Vores identitet vil altid være betinget af vores relationer til mennesker omkring os. Den britiske antropolog Richard Jenkins fremfører, at uden identitet ville der ikke være nogen menneskelig verden, men også at identitet både er en individuel og en kollektiv størrelse¹. Det kan godt være, at der for mig i det daglige ikke er den store forskel på at være adoptivmor og mor, men kollektivet kan have en anden opfattelse. Identitet er en social konstruktion, som finder sted i en vekselvirkning mellem én selv og de andre, siger Jenkins. Den er ikke naturgiven, men en foranderlig størrelse, der kan diskuteres og tilpasses. At tilhøre en adoptivfamilie er en identitet og en social konstruktion, der er genstand for politiske vinde, mediernes fokus og de andres blikke.

Eksempel: Jeg er med min familie på restaurant. To hvide forældre, to asiatiske børn. Ved et nabobord sidder en anden familie. To hvide forældre, to hvide børn. Manden stirrer på os, og jeg spekulerer på, om jeg har en plet på tøjet, spinat mellem tænderne, eller om en af os har sagt noget upassende. Men nej, jeg kan ikke komme i tanke om noget. Under hele middagen mærker

*I Danmark er det sådan,
at synet af et ikke-hvidt barn
i klapvognen udløser en masse
spørgsmål og vækker en række
forestillinger hos andre.*

jeg mandens blik hvile på os som en røntgenstråle. Først næste morgen, da jeg vågner, slår det mig, hvad det var, manden måske fik øje på, men som vi ikke selv så: afvigelsen. Vi ligner jo ikke hinanden – udenpå. Hvad han derimod ikke så, var vores familiebånd. De kan ikke aflæses i næsens størrelse eller hårets farve og struktur, men ligger som en usynlig forbindelse. Det er en følelse, vi bærer i os, den fælles historie, de delte øjeblikke af latter og gråd. De ligger i blikkene, vi sender hinanden, i vores kroppe nærhed, de små kram, tonen i vores stemmer. Som Antoine de Saint-Exupéry skriver i Den lille prins: »Det væsentlige er usynligt for øjet, kun med hjertet kan man se rigtigt«².

»Som hvid adoptant kan jeg opleve i medierne at blive sat i bås som repræsentant for et tidligere hvidt koloni-overherredømme.«

En mere sjælden moderrolle

Til forskel fra mine piger, som (også) bærer deres identitet udenpå, er der intet ved mit udseende, der afslører, at jeg er adoptivmor. Lyst (nu grånende) hår, blå øjne, bleg hud og en næse, der nogle gange stikker lidt for langt frem. Indeni bærer jeg til gengæld på en lidt anderledes historie. Jeg har aldrig fuldført en graviditet eller gennemlevet en fødsel. Ikke mærket en lille fod sparke indefra, ikke hørt hjertelyd, ikke haft graviditetskvalme. Jeg oplevede ikke amning, veer eller vandafgang, hørte ikke mine børns fødselsskrik. Følte ikke smerten ved at føde og ved at sige farvel til barnet. Den oplevelse bor i mine børns biologiske mødre.

Mine børn voksede ikke som fostre i min krop, men som mentale figurer i mit hoved. Jeg fulgte oprykningen af vores numre på ventelisten, uge for uge, år for år. Jeg gik på adoptionsforberedende kurser og »tog stilling«. Læste litteratur

og hørte på foredrag om tilknytning og splitting. Blev interviewet af en sagsbehandler om økonomi, arbejde og bolig, men også om interesser, familieforhold og sociale netværk. Indrettede børneværelse og modtog poser med aflagt børnetøj i mange størrelse – så var vi helgarderede. Lærte mig at sige »goddag« og tælle til ti på kinesisk. I stedet for en taxa til fødeafdelingen røg jeg med fly til Kina, og de børn, jeg modtog, kunne både gå og spise fast føde og var vågne det meste af dagen.

Jeg havde barsel og var i mødregruppe med andre adoptivmødre. Vi snakkede om rejsen til Kina, om udviklingsstadier og – især – om tilknytning. Om at vænne barnet fra ukritisk at hoppe fra skød til skød, om for det meste venlige blikke og bemærkninger i det offentlige rum, om manglen på sorthårede dukker i legetøjsbutikkerne. Vi studerede kinesiske vækstkurver og vaccinationskort, udvekslede erfaringer med laktoseintolerans og mongolpletter. Vi deltog i kinesiske nytårsfester og weekendkurser i kalligrafi og mandarin. Således skabte vi en fælles identitet: vi var mødre, og sammen var vi stærke. Vi fyldte i landskabet, når vi tilbragte en weekend i sommerhus og gik ture på stranden, en flok hvide mødre med sorthårede piger i alle størrelser.

I det offentlige rum spotter vi hinanden, adoptivfamilier imellem. Vi er ikke blot adoptanter, der er underkategorier: nogle som os med børn fra Kina, og andre med børn fra lande som Sydkorea, Colombia, Indien, Sydafrika. Vi ved, hvad »kinafamilierne« taler om, når de beretter om grupperejsen til Beijing og den videre rejse ud til provinserne, men kan ikke på samme måde leve os ind i at opholde sig i mange uger i Colombia eller have oplysninger om den biologiske familie. Og når vi er på ferie uden for Danmark, kan også adoptanterne kategoriseres: Nogle er fra Danmark, andre fra USA, Frankrig, Spanien. Når vi tilfældigt mødes, udveksler vi erfaringer med lande, tilbagerejser, myndigheder og bureaukratiske procedurer, og lykønsker hinanden med vores børn.

Kategorier

Hver især har vi fundet os til rette i den nye forælderrolle. Den kollektive identitet derimod, som Richard Jenkins omtaler, den, de andre ser, er også den komplekse identitet, for det er den, vi ikke selv er herre over. Det er de andres billede af os og vores familiekonstellation.

Således oplevede jeg for nylig følgende episode: Jeg går på Nørrebrogade med min ældste datter på 16 år. En ung fyr vil forbi, og idet han overhaler os, skubber han til min datter, enten ved et uheld eller bevidst. Han virker ikke til at være klar over, at vi er mor og datter, og da han

er kommet forbi, vender han sig om og ser skiftevis på mig og min datter, og sammenhængen går op for ham. »Er du adopteret?« siger han så, henvendt til min datter, der tydeligvis bliver overrasket over spørgsmålet og tøver med et svar. »Ja«, fortsætter han, »For enten er de asiatiske piger adopterede, eller også så gifter man sig med dem«. Jeg sender ham et irriteret blik. »Hvorfor vil du vide det?« spørger jeg og føler instinktivt et behov for at forsvare min datter. »Man har vel lov til at spørge!« siger han indigneret og haster videre. Men har man nu også det? I min verden overtrådte han en privat grænse. I hans verden gjorde han det ikke. Vi befandt os på det multikulturelle Nørrebro, hvor hver fjerde indbygger, heriblandt den unge mand, har anden etnisk og kulturel baggrund end dansk, og hvor devisen synes at være: sig mig, hvor du er fra, og jeg skal sige dig, hvem du er. Her er etnicitet og identitet tilsyneladende uløseligt forbundet.

Den unge mand på Nørrebro havde to kategorier for asiater: adopterede eller gift med danske mænd. Det er ikke forkert, at disse grupper findes i Danmark, men de er ikke de eneste, og spørgsmålet er, hvorfor det overhovedet var vigtigt for manden at vide. Ville han have behandlet hende anderledes, hvis hun havde tilhørt en anden kategori? »Menneske først, kristen så«, sagde Grundtvig, og med det mente han, at det at være kristen ikke var noget særligt, men at man i opdragelsen først og fremmest skulle lære sine børn at være ordentlige mennesker – så ville deres forståelse for det kristne komme bagefter. Uden at være andet end almindelig kulturkristen vil jeg tilslutte mig Grundtvigs ord, dog i omskrevet form: menneske først, adopteret siden.

Støtte til identiteten

Etnicitet er en stærk identitetsmarkør, den globale verden til trods, eller måske snarere som følge af. Som hvid adoptant kan jeg opleve i medierne at blive sat i bås som repræsentant for et tidligere hvidt kolonioverherredømme. Det provokerer mig. Jeg kan konstatere, at den sociale identitet, jeg og mine børn fik af omgivelserne, da jeg valgte at adoptere, defineres forskelligt i forskellige kontekster, og at der for mig ligger en opgave i at lære mig selv og mine børn at navigere heri.

Og hvordan gør jeg så det? Som enhver forælder ser jeg det som min fornemste opgave at støtte mine børn i at udvikle selvværd. Følelsen af at være noget værd ikke blot i kraft af det ydre såsom udseende og præstationer. Det kræver, at man ved, hvem man er. Også selvom man ikke ved, hvor man kommer fra. Mine piger har altid vidst, at de var adopterede, og at deres biologiske for-

ældre var ukendte. En barsk sandhed, men stadig en sandhed.

Indimellem får mine børn et nej. Da de var små, kunne det være til at spise slik eller hoppe i sengen. Nu er det til at komme sent hjem, undlade at rydde op eller spille høj musik. Det er et nej, der skaber tryghed, fordi det sætter grænser. I vores familie har der imidlertid også været et andet, langt sværere nej. Det nej, jeg måtte give dem, når de som små, i trods over et forbud, sagde »Jeg vil have min kinamor«.

Jeg støtter mine piger i at værne om de lange venskaber. Veninderne, der altid har kendt dem, og som først og fremmest ser dem som de mennesker, de er. Som kalder dem ved navn og ikke ved øgenavn. De møder mange nye mennesker nu. Skoleskift, efterskole, rejser. De foretrækker det multietniske, der befinder de sig bedst, siger de. De reflekterer over forskellen mellem at hedde Mustafa eller Fatima og pendle mellem en danske skolekultur og en mellemøstlig privatsfære, og så at bære et dansk navn og være i en dansk kultur både ude og hjemme. »Jeg er hvid indeni«, sagde den ældste en dag, hvor vi snakkede om denne forskel.

»At tilhøre en adoptivfamilie er en identitet og en social konstruktion, der er genstand for politiske vinde, mediernes fokus og de andres blikke.«

Følelsen af at være bærer af én kultur indeni og en anden udenpå kom tydeligt til udtryk under vores tilbagerejse til Kina for nogle år siden. Det var en rejse, der var betydningsfuld for os alle, og som også er blevet en del af det navigationsfelt, jeg kan præsentere dem for. På den yngstes børnehjem blev vi mødt med fyrværkeri og et ban-

ner, der bar påskriften »Velkommen hjem«. Min datter virkede forundret og forvirret, for hjemme – det var jo i Danmark. Men med globaliseringen er begrebet »hjem« udfordret. Alt og alle er i bevægelse i en grad, vi ikke har set tidligere. Min forpligtelse som forælder – og måske i særlig grad som adoptivforælder – er derfor ikke kun at sørge for, at mine børn har tag over hovedet, mad på bordet og en seng at sove i, men også at lære dem en udvidet opfattelse af »hjem«. Den amerikanske forfatter Tad Williams udtrykker sig præcist, når han siger: »Never make your home in a place. Make a home for yourself inside your own head. You'll find what you need to furnish it – memory, friends you can trust, love of learning, and other such things. That way it will go with you wherever you journey.«³

Rejse til Kina

I Kina oplevede mine piger en anonymitet, der kun blev forstyrret ved, at de fulgtes med os, deres hvide forældre. »Se mor, der går en hvid, ligesom dig«, sagde min ene datter en dag og pegede på en europæisk kvinde i mængden af kinesere. Instinktivt fornemmede hun, at jeg søgte en etnisk spejling i det store, fremmede menneske. Følelsen af at være et påhæng til vores kinesiske døtre havde jeg også, da vi besøgte den ældstes børnehjem. Det var nu omdannet til plejehjem, og kvinden, der overbragte os vores datter i sin tid, var nu direktør. Vi ankom til stedet, og da vi stod ud af bilen, modtog kvinden vores pige med åbne arme og tårer i øjnene. Vores datter var den skinnende, dyrebare perle, og vi var den matte muslingeskal, der blot var der for at afskærme hende mod udefra kommende farer. Indenfor blev vi mødt af to ældre damer, der havde givet vores datter hendes første, kinesiske navn. Gensynsglæden var stor og ægte, og vi forlod stedet med visitkort og vinken.

Tilbagereisen til Kina var et rigtigt valg. Rejsen er i dag en reference, pigerne bærer med sig. Billeder, lugte, og lyde, der har fæstnet sig som et fælles minde. Videoer, vi kan gense sammen eller hver især, og kontaktoplysninger på det personale, der gav dem den første omsorg.

Valg og ufrivillighed

Ikke alt kan vælges. Man kan vælge forældreskab, biologisk eller via adoption. Men man kan ikke vælge at blive født, ej heller at blive adopteret. Heri ligger en afgørende forskel mellem forældre og børn.

»Jeg har ikke bedt om at blive født!« råbte jeg engang ind i hovedet på min far. Jeg var 15 år gammel og kunne ikke finde ud af, hvem jeg selv var, og forældre var bare det mest irriterende,

PRIVATFOTO

Annette Christiansen

Annette Christiansen er lærer og mor til to teenagepiger fra Kina. Hun bor i Valby og har tidligere siddet i redaktionen på magasinet Adoption & Samfund. Hun har bidraget med reportager fra foreningens årsmøder, anmeldelser og artikler.

der fandtes. »Jeg har heller ikke bedt om at få DIG!« replicerede han. Et øjeblik, der føltes som et årtusind, var der helt stille, og vi stod bare og Så på hinanden, sårede, skuffede, stædige og stolte. Det var, som om vi med ét begge forstod, at hverken børn eller forældre vælger hinanden, dybest set.

Da jeg traf valget om at blive adoptivmor, var det først og fremmest et personligt valg. Samtidig blev jeg en del af en diskurs om globaliseringen og dens konsekvenser. For mig er det såre logisk, at adoption, som altid har fundet sted, nu foregår på tværs af landegrænser, i takt med at verden er blevet global. På det politiske plan består udfordringen i bestandigt at sikre sig, at adoption foregår på en etisk forsvarlig måde. På det personlige plan at få den individuelle og den kollektive identitetsopfattelse af adoptivfamilien og dens medlemmer til at mødes. ■

Noter

- 1 Jenkins, Richard, 2004: Social Identity, second edition. Routledge, London.
- 2 Saint-Exupéry, A: Le petit prince (1943).
- 3 www.goodreads.com/quotes/129481-never-make-your-home-in-a-place-make-a-home.

Adoptionens smerte

Hvordan sætter man ord på konsekvenserne af adoption? Det har forfatteren og terapeuten Nancy Verrier gjort i sin klassiske bog *The Primal Wound* fra 1993. Mange af bogens pointer tåler at blive fremhævet, for når det handler om adoption, er grundpræmisserne stadig de samme.

AF ANNA BRIDGWATER

Mor og barn skaber bånd til hinanden allerede under graviditeten. Det er grundtanken for forfatteren Nancy Verrier, som også er terapeut, adoptivmor og biologisk mor. Hun skriver på baggrund af egne oplevelser med sin adopterede datter. Hendes grundtanke er, at den nyfødte oplever et alvorligt tab, når han eller hun fjernes fra den biologiske mor.

Tanken er, at alt, hvad et menneske oplever, også under de ni måneder i moderens mave, lagres i mennesket. Adskillelsen fra den oprindelige mor lagres altså som et traume hos den adopterede – også hos adopterede, som bortadopteret lige efter fødslen.

Den adopterede er den eneste, som ikke har haft nogen form for indflydelse over den situation, der førte til adoptionen.

Denne adskillelse fra den oprindelige mor påfører alle adopterede et *primal wound*, som man på dansk kunne kalde et *urtraume*. Barnet og senere den voksne er ikke bevidst om og kan ikke huske tabet, men traumet påvirker dem hele livet. Det mærkes fysisk, følelsesmæssigt og psykisk og er så smertefuldt, at det kan mærkes helt ind i kroppens celler.

Sorg og kærlighed

Nancy Verrier skriver om adopterede børn, men den smerte, hun beskriver,

vil være til stede hos andre, hvis biologiske bånd bliver revet over på grund af sygdom, død eller andre katastrofer.

Forfatteren mener, at selvom adskillelsen fra moderen giver barnet en varig smerte, så er adskillelsen nogle gange nødvendig eller uundgåelig. Men barnet vil altid reagere på adskillelsen – selv fra en måske voldelig eller mentalt fraværende mor. Derfor har den adopterede brug for at sørge, selvom erindringen om tabet er ubevidst og ikke-sproglig.

Nancy Verrier skriver, at man ikke kan erstatte den biologiske mor med en anden primær omsorgsgiver. Uanset hvor godt et forhold den adopterede har til adoptivforældrene, så vil der være et hul i ham eller hende – et hul, som kun kan udfyldes af den biologiske mor.

Forfatteren fremhæver, at det er oplevelsen af at være overladt til sig selv, der skaber traumet. Alle de forklaringer, som man giver adopterede, som skal hjælpe dem med at forstå, hvorfor de blev bortadopteret, kommer til kort over for et adopteret barn. Forklaringer er noget, den voksne kan forstå, men de kan ikke bruges til ret meget af det barn, som ubevidst længe efter den biologiske mor. Hvis adoptanterne siger, at barnet blev givet væk af kærlighed, så bliver det at blive givet væk forbundet med kærlighed – kærlighed indebærer risiko for at blive givet væk.

Adoption skaber en varig og forhåbentlig kærlig relation til en eller flere forældre, men det er ikke ensbetydende med, at den adopterede stoler på, at adoptivfamilien er permanent. Den utryghed kan give følelsesmæssige eller adfærdsmæssige vanskeligheder i form af problemer med adskil-

lelse, tillid, afvisning, skyld og skam, identitet, nærhed, loyalitet og kontrol.

Adoptivfamilien

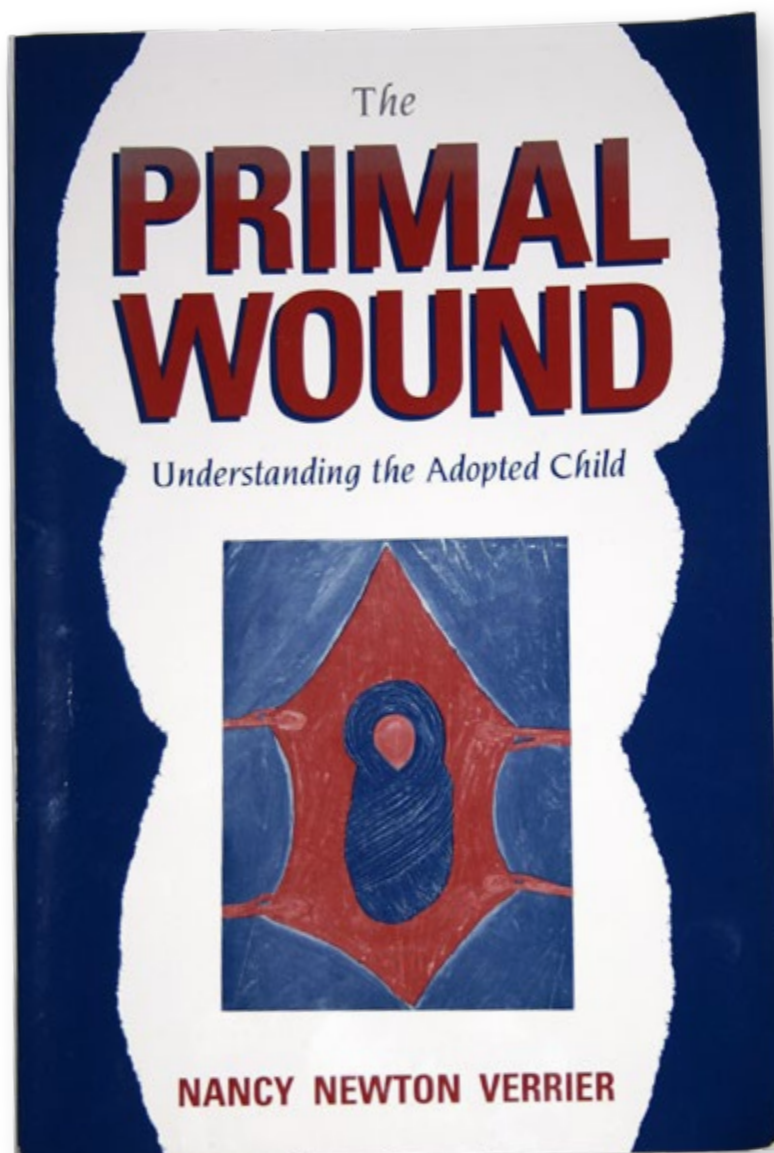
Adoptererede børn, der hurtigt falder til i deres nye hjem, anses ofte for at være velfungerende og problemfri. Men den tilpasning kan efter Nancy Verriers mening måske tolkes som, at barnet har lukket ned og skabt et falsk jeg, idet barnet forsøger at sikre sig, at det ikke bliver forladt igen.

Det reaktionsmønster skaber søde og nemme børn, som undertrykker negative følelser som vrede, skuffelse og sorg sammen med deres egen smerte.

Andre adopterede bliver udadrettet for at vise deres smerte. De udtrykker deres vrede og frustration, og det kan skabe vanskeligheder i hverdagen. Men det er ikke tegn på, at de har det værre end de mere tilpassede

Nancy Verriers fem fundamentale råd til adoptivforældre

- 1 Sig aldrig, at du vil forlade barnet.
- 2 Anerkend barnets følelser.
- 3 Lad barnet være sig selv.
- 4 Adoptivmødre skal ikke prøve på at erstatte den biologiske mor.
- 5 Accepter, at du ikke kan fjerne barnets smerte. Du kan kun hjælpe barnet med at arbejde med smerten.

The Primal Wound af Nancy Newton Verrier, Gateway Press 1993. Købes for eksempel via Amazon.com. Se også nancyverrier.com.

børn. Begge reaktioner opstår ud af smerte.

Nogle adoptivforældre kan føle, at de bliver afvist, hvis det adopterede barn ikke er kærligt, men i stedet enten trækker sig eller reagerer med vrede. Men det er barnets ubevidste forsøg på at beskytte sig selv mod at blive afvist.

Den adopterede har erfaret, at adoption er lig med at blive forladt, og at mødre svigter. Derfor kan det være svært for den adopterede at have tillid til adoptivmoderen. Den adopterede kan også vise sin vrede over at blive forladt af sin mor ved at blive vred på adoptivmoderen. Hvis hun så bliver

sur, får den adopterede en ægte grund til konflikt. Samtidig kan der være en vrede rettet mod den oprindelige mor, fordi hun forærede barnet væk, eller mod adoptivforældrene, som har taget barnet fra moderen. På den ene side vil de gerne »reddes» fra deres adoptivfamilie, og på den anden side er de bange for at blive adskilt fra den eneste familie, de nogensinde har kendt bevidst.

Svær forælderrolle

Nancy Verrier mener, at forældrene skal huske, at den adopterede reagerer på grund af tidligere erfaringer, ikke nuværende. Derfor er det vigtigt, at for-

ældrene passer på deres egen psykiske sundhed, så de er psykisk stærke forældre, som kan hjælpe den adopterede med udfordringerne.

I Nancy Verriers øjne er det problematisk, at der ofte lægges låg på de udfordringer, adoptivfamilien kan opleve. Der er et tabu imod at tale om adoptivfamilier som værende anderledes end biologiske familier. Nogle adoptivforældre fortier eller fortrænger deres egen angst for ikke at være rigtige forældre. Men tabuisering og fortællelse skaber problemer, for det betyder, at der ikke bliver talt om de svære ting.

Mindre værd

Nancy Verrier mener, at nogle adopterede har en følelse af, at de selv er skyld i adskillelsen fra den oprindelige mor. De føler måske, at de er dårlige mennesker, som blev forladt, fordi de ikke var værd at beholde. Derfor laver de om på sig selv for ikke at blive forladt, og det betyder, at den adopterede skjuler sit sande jeg og glemmer, hvem de inderst inde er.

Angsten for at blive afvist kan også give adopterede et behov for perfektionisme, for hvis man ikke er perfekt, risikerer man jo blive afvist igen. De kan tilpasse sig andres krav og normer og føle, at de hele tiden skal præstere for at få omverdens anerkendelse og vise, at de er gode nok. De er jo blevet valgt fra en gang, så nu skal de vise, at de er værd at holde af, så de kan blive valgt til.

Den ubevidste frygt for nye tab påvirker psyken hele livet og kan gøre det vanskeligt at have forhold som voksen. Den voksne adopterede kan forbinde nære forhold til andre med angst og mistro. Nogle sætter ubevidst deres partnere på prøve for at teste forholdet – ubevidst gør de det mod andre, som de frygter, andre vil gøre mod dem. Den adopteres oplevelse af tab kan give depressioner, som gør det yderligere svært at være i et forhold med andre.

Sorgen over tabet kan også føre til selvmordstanker og en enorm følelse af håbløshed og ensomhed. Adskillelsen fra den oprindelige mor kan opleves som en form for dødsfald, og mange adopterede forestiller sig ubevidst, at de

ved at slå kroppen ihjel kan fuldføre det, som allerede er sket med psyken.

Alle de problematiske og ubehagelige følelser skyldes et traume fra fortiden, selvom følelserne vækkes i nuet. Men forfatteren minder om, at følelser kun er følelser og kan overleves, også når et nutidigt tab reaktiverer den gamle følelse af tab.

Helbredelse

Hvad gør vi så, når vi har erkendt, at den adopteredes sorg over tab kan påvirke hele livet? Nancy Verrier mener, at professionel hjælp kan være en god idé. Men for det menneske, der sørger over tabet, er det lige så vigtigt, at det får tid og lov til at mærke savnet og bearbejde traumet, og at omgivelserne anerkender, at tabet af den oprindelige mor er smertefuldt.

Ifølge Nancy Verrier kan søgen efter den biologiske mor ses som forsøg på at helbrede det ubevidste traume. Men for nogle adopterede er der mange forhindringer: Der kan være angst for, at den oprindelige mor afviser dem, og den adopterede kan føle, at han/hun svigter adoptivforældrene og frygte, at genforeningen vil skabe afstand til adoptivforældrene – som er de eneste forældre, den adopterede kender. Hvis adoptivforældrene er villige til at dele barnet med de oprindelige forældre, kan det desuden tolkes, som at de slet ikke elsker deres adopterede barn.

Trods de mulige udfordringer mener Nancy Verrier, at genforening med den oprindelige mor kan spille en vigtig rolle i at hele den adopteredes smerte. Forfatteren fremhæver også, at det er den adopteredes – ikke forældrenes eller den biologiske mors – følelser og behov, der skal være i fokus under genforeningen. Den adopterede er den eneste, som ikke har haft nogen form for indflydelse over den situation, der førte til adoptionen. Barnet var jo barn – og de voksne traf valgene på barnets vegne.

Samtale

Nogle gange er genforening måske vanskelig eller umulig, men det er ikke ensbetydende med, at den adopterede ikke kan finde lindring ad andre veje. Smerten kan dæmpes.

Nancy Verrier mener, at alle parter i adoptionstrekanten skal anerkende vanskelighederne og acceptere, at de er en del af virkeligheden. I forfatterens øjne er det nødvendigt at indse, at adoptionens smerte påvirker alle parter i adoptionstrekanten. Det kan være svært at acceptere, at adskillelsen fra den biologiske mor skaber et dybt traume, for der ligger implicit i det, at den smerte aldrig kan forsvinde, da man aldrig kan udviske den hændelse.

Alt, hvad der hjælper den adopterede, hjælper også adoptivfamilien.

Nancy Verrier anbefaler, at adoptivfamilien taler om adoption, for barnet husker på det ubevidste plan, hvad der er sket. Barnet var jo til stede. Dermed ikke sagt, at barnet forstår med følelserne, hvad adoption betyder – det kan samtale hjælpe med. Og adoption er en livslang proces, så samtalen må aldrig høre op.

Indflydelse på eget liv

Forfatteren afviser tanken om, at adoption kun findes, fordi villige adoptivforældre findes – der er altid og har altid

været kvinder, der må lade deres børn vokse op hos andre.

Forfatteren minder om, at kernen i problemet ikke er adoption; adoption er et forsøg på at løse et problem. Kernen i problemet er uønsket graviditet – i al fald, når der er tale om bortadoption af spædbørn. Er der tale om ældre børn, er problemet måske snarere en uholdbar familiesituation.

Forfatteren anbefaler, at hvis parterne i adoptionstrekanten skal lægge adoptionens smerte bag sig, så er det vigtigt, at alle parter fralægger sig offerrollen. Alle parter skal erkende, at de selv har indflydelse på og kontrol over deres eget liv.

Den adopterede tror måske, at de er værdiløse – men det er overbevisning, ikke en sandhed. Den tro skal modarbejdes, og den adopterede kan måske med tiden indse, at den kendsgerning, at de er blevet givet bort som barn, ikke har indflydelse på, hvem de inderst inde er.

Og de biologiske mødre skal indse, at selvom de gav et barn fra sig, så gjorde de det, fordi det var det, de evnede på det tidspunkt, ikke fordi de var dårlige mennesker.

Endelig skal adoptivfamilien forstå, at det barn, de elsker, har brug for at mærke, at det er OK at føle en ubevidst smerte – uden at forældrene føler sig truede eller afvist. Alt, hvad der hjælper den adopterede, hjælper også adoptivfamilien, mener Nancy Verrier. ■

Samtalen om adoption – Nancy Verriers råd om, hvornår man siger hvad

0 – 3 ÅR. Hold dig til enkle forklaringer. Måske tror barnet, at alle er adopterede.

3 – 7 ÅR. Barnet ved, at han eller hun ikke voksede i moderens mave. Han eller hun har det OK med synlige forskelle i familien, hvis han eller hun er transracielt adopteret. Barnet kan være nysgerrigt om, hvor det stammer fra og kan få brug for hjælp til at svare på spørgsmål som »Hvorfor ser du sådan ud?«

8 – 11 ÅR. Der er en bredere forståelse for, hvad adoption er. Barnet begynder måske at frygte at miste sin familie, og forholdet til familien skal bekræftes. Barnet kan have fantasier om den oprindelige familie og har brug for ærlige oplysninger om sin baggrund.

TEENAGEREN forstår, hvad adoption betyder, både mht. det juridiske og mht. de forhold og valg (fx skam, fattigdom, utroskab, misbrug eller vold), der førte til adoptionen. Teenageren får brug for al tilgængelig viden om den oprindelige familie. Han eller hun vil kunne forstå, hvorfor adoptivforældrene valgte at adoptere, og de bør være åbne om eventuelle fertilitetsproblemer.

Forskelle og ligheder

Jeanette Søm Munk er adopteret og arbejder som psykoterapeut. Hendes egne erfaringer inspirerede hende til at undersøge, om man kan tale om en fællesidentitet som adopteret. Hun mener, at svaret er nej. Mange adopterede kan genkende egne karaktertræk hos andre adopterede, men forskellene er lige så fremtrædende.

AF JEANETTE SØM MUNK

Tilbage i efteråret 1971 i shahens Iran, i millionbyen Teheran. En kvinde står med en kurv i hånden, hun kigger sig forvirret omkring. Så stiller hun kurven på et af de trappetrin, der fører op til en politistation. For derefter at gå sin vej. I kurven ligger en nyfødt pige. Pigen er mig. Ingen dokumenter om, hvem jeg er, eller hvor jeg kommer fra. En politibetjent afleverer mig på et lokalt svensk børnehjem.

Sådan begynder livet for mig og for en del andre adopterede. Jeg husker selvfølgelig intet. Og helt naturligt har jeg heller ingen erindring om de mennesker, der bragte mig til verden. Mødet med dem, som skulle have været mine forældre, bliver ganske kort. På børnehjemmet vurderer man, at jeg er omkring to uger gammel. De giver mig navnet Bosrah. Et navn, mine danske forældre ikke valgte at beholde. Og som voksen har jeg ikke tænkt på at føje det til mit navn – til forskel fra nogle af de adopterede klienter, jeg som psykoterapeut har og har haft, som i tilgift til deres danske navne har beholdt det navn, de fik i deres fødeland.

Sådan lyder min historie. Jeg er hittebarn, og som jeg sidste år fandt frem til, er mange af børnene fra samme børnehjem det samme.

Nogle mennesker siger, at det ikke altid passer, at man er hittebarn, selvom papirerne indikerer det. Jeg ved ikke, hvorvidt min historie er sand eller falsk. Det var først sidste år, jeg blev opmærksom på, at der kunne være tvivl. Jeg har aldrig forsøgt at finde frem til mine biologiske forældre, men nærer ikke uvilje mod dem.

Barndommen

I en alder af cirka otte måneder fik jeg min familie. Mine forældre havde i forvejen en adopteret datter på fire år. Da jeg først ankom til Danmark, var jeg meget »inde i mig selv«, som min mor har fortalt. Det varede dog ikke længe, før jeg var mere til stede i nuet og også blev glad. Som barn havde jeg enormt svært ved at være alene. Jeg skulle hele tiden have nogle at lege med. Indimellem kunne jeg dog finde ro ved at sidde på gulvet og høre bånd på min kassettebåndoptager, når jeg kom fra

skole i de små klasser, mens vores hushjælp var i nærheden og lavede andre ting.

Jeg har altid haft brug for tryghed. Det har mine forældre i den grad levet op til. Mine forældre havde egen virksomhed, og min mor arbejdede på halv tid. Så jeg har aldrig været et »nøglebarn«. Der var altid nogen derhjemme, når jeg kom fra skole. Og det var den samme person, vores hushjælp, som jeg havde det rigtigt godt sammen med. Og i de tilfælde, hvor både min mor og far var på forretningsrejse, var der altid sørget for, at der var dækket ind med pasning 24/7.

Det har altid været vigtigt for mig, at folk kunne lide mig. Det har medført, at jeg en stor del af mit liv har været konfliktsky. Samtidigt har jeg også været vellidt i de fleste kredse, hvor jeg har haft min gang, fordi jeg har været enormt god til at tilpasse mig.

Hverdagen

Jeg holdt meget af hverdagen som barn. Der var struktur, som var lig med tryghed. Jeg brød mig ikke om ferier, for der var ikke altid nok andre børn, jeg kunne lege med. Og ferier i udlandet var værst. Alt blev for utrygt for mig, lige fra det geografiske skift til maden. Mine forældre slæbte makrel og rugbrød *en masse* med i de år, hvor vi ferierede i sommerhus i Spanien. På et tidspunkt købte mine forældre et sommerhus i Danmark. Det var lige sagen for mig.

Jeg ville gerne i skole, men det var mere for at være sammen med de andre børn end for det faglige. Det var svært for mig at koncentrere mig. Der var også kun få fag, som virkelig kunne fange mig. Jeg havde blandt andet travlt med at observere de andre børn og pjatte. Jeg snakkede meget, og de fleste ville også i dag sige, at der ikke er noget i vejen med mit snakketøj! Min mor siger, at jeg var »meget urolig som barn«. Hvad jeg siden hen har fundet ud af, er, at der bag den uro kan have ligget en sorg.

Voksenlivet

I 2013 begynder jeg at læse til gestaltterapeut, som er en gren inden for psykoterapi. Under studiet får jeg åbnet for Pandoras æske med hensyn

til at være adopteret. Først under mit psykoterapeutstudie fandt jeg svar på min evige søgen efter at kunne genkende noget af mig selv i andre mennesker. Jeg er ikke blevet mødt rent fysisk og psykisk som spæd, hvilket er af stor betydning for det nyfødte barn. På et børnehjem er det ikke muligt at få sine behov dækket eller at blive tilstrækkeligt stimuleret. Det kan medføre, at man kan have svært ved at mærke sig selv ordentligt senere i livet. Er det okay, at jeg føler sådan og sådan nu? Har jeg overhovedet ret til at have nogle behov? Og jeg har suget mennesker til mig, så jeg slap for at mærke mig selv.

Det er også vigtigt, at det lille barn bliver trøstet, og at der er en, som er med til at anerkende og berolige det, når det bliver frustreret. Jeg har fået at vide, at vi småbørn på børnehjemmet lå meget i vores senge på en afdeling for 0-1-årige. Dette kunne ses ved, at mit hoved var ret fladt, da mine forældre kom ned for at hente mig.

Sorg

Ensomheden fra min første tid prægede mig. Den har medført, at jeg har følt min anderledes. Behovet for at være som andre har fyldt meget. Jeg husker tydeligt, hvordan jeg på et tidspunkt i 7. klasse fik den samme karakter i tysk som nogle af de andre fra klassen. Jeg »voksede« og følte mig »normal«; det skete ikke så ofte, at jeg fik en karakter, jeg var stolt af.

Under den obligatoriske egenterapi i forbindelse med mit psykoterapeutstudie fandt jeg frem til, at min hurtige tale og mit overfladiske åndedræt har hjulpet mig til ikke at mærke den sorg, der ligger inden i mig som følge af min adoption.

Jeg finder frem til, at jeg har en umødt sorg inden i mig, der udspringer af, at jeg er blevet givet bort og har tilbragt tid på børnehjemmet. En sorg, der til tider kan være ordløs, men som sidder dybt inde i kroppen. Jeg finder blandet andet frem til, at mit behov for at indgå i parforhold netop for mig er så stort, fordi jeg mangler den sammenflydning, som mor og barn har lige efter fødslen.

Fællestræk

Efter endt studie bliver jeg nysgerrig efter at høre, hvilke kontaktformer og handlemønstre andre adopterede har. Jeg vil gerne vide, om der er mønstre, der går igen. I marts 2018 laver jeg derfor et mindre projektforsøg for og med adopterede. Jeg beder en række adopterede svare på nogle spørgsmål om deres liv, og jeg har opdaget, at adopteredes historier, handlemønstre og følelser ikke er så ensartede, som jeg måske først havde forventet.

Alligevel er der fællestræk. Tilpasningsevnen er klart en fællesnævner for de adopterede, jeg arbejder med. Ligeledes er lavt selvværd, angsten

for at miste relationer og konfliktskyhed problemer, der går igen hos mine adopterede klienter.

Noget andet er hudfarven, der jo for nogle af os transnationalt adopterede skiller sig ud i Danmark. Jeg har selv nogle gange tænkt på, om det var noget, jeg kunne blive valgt fra på, både i forhold til en partner, men også i det sociale liv generelt. Det er bestemt også tanker, nogle af mine klienter har gjort sig.

Flere vil, ligesom jeg, gerne kende deres biologiske ophav, men har kun få spor at gå efter. Andre har mødt deres biologiske ophav, men i mange tilfælde var blod ikke tykkere end vand; ingen af dem, jeg har kommunikeret med, ønskede at bevare kontakten til deres biologiske forældre.

Følelsen af at have et »hul« inden i, som jeg har oplevet, er noget, flere kan genkende. Behovet for samhørighed med en partner er noget, flere af de adopterede, jeg har spurgt, kan nikke genkende til. Det behov medfører en del ambivalens for nogle – angsten for at miste kan indimellem blive så dominerende, at det giver udfordringer med at indgå i parforhold. For tænk nu, hvis de bliver forladt en gang til.

Alt i alt er det min konklusion, at der er flere træk, der går igen hos adopterede. Men identiteten som adopteret er lige så individuel og unik, som den er hos alle andre. ■

FOTO: INGE HULSEN

Jeanette Søm Munk

Jeanette Søm Munk er 46 år gammel og født i Iran. Hun er gift og har en datter på 4½ år. Hun er uddannet gestaltterapeut, som er en gren inden for psykoterapi. Hun bor i Valby, hvor hun også har sin psykoterapeutiske praksis.

*For Jacob Nossell
fylder det, at han
har et handicap,
langt mere end det,
at han er adopteret
og født i Sydkorea.*

ADOPTERET MED ET HANDICAP

Handicappet fylder mere end adoptionen

Kommunikationsrådgiver Jacob Nossell er født i Sydkorea, bortadopteret til Danmark og har spastisk lammelse. Hans udfordringer er flere end de flestes, men han opfordrer andre til at tage initiativet, når de møder nye mennesker, og fokusere på det positive.

AF ANNA BRIDGWATER

»Jeg er din begyndende ølmave. Jeg er din første hæmoride.«

Sådan taler Jacob Yoon Egeskov Nossell om sig selv i filmen om ham, Naturens Uorden. For han er klar over, at han er et menneske, som mange har svært ved at forholde sig til.

Jacob Nossell har nemlig spastisk lammelse. Han trækker på den ene fod, bruger ikke den ene arm ret meget og har et talehandicap. Nogle

kender ham måske fra samarbejdet med Mads Brügger og Simon Jul Jørgensen, hvor de rejste til Nordkorea og lavede tv-serien Det Røde Kapel til DR2. I 2015 var Jacob Nossell hovedpersonen i den prisbelønnede dokumentarfilm, Naturens Uorden, som handler om et teaterstykke om Jacob Nossell, som han selv skrev og opførte.

I filmen stiller han spørgsmål som: Har jeg lov til at leve? Vil jeg selv have et handicappet barn?

Og: Hvad er normalitet? I filmen gives der kun indirekte svar, men et stort indblik i, hvordan det er at leve med et synligt, fysisk handicap.

Selv siger Jacob, at han har et godt liv, men han skjuler ikke, at der er udfordringer. »Nogle gange synes jeg, at mit liv er nederen. I går skulle jeg til et vigtigt møde. Jeg var i rimelig god tid. Men fordi jeg har kognitive vanskeligheder, ender jeg med at køre nordpå med toget, og jeg kom en halv time for sent. Det er på de tidspunkter, jeg tænker, »hvad fanden laver du her, Jacob?«»

Jacob understreger, at de kognitive vanskeligheder intet har med intelligens at gøre, og i samtale virker han bedre begavet end gennemsnittet: Reflekteret, hurtigt tænkende og med humoristisk sans. Han er uddannet journalist fra RUC, har skrevet et teaterstykke, er selvstændig kommunikationsrådgiver og er i gang med et radioprogram til Danmarks Radio P1.

»Jeg bliver nok den første i Danmark med talehandicap, som får sit eget radioprogram.« Men så taler Jacob sine bedrifter lidt ned. »Jeg kan ikke løbe 100 meter, så det går nok lige op.«

Barn eller ej

Lige nu er det blevet påtrængende for ham at overveje, om han selv vil have et barn med et handicap. Jacob og hans kæreste diskuterer netop det spørgsmål, fordi de selv tænker på at få et barn. Jacobs handicap er ikke genetisk, så der er ingen øget risiko for, at hans tilstand bliver givet videre til et barn.

»Min mor og far har haft ressourcerne til at give mig et godt liv. Jeg er ikke sikker på, at jeg selv ville have de samme ressourcer, som min forældre havde, hvis jeg selv fik et handicappet barn. Min tilgang er meget praktisk. For mig handler det ikke om, hvorvidt barnet er handicappet eller ej. Det handler om, hvorvidt barnet kan få et godt liv. Og i mit tilfælde ville min kæreste blive nødt til at tage sig af mange af de fysiske ting qua mit handicap. Det må ikke smitte af eller påvirke mit barn.«

Jacob fortsætter: »Det er en meget egoistisk handling at få et barn, uanset om det er via adoption eller ikke. Hvis jeg selv laver et barn, så synes jeg jo selv, jeg er værd at samle på – for jeg laver jo mere af mig. Og hvis jeg blev en dårlig far, ville alle pege på mit handicap. Men hvad er gode forældre overhovedet? Det er et enormt følsomt emne.«

Dansk barndom

Jacob er født i 1987 i Sydkorea, hvor hans biologiske mor efterlod ham på hospitalet efter fødslen. Tre måneder gammel kom han til Danmark, og nogle måneder derefter blev det opdaget, at han havde spastisk lammelse. Hans forældre fik tilbuddet om

at aflevere ham tilbage, men det sagde de nej tak til. Så Jacob voksede op med en hjemmelavet storesøster og to forældre i Smørum på Sjælland.

Hans forældre valgte en skole for handicappede til ham, og der så han andre børn med hårde skæbner. Blandt andet oplevede han, at en skolekammerat døde meget pludseligt. »Man ser nogle ting – på godt og ondt,« siger han i dag.

Jacob har en imponerende drivkraft. Selv mener han, at handicappet måske er en del af forklaringen. »Der er en enorm drivkraft i at vise, at jeg er lige så meget værd som alle andre.« Jacob gider ikke i dag lade det negative fylde sit sind. »Jeg har været meget vred på mit handicap. Efterhånden bruger man enormt meget energi på at være vred. Så jeg gav slip på den vrede til sidst. Det er meget hårdt at være meget vred hele tiden.«

Offer eller helt

Jacob mener, man selv kan være med til at beslutte, hvor meget udfordringerne får lov til at fylde i et liv. »Jeg vil give et råd til andre: Man må spørge sig selv – hvor hjælper det kun at være offer og bare have ondt af sig selv? Modsat kan man også ende som en desperat helt, som kun går op i at udrette ting. Begge dele er efterhånden nogle ubrugbare faldgruber for mig.«

Jacob vil gerne være både stærk og sårbar. »Jeg er nogle gange offer, og det er OK, at jeg bliver vred, når nogle tror, at jeg er en fuld grønlænder. Det må jeg gerne blive ked af. Og jeg må også gerne være helteagtig og sige, at mit liv er virkelig fedt.«

Det er fordomsfuldt på flere niveauer, både over for grønlændere og over for Jacob, når han får tilbudt en guldøl på vej over Christianshavns Torv. Men racisme preller lidt af på Jacob. »Det rører mig ikke, når nogle siger 'Nihao' til mig, for jeg har jo også en synligt handicap – og det farver jo det hele.«

Den spastiske lammelse giver Jacob en slingerende gang, som andre har en mening om. Som regel tror folk, at han er fuld. »Nogle gange bliver min venner vrede på mine vegne, og så siger jeg, at det behøver de ikke. Der findes altid røvhuller, og dem må man godt blive sur på. Men de fleste er ikke røvhuller, de ved bare ikke bedre.«

Jacob har valgt den strategi, at han tager initiativet, når han møder nye mennesker for første gang. »Jeg er 30 år gammel nu, så jeg må gerne være lidt en onkel Morfar og give et godt råd: Det er mit ansvar, om folk forstår mig, og om kommunikationen flyder. Når man bærer på et synligt handicap, så er man nødt til at tage ansvar for mødet med andre på sig. Det er superskræmmende de første 100 gange.«

Jacobs metode er at sige meget hurtigt, når han ringer til nogen eller møder dem for første gang, at han hedder Jacob, har et talehandicap og ikke er mindre begavet end andre. Nogle gange bliver han alligevel mødt med en afvisning: »Jeg synes, det er trættende, når folk bare lægger røret på.«

»Min egen adoption og mit koreanske udseende har næsten ikke fyldt noget i mit liv qua mit handicap.«

Adoption er ikke det værste

Jacobs forhold til adoption kan nok bedst beskrives sådan: Man bliver ikke en stor adoptionskritiker, hvis man har spastisk lammelse.

»Nu bliver alle adopterede nok sure på mig, men min egen adoption og mit koreanske udseende har næsten ikke fyldt noget i mit liv qua mit handicap. Jeg har lidt svært at forstå de adopterede, der bare lægger al deres sorg på deres adoption. Man skal virkelig passe på med at bruge adoption og diskrimination som den eneste forklaring på, at man er vred eller utilfreds.«

Jacob uddyber: »Adoption kan være med til at skabe identiteten, men vi skal acceptere, at andre mennesker måske også har haft andre vilkår, der præger på andre måder.«

Så skynder Jacob sig at modificere sin udtalelse. »Jeg ved jo også godt, at nogle adopterede har oplevet nogle forfærdelige vilkår. Men i og med at jeg har et handicap, har jeg sandsynligvis fået et meget bedre liv her, end jeg ellers ville have fået. Det er jeg enormt taknemlig for.«

I kraft af sit handicap har han haft det nemmere ved at skabe grundhistorien om, at hans biologiske mor gav ham fra sig for at give ham et bedre liv. »Mit handicap har været med til, at det har været nemmere for mig at føle mig heldig. Der er andre adopterede, hvor deres grundhistorie er, at de er blevet fundet i en skraldespand. For dem må det være sværere at tro, at de er blevet opgivet af kærlighed.«

Jacob holder sig generelt fra adoptionsdebatten, for han er bevidst om, at hans perspektiv er unikt. Men alligevel siger han: »Jeg vil gerne have, at debatten bliver mere både/og. Det bliver så unuanceret. Jeg kan godt se, at det ikke er godt, hvis adoption bliver til en pengemaskine, og jeg kan se de mange kulturudfordringer, der er. Men på den anden side, så er jeg glad for mine forældre og de muligheder, jeg har fået her. Det er bare enormt svært at kunne sige begge ting i dag.«

Positivt fokus

Jacob har ingen opskrift på, hvordan man er gode forældre til et adopteret barn med et handicap. »Det er meget svært at sige noget konkret, fordi handicaps er så individuelle. For egen regning vil jeg sige, at jeg ville blive mega-bitter, hvis ikke jeg kunne opnå de ting, jeg har drømt om. Jeg har haft mulighed for at opfylde mange af de mål, jeg og andre har haft for mig selv.«

Igen tror Jacob, at en nuanceret tilgang er den mest konstruktive: »Man skal tro på sig selv, men også være realist.«

Også forældre skal helst kunne rumme nuancerne i deres barn med et handicap. »Det er vigtigt at kunne være ked af sit barns handicap og samtidig gøre det bedste og tro på barnet. Jeg ser mange forældre, der er jubeloptimister, som tror, at hvis de taler med barnet i ti timer om dagen eller noget i den retning, så forsvinder handicappet. Omvendt, så er der andre, som opgiver. Man må gerne være begge dele. Optimistisk og ked af det.«

Jacob ved, at han klarer sig godt. »Jeg er på mange måder det, nogle kalder en præmiespaser, og jeg er privilegeret på mange måder. Men det er sjovere at lege med det, man har, i stedet for at fokusere på det, man ikke har. Det siger jeg til andre unge med handicaps, når jeg holder foredrag. 'Der er flere damer i at fortælle, hvad man kan, end at fortælle, hvad man ikke kan.' Det hjælper ikke at sige, at mit liv bare er nederen.«

For Jacob er handicappet både ligegyldigt og ikke ligegyldigt på samme tid. »Det er både/og. For jo, jeg er lige så meget værd som alle andre, men jeg oplever diskrimination. Jeg har de samme rettigheder som alle andre, men ikke i realiteten. Det er enormt provokerende. Det er et dilemma, når mine venner siger, at de ikke ser mit handicap. De mener det som et kompliment, men så anerkender de jo ikke mine udfordringer.«

Et sted oplever Jacob dog, at hans handicap ikke betyder noget. »Omvendt, så tror jeg ikke, at mine forældres kærlighed til mig er påvirket af mit handicap.« ■

Se filmen om Jacob Nossell på:
filmcentralen.dk/alle/film/naturens-uorden.

I filmen *Naturens uorden* oplever man en version af Jacob, der er helt slået tilbage til start, for undervejs fik han både en hjernerystelse og en tarmoperation, og de oplevelser førte til en identitetskrise. »Min hjerne var det eneste i min krop, der 'fungerede normalt'. Og så fik jeg hjernerystelse.«

»Filmen og teaterstykket *Naturens uorden* var en måde at vise min mor og far og mine venner, hvordan jeg egentlig har det. Det var en forløsning. Med filmen fik jeg mit eget sprog.«

ADOPTERET MED ET HANDICAP

Hjælpen er der ikke

En del af de børn, der i dag adopteres til Danmark, har forskellige handicaps. Men det danske system er ikke altid rustet til at tage imod de nye borgere med særlige behov. Det har Liv, hendes mand Dan, deres dreng Carl og resten af familien opdaget.

AF ANNA BRIDGWATER

Liv og Dan har været gift i 23 år. Og allerede inden de blev gift, talte de om adoption, for adoption havde altid været i Livs tanker. Hun var selv enebarn og drømte altid som barn om, at hendes forældre skulle adoptere en søskende til hende. Alligevel fik Liv og Dan først en biologisk søn, som i dag er 12 år.

For Liv var det nærliggende at adoptere et barn med et handicap, for hun er vokset op med en far og flere andre familiemedlemmer, som næsten er helt døve. »Og min mors bedste veninde er blind. Så synshandicap og høretab er noget, jeg er vokset op med. Min mand var enig, for han kendte jo også min familie.«

Desuden havde Liv og Dan både personlige egenskaber og netværk, som ville være en hjælp, hvis de fik et barn med særlige behov. »Jeg har en reservefamilie, hvor den ene er talepædagog og den anden synskonsulent, og jeg er selv lærer med en master i pædagogik.«

Dengang krævede det en såkaldt udvidet godkendelse, hvis parret ville adoptere det, der kaldtes et »special needs«-barn. »Så vi søgte med det samme om en udvidet godkendelse og sagde, at vi var parate til at tage imod et svagtseende eller blindt barn. Jeg håbede faktisk på, at vil ville få et blindt barn, for min mors veninde var nærmest magisk i sin opfattelsesevne.«

Parret var igennem 14 timers samtaler for at blive godkendt. »På det tidspunkt var vores søn 2 år. Da vi tog til Colombia for at hente vores søn, tænkte han bare 'Ih, jeg får en lillebror.'«

Liv griner lidt af erindringen. »Da vi fik Carl, var han 10½ måned. Han er for tidlig født, og hans syn er blevet skadet, fordi han fik for meget ilt, da han lå i kuvøse. I Danmark ved man, at man skal passe på med ilt til for tidligt fødte. Men i bjergene i Colombia skulle de bare have ham til at overleve.«

Liv og Dan fik meget at vide om Carl, for han havde været i myndighedernes varetægt hele sit liv. »Carl kom i pleje lige efter fødslen. Vi fik at vide, at han var helt blind, men da vi fik ham i vores arme, kunne vi se, at han godt kunne se noget. Så vi skulle have afklaret, hvor meget han kunne se. Vi tog til vores egen læge, og det er der, at det hele begyndte at gå galt.«

»Vi havde en liste med ting, som den colombianske læge synes skulle tjekkes, men vores læge sagde, at alt så fint ud. Men øjnene skulle undersøges, og vi blev indkaldt til Hillerød Sygehus. Set i bakspejlet skulle vi have sagt nej tak.« Liv mener, at familien mødte en øjenlæge, som ikke havde specialiseret viden om små børn eller Carls specifikke problem, som der jo allerede var fundet en forklaring på.

»Jeg tror, at den læge, der skulle kigge på Carl, var vant til at arbejde med gamle mennesker. Han fik os til at holde vores søn nede, mens han anbragte et særligt apparat inde i øjnene på Carl. Vores søn skreg og skreg. Til sidst sagde lægen: »Det der er en tredjeverdenssygdom. Det har jeg aldrig set før. Nu sender jeg jer videre.«

»Da vi kom ud af undersøgelsesrummet, så alle dem, der sad i vente-

værelset, fuldstændig chokerede ud, fordi Carl havde skreget så meget.«

I dag mener Liv, at Carls voldsomme oplevelse hos øjenlægen var begyndelsen på hans alvorlige problemer. De blev henvist til Kennedy Centrets øjenklinik, hvor lægen med det samme sagde, at Carl skulle i narkose, hvis hans øjne skulle undersøges. Liv havde ikke anet, at det var en mulighed. Men der var endnu flere ting, hun ikke vidste.

»Set i bakspejlet skulle vi også bedt om at have fået taget blodprøver samtidig, for han har det, der hedder gemte blodårer. Det gør det meget vanskeligt at tage blodprøver. Vi skulle også have bedt om en henvisning til en specialist i for tidligt fødte børn. Vi kom med et barn, som var for tidligt født, og som med nød og næppe havde overlevet fødslen. Jeg fik hele tiden at vide, at han så fin ud.«

Men Carl havde det slet ikke fint. »Efter det første besøg hos øjenlægen begyndte han at få anfald. Han kunne pludselig begynde at skride. Vi kunne ikke finde ud af hvorfor. Vi prøvede alt muligt. Var det maven? Var det derfor, han havde det så svært? Han voksede ikke, han havde rigtig svært ved at spise, han gik fra almindelig babypludren til slet ikke at sige noget. Der var mange tegn på, at der var noget, der ikke var, som det skulle være. Vi tog til egen læge, og lægen målte og vejede ham og sagde, »han er ikke vokset, men kom tilbage om to måneder.«

Liv og Dan fik en henvisning til Rigshospitalet adoptionsklinik. Liv havde en oplevelse af, at lægen på adoptionsklinikken ikke havde stor erfaring med

adopterede børn, men hun fortalte om alle de ting, hun var bekymret over.

»Jeg sagde, at enten har han brug for psykolog, eller også har jeg, for der er noget galt. Lægen skrev det hele ned og sagde, at der skulle tages nogle blodprøver, inklusive en HIV-test, som de allerede havde fået taget.«

Det tog adskillelige mennesker og tre besøg på adoptionsklinikken at få taget de blodprøver, for det var så svært at finde Carls blodårer. »Vi tog hjem med et barn, som var mere traumatiseret end før. Han havde det helt vildt skidt.«

Liv og Dan anede ikke, hvor de skulle søge hjælp.

»På det tidspunkt i 2011 fandtes der ingen PAS-ordning, og kommunen så bare et blindt barn. Det der med, at han var adopteret, tog de ikke alvorligt.«

»Det er sådan, at hvis forældre har et synshandicappet barn, så skal de på familiekurser. Så sover man der og afleverer barnet til nogle voksne i et

observationslokale, mens mor og far er på kursus. Vi var på kursus, da Carl var 2½ år gammel. Psykologerne og pædagogerne gjorde alt for at adskille os. Vi sagde, at det var en dårlig ide, men fik at vide, at kursuslederne var eksperterne.«

Liv sagde, at hun selv ville tage Carl op efter hans middagslur, men det blev ikke respekteret. »Jeg kom ind og fandt ham siddende helt lammet. Jeg tog ham med ind på vores værelse, hvor han bare skreg i to timer. Det var forfærdeligt.«

Det blev ved med at være Carls fysiske udfordringer, som blev behandlet. Men igen hang behandlingerne ikke sammen. Da han var tre år gammel, blev han undersøgt af en ørelæge, fordi han havde svært ved at tale, og ad den vej fandt man ud af, at hans tungebånd var for kort. »Det skulle I have gjort noget ved for lang tid siden, fik vi at vide. Så blev han opereret i munden, og det var endnu mere traumatisk.«

Slutningen på behandlingen af Carls talebesvær endte med, at der tre år efter, at hans tungebånd var blevet klippet, var en fagperson, der sagde: »I skulle have lavet øvelser med ham.« Men det var for sent.

Børnehaven

»Da Carl var 3½ år gammel, kom han i børnehave, hvor han delte en støtteperson med en anden dreng. Han kunne ikke orientere sig, og der kom mange mennesker forbi. Han var konstant utryg. Men han var ikke et barn, der sagde noget. Så institutionen opfattede ham som meget nem.«

Alligevel fik familien en god periode med Carl. »Der var en støttepædagog, der hjalp ham. Han lærte at tale, han var glad. Han begyndte at få venner.«

Men der kom nye omvæltninger i Carls liv. Der var flere sygdomsmeldinger og udskiftninger i børnehaven, og Liv fandt ud af, at Carl sandsynligvis har været vidne til, at en medarbejder fik

FOTO: VISUALHUNT

Det kan være en ensom og lang kamp for både den adopterede og forældrene, når den rigtige hjælp til en adopteret med handicap skal findes.

en nedsmeltning. »Pludselig var den pædagog, Carl var mest knyttet til, væk.«

Til Colombia efter lillebror

»Så tog vi igen til Colombia for at hente lillebror. Vi havde en helt fantastisk familietur, men efter otte uger var papirerne stadig ikke færdige. Jeg måtte blive i seks uger mere, og Carl tog hjem med storebror og far, for jeg kunne ikke sidde alene i Colombia med to små børn. Jeg havde det helt vildt dårligt. Men lillebror var knap to år og havde det ikke så godt med Carl, da han havde nogle ret voldsomme forsvarsmekanismer.«

»Da jeg kom hjem, hang familien i med det yderste af neglene. Og det første, børnehaven sagde, var, at Carl ikke havde brug for støttepædagog mere. De satte en uerfaren pædagogmedhjælper på som støtte for at få et par ekstra hænder på stuen.«

Der var flere udskiftninger i institutionen. For Carl var konsekvensen en konstant karrusel af skiftende voksne, som han ikke kunne se og aldrig lærte at genkende. Han reagerede på de mange forandringer. »Han ville ikke i børnehaven, han græd meget mere, og han holdt op næsten med at snakke igen.«

Nu var der igen mulighed for at få vejledning fra en PAS-konsulent, og Liv aftalte et møde med PAS-konsulent, familiens synskonsulent og børnehaven.

»Jeg oplevede, at PAS-konsulenten ikke fik den respekt, han fortjente i institutionen. Det blev betragtet, som om vi havde taget en ven eller en bisidder med, ikke en ekspert. Måske fordi vi selv betaler. Synskonsulenten derimod blev betragtet som ekspert.«

Carl havde en del ubehagelige oplevelser i børnehaven, og medarbejderne forstod ikke altid hans udfordringer. En brugte ironi, som en barn med synshandicap ikke kan aflæse. Og en anden blev fyret, fordi hun slog et barn. Endelig troede Carl en dag, at han var blevet glemt i en skov, fordi han ikke kendte nogen af de voksne, han var sammen med.

»I lang tid ville han slet ikke i nærheden af en skov. Jeg skulle bare have

taget ham ud af den børnehaven, for han var så stresset,« siger Liv i dag.

Selv mordstruet

»Jeg vidste, at vi havde brug for hjælp, og jeg hørte, at der var noget, der hed VISO.«

Liv taler om den nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisation på det sociale område og på specialundervisningsområdet.

»Jeg var desperat. Jeg havde et barn, der mistrivedes voldsomt, og det havde vi behov for at få beskrevet.«

Men VISO brugte ikke en adoptionseksperter til at kigge på Carl, og familien blev henvist til Center for Autisme. »Vi fik en beskrivelse fra Center for Autisme, hvor der stod, at Carl havde autistiske træk. Men de havde overset, at han var næsten blind; der stod, at han havde dårlig øjenkontakt.«

Liv var nødt til at handle. »Vi havde et barn, som var næsten blind og havde en diagnose på autisme og en børnehaveleder, som sagde, han bare skulle ud i fællesskabet. Så jeg meldte ham og lillebror ud af børnehaven.«

Med autismediagnosen i hånden gik turen så tilbage til Hillerød Sygehus, hvor familien fik at vide, at Carls autisme ikke helt lignede autisme. Men ...

»Carl kom på en skole for autistiske børn. Det var frygteligt. Han var selvmordstruet. Han kom ind til mig efter en dag i skolen, og han havde en snor om halsen. Så sagde han, at han gerne ville binde snoren om halsen og stramme til, for han ville aldrig tilbage til skolen. Han var syv år gammel, og jeg tænkte: »Det går ikke. Han vil tage livet af sig selv.«

Familien havde på det tidspunkt fået en PAS-konsulent, som de var meget glade for, og de havde tilfældigvis en tid hos konsulenten dagen efter. »Han var helt enig. Carl skulle ikke i skole igen. Jeg ringede til lægen, som sygemeldte Carl med stress.«

Carl havde det elendigt. »Vi følte, at vi havde mistet vores dreng. Han var bare væk.«

I en periode hjemmeunderviste Liv Carl, og det var rigtig godt. »Vi fik vores dreng igen.«

Hverdag hjemme

Carl fik en pause fra skolen i fem måneder inklusive sommerferien. Derefter insisterede kommunen på, at han skulle tilbage til sin gamle skole, fordi skolen sagde, at der ikke var noget galt. »Kommunen har aldrig anerkendt Carls sygemelding. Vi skulle vælge mellem den skole, han blev sygemeldt fra, eller hjemmeundervisning. Vi valgte hjemmeundervisning. Jeg er jo selv lærer,« siger Liv.

Samtidig tog Liv og Dan lillebror ud af dagtilbuddet. Det er den bedste løsning for børnene. Det er de overbeviste om. Men fordi hun og familien selv har valgt hjemmeundervisning, får Liv ingen kompensation for tabt arbejdsfortjeneste.

I dag har Carl det meget bedre. »Han er en helt anden dreng nu, og der er mere tid til lillebror, som er i institution tyve timer om ugen.«

Situationen lige nu er sådan, at Carl har fået en diagnose på autisme. Han er stærkt svagtseende, en psykiater har udtalt, at han har PTSD, og en psykolog har udtalt, at han efter hendes mening har en tilknytningsforstyrrelse. Så det er stadig svært at vide, hvordan Carl kan hjælpes bedst. Han går i TheraPlay, og det har vist sig at være godt for ham. »Hvis Carl skal i skole igen, skal det være en behandlingsskole, hvor man ved noget om tilknytningsforstyrrelser.«

Lillebror på fem har også nogle udfordringer, men de er helt anderledes. Og Liv har lært meget af processen med Carl, så hun famler ikke helt så meget i blinde. Men lillebror har også brug for mere tid med sine forældre.

Det er tydeligt, at Liv er ligesom alle andre mødre og vil gøre alt for sine børn. »Men det slider helt enormt at skulle kæmpe så meget.« ■

Liv vil gerne være anonym, men hun fortæller, at familien bor i Allerød kommune. »Der er andre kommuner, som er langt bedre til at klare opgaven. Det er lidt uretfærdigt, hvis vores oplevelse betragtes, som om det er sådan i hele Danmark. Men jeg synes, at vi har været utrolig uheldige, og så bor vi i den forkerte kommune.« Livs identitet er redaktionen bekendt.

HVID MÆLK

Når en adoptivfamilie opdager symptomer på mælkeintolerance hos det adopterede barn, tolkes det som et sygdomstegn. Men man kan samtidig se mælkeintolerancen som symbol for global ulighed.

AF METTE A.E. KIM, STUD. CAND.MAG., KØBENHAVNS UNIVERSITET
SAMMENFATTET AF ANNA BRIDGWATER

»Hun er vred over at være vokset op i Danmark, når hun nu er laktoseintolerant. Hun tør slet ikke tænke på, hvor mange liter mælk hun har drukket i løbet af sin opvækst, for ikke at tale om de mængder af ost, smør, fløde, yoghurt, ymer, flødeis og cremefraiche, hun har indtaget.«

Den citerede tekst stammer fra bogen Jeg er vred, som sammen med forfatteren Maja Lee Langvad blev genstand for stor opmærksomhed, da den udkom i 2014 på et tidspunkt, hvor to emner fyldte meget i den offentlige debat: transnational adoption og hvidhed. Maja Lee Langvad fremhæver i tekststumpen, hvilken rolle mælk kommer

til at spille for den transnationalt adopterede i Danmark.

Maja Lee Langvad er en af de omkring 9000 sydkoreanske adopterede ud af i alt af omkring 21.000 transnationalt adopterede i Danmark. Fra 2006-16 kom de fleste transnationalt adopterede fra Sydafrika, Etiopien og Kina. Med andre ord, så kommer langt flertallet af de transnationalt adopterede i Danmark fra lande, hvor mælk ikke spiller en anden rolle i kosten end i Danmark – og hvor laktoseintolerance er almindelig.

Laktoseintolerance er, når kroppen ikke producerer laktase, som kan nedbryde mælkenes laktose. Mange adoptivfamilier er opmærksomme på laktoseintolerance, og mange adopterede tåler mælk dårligt, og derfor er det oplagt at undersøge, hvilken rolle mælk får i forholdet mellem adoptivforældre og den adopterede. Og hvad betyder mælk i forholdet mellem den adopterede og befolkningen i øvrigt?

Mælk og mælkeprodukter bliver en lup, som man kan bruge til at studere de racemæssige og etniske dynamikker, som skabes i en dansk adoptivfamilie. Først og fremmest betyder laktoseinto-

FOTO: ANNA BRIDGWATER

I Danmark sættes der lighedstegn mellem mælk og sundhed, som det ses her på et gavlmaleri på Frederiksberg. Men den sandhed gælder ikke for alle.

lerance, at mælken medfører en sygeliggørelse af den adopterede. Det mest almindelige i Danmark er, at man kan tåle laktose, og derfor har adoptanter ofte en forventning om, at deres barns kost skal indeholde mælk. Normen er, at det sunde barn tåler mælk, mens den laktoseintolerante bliver stemplet som sygelig.

Mutation

Den laktoseintolerante krop bliver set som syg, afvigende og fejlbehæftet, selvom tilstanden ikke nødvendigvis ikke har noget med sygdom at gøre. Det ubehag, som laktoseintolerance medfører, for eksempel diarre og eksem, ligner symptomer på sygdom uden nødvendigvis at være det.

Evolutionært var det en mutation hos bestemte folkestammer i Europa og Afrika, som gjorde evnen til at tåle laktose udbredt – og det har også været en fordel for de befolkningsgrupper at kunne tåle mælk, da mælk ernæringsmæssigt giver mennesket mange vigtige næringsstoffer, som gør overlevelseschancerne bedre i en barsk verden. Derfor forbindes mælk med den stærkestes overlevelse.

Laktoseintolerance er med tiden blevet anset som en *mangel* (af enzymet laktase) i Vesten, selvom den op-

træder hos 75 % af verdens befolkning, især i befolkningen i Afrika og Asien. Derimod er kun mellem 2 og 15 % af befolkningen i Nordeuropa og Nordamerika laktoseintolerante. Med andre ord er der en udbredt holdning om, at den hvide, mælkedrikkende borger er det sunde og normale, og at det er udviklingsmæssigt overlegent i forhold til størstedelen af verdens befolkning, der tolkes som afvigende, selvom de er i flertal.

I det mælkeproducerende land Danmark bliver det at drikke mælk og at spise mælkeprodukter en del af det at være hvid og dansk. To forskere, Anders Riel Müller og Jonatan Leer, har skrevet, at fødevarer altid er et emne, der kan bruges i politiske og kulturelle projekter og et spejl af sociale hierarkier og strukturer. (Tænk bare på de politiske slagsmål om svinekød i børneinstitutioner). Med andre ord: Det, du spiser, og det, du synes er normalt og sundt at spise, siger meget om dig, din sociale position og dine normer.

Når adoptivforældre giver deres adopterede barn mælk og mælkeprodukter, kan det ses som en måde at knytte tættere racemæssig og etnisk nærhed. Barnet bliver mere dansk af at drikke mælk, og forskelle mellem barn og forældre udviskes. Mælk og mælkeprodukter bliver et middel, som adoptivforældre bruger i deres bestræbelser på at gøre barnet til deres. Den norske forsker Signe Howell har skrevet om det, hun kalder »kinning«, eller på dansk »slægtgørelse«, om, hvordan det lille, uprægede barn bringes ind i slægten gennem betydningsfyldte relationer til et andre mennesker – blandt andet gennem kosten. Mad og måltider skaber bånd mellem mennesker, og det gælder også mælk.

Forsøget på at knytte familiebånd ved hjælp af mælk er samtidig et forsøg på at inkludere den adopterede i en hvid danskhed, som udelukker raciale og etniske forskelle. Men symptomer på laktoseintolerance kan ikke ignoreres. Adoptivforældrenes beskrivelse af den adopteredes laktoseintolerante krop bliver en fortælling om mistrivsel og sygelighed, og det forstærker fremmedgørelsen og truer adoptivfamiliens stabilitet.

Der er altså meget på spil med hensyn til slægtskab, national identitet og racemæssigt tilhørsforhold, og det forklarer den store betydning, som mælk og mælkeprodukter får i nogle danske adoptivfamilier. Når det opdaget, at det adopterede barn er laktoseintolerant, kan det opleves som et tab, og det beskrives som en »sorgens dag«, som adoptivmor Annemarie Varming skrev i *Adoption & Samfunds medlemsblad* nr. 6 2013. Ikke kun, fordi barnet ikke længere kunne nyde flødeis, men også fordi det gør det umuligt for adoptivforældrene at give deres adopterede barn mulighed for at blive inkluderet i hvidhed og danskhed gennem mælkeprodukter. Den adopterede opleves simpelthen som mindre dansk, når han eller hun ikke spiser mælkeprodukter.

Det er adoptanterne, der udpeger den adopterede som syg eller sart, når den adopterede har symptomer på laktoseintolerance. Men det er den magtfulde, der afgør, hvad der er raskt, og hvad der er sygt – og den underkastede, der må finde sig i at få etiketterne hæftet på sig. Ingen mælk er lig med svaghed. Mælk er lig med styrke.

Men laktoseintolerance er kun et problem i et land, hvor det er normalt at drikke mælk. Symptomerne på sygdom viser sig udelukkende, fordi den adopterede er blevet flyttet fra en verdensdel til en anden. Dermed er laktoseintolerance også udtryk for en postkolonial praksis – nemlig transnational adoption. ■

Læs hele teksten

Teksten »Hvid Mælk – om racialiseringen af mælk og laktoseintolerance i forbindelse med transnational adoption« af Mette A.E. Kim er udgivet som 'peer-reviewed' artikel i tidsskriftet for kønsforskning, *Kvinder, Køn & Forskning*, Vol. 25, nr. 4, s. 38-48, januar 2017.

INTERVIEW

Mælk skaber slægtskab

AF ANNA BRIDGWATER

»Der er en enorm kulturel betydning i mælk i Danmark. Det er en måde, hvor det at drikke mælk, når man er adopteret, kan læses som en måde at etablere et slægtskab.« Mette A.E. Kim vil gerne uddybe. Men hun forklarer, at hendes tilgang til mælkenes rolle i adoptivfamilien er en strukturel kritik. Med andre ord: Hendes projekt er at påpege uligheder, ikke at løse problemet. For hende ligger der en central ulighed i den kendsgerning, at det betragtes som et problem og omtales som en sygdom, når et transnationalt adopteret barn ikke kan indtage den gode, danske mælk. Man anser det som et problem, som skal løses, for at den adopterede kan blive ligesom alle andre.

»Der vil altid være en forskel, og det er den adopterede, der hele tiden skal forholde sig til den. Der er nogle, der har meget svært ved at acceptere den forskel mellem adoptant og den adopterede. Og der er adoptanten i en magtposition. Maden ender med at blive et middel, hvormed adoptanterne positionerer sig selv.«

Men er svaret så at servere rissuppe for et asiatiskfødt barn? Eller dahl for et indiskfødt barn?

»Nej, ikke entydigt, for det kan blive til en »eksotisering«. Det sker med de bedste intentioner, men maden bliver forstået som noget andet end dansk, og det overføres til barnet. Men man må gerne anerkende den madkultur, den adopterede kommer med. Der er bare ingen løsninger, der passer til alle. Den forskel skaber de situationer, hvor den adopterede bliver minoriteten. Enten ved at danskgøre sig selv eller ved at blive »eksotiseret«. Men den andetgjorthed er en konsekvens af den kontekst, vi befinder os i.«

Med andre ord, et andet sted i verden er det normen at spise rissuppe, men unormalt at drikke mælk, og et andet sted i verden er den adopterede en del af flertallet. Men Mette A.E. Kim siger, at der er meget på spil, når adoptanter forsøger at gøre deres adopterede børn danske. »I det øjeblik, du gør dit barn dansk, medfører det en masse privilegier. Den adopterede er ikke længere i samme kategori som indvandrere. Man skaber en distance til indvandrere.«

PRIVATFOTO

Syd-koreanskfødt Mette A.E. Kim på 33 er vokset op uden for Aalborg. Hun har en BA i litteraturvidenskab og er i gang med at skrive speciale i moderne kultur.

Mette A.E. Kim understreger også, at forholdet til mælk ikke er det eneste eksempel på områder, hvor den adopteredes reaktion bliver tolket som et symptom på noget, som kan og bør helbredes. »Det ligger i tråd med, hvordan man har sygeliggjort de adopterede, når man eksempelvis taler om tilknytning. Man reducerer reaktionerne på adoption til at være noget psykisk hos den adopterede. Så slipper man – dvs. adoptivforældrene – for at kigge på deres egen andel i eventuelle problemer.«

Hvad ville være at foretrække?

»Det gode alternativ ville være, at man ikke forstår problemer med tilknytning – og laktoseintolerance – som en afvigelse og noget, der er forkert. Det, det sker med barnet – reaktionen på adoptionen – bliver sygeliggjort, og så slipper man for selvrefleksion. De forældede forklaringsmodeller reducerer individualiteten.« ■

I børnebøgerne er danskere hvide

De fleste danske børnebøger handler om hvide børn i hvide familier. Når børn med mørkere hud optræder i bøgerne, er det ofte i de samme, fastlåste roller – og det går ud over børn, tolerancen og læselysten.

AF ANNA BRIDGWATER

Danske børnebøger skildrer ofte børn fra andre verdensdele på måder, som en adoptivforælder næppe har lyst til at præsentere sit barn for.

Hanne Sass Jensen er mor til en pige fra Kina og har sin hverdag fyldt med børnebøger. »For godt 10 år siden fik jeg arbejde på et børnebibliotek. Jeg begyndte at kigge på, hvordan asiater er fremstillet. Jeg fandt blandt andet alle de sangbøger frem, der indeholder sangen Tre små kinesere på Højbro Plads, der som sådan ikke i sig selv er racistisk, men når det kommer til illustrationerne, er det en anden sag. Det var ret nedslående, for også i en del nyere bøger er kineserne fremstillet som gule personer med kimono, skæve øjne og en trekant oven på hovedet. Der er en »eksotisering« af asiater, som man måske kan have forståelse for i ældre udgivelser, men den bevidstløse gentagelse af fortidens stereotypisering generede mig rigtig meget.«

Hanne Sass Jensen fortsætter: »Det kan irritere mig helt vildt, når nyere børnebøger overhovedet ikke afspejler, at vi altså lever i en verden, hvor vi godt ved, at der ikke findes gule mennesker.«

Hanne Sass Jensen nævner et par titler. »Jeg har nogle hadeeksempler blandt de allerførste letlæsningsbøger, danske børn selv kan læse, som Alf i Kina og Mi La og Ki Fu, hvor jeg synes, udgiverne burde have tænkt sig bedre om.«

I de bøger, hun nævner, er kinesere klædt i folkedragt og bruger rishat og vifte. I Mi La og Ki Fu

har de kinesiske børn ovenikøbet meget skæve tænder og skæve øjne.

Ensidige billeder

Leyla Bautista synes også, at dansk børnelitteratur er ensidig, når det handler om forskellige etniciteter. I sit speciale på tværkulturelle studier undersøgte hun repræsentationer af minoritetsdanskere i ungdomsbøger. Hun fandt, at de etniske minoriteter blandt andet blev skildret i billederne og tekster som »behårede mennesker med outrerede kroppe, mærkeligt tøj og udfarende kaotiske og aggressive personligheder, og de talte et gebrokkent dansk og var hyperseksuelle. Den fortælling om brune personer indlejrer sig hos de børn, der læser bøgerne,« mener hun.

»Det skaber en norm om, at hvis du er brun, så ser dit liv ud på en bestemt måde. Det er med til at »eksotisere« og fastlåse brune børn i et bestemt billede,« siger Leyla Bautista.

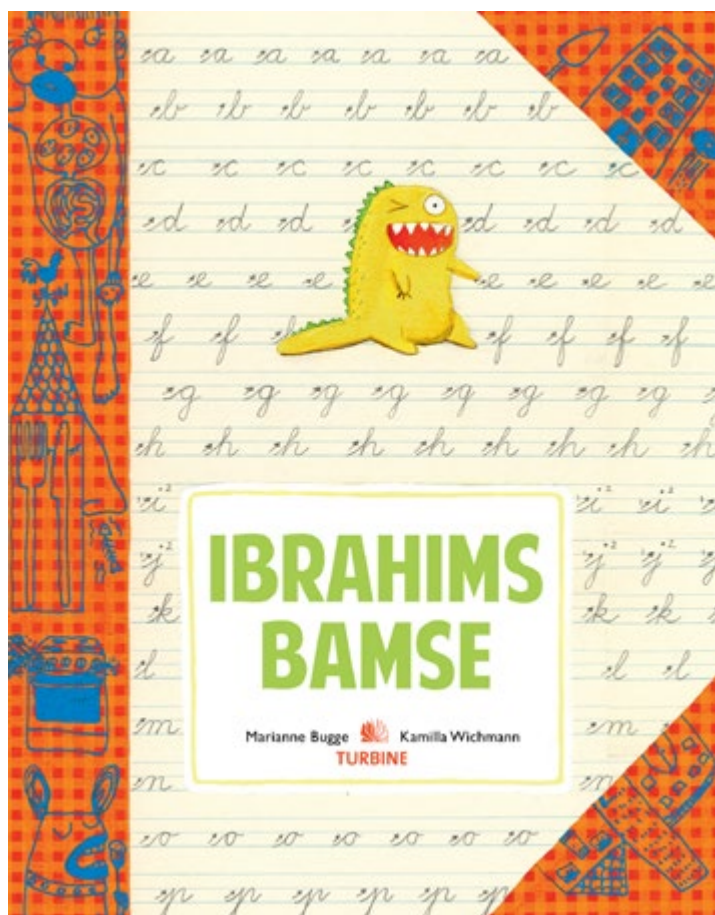
Generelt er der ikke ret mange brune mennesker i bøgerne. »Minoriteter er underrepræsenterede i børnelitteraturen. Vi ser dem ikke særlig tit. Så det hele er med til at skabe et billede af, at de ikke er der, og at de ikke er en del af det »normale«,« siger Leyla Bautista.

Men der er brug for positive og varierede skildringer af forskellige slags mennesker i børnebøger, hvis børn skal blive rummelige og fordomsfrie voksne, mener Nadia Mansour, som forsker i multikulturelle bøger. »Vi har brug for at vise, at

I dag arbejder Leyla Bautista som illustratør og forsøger at bidrage med nogle andre billeder af, hvordan livet som brunt barn kan se ud – at brune børn også går i skole, får lommepenge og alle de andre ting, hvide børn gør i børnebøgerne, hvor den kulturelle baggrund ikke spiller en rolle.

ILLUSTRATION: LEYLA BAUTISTA

Anbefalet til mindre børn:

Ibrahims bamse er udkommet på Forlaget Turbine, skrevet af Marianne Bugge og illustreret af Kamilla Wichmann.

hvor meget spillerum der er tilgængeligt for de forskellige. Politimanden, læreren og københavneren har ikke racegjorte kroppe, og derfor tildeles de mere social fleksibilitet. De kan optræde i ethvert plot og have en reel karakterudvikling, men det får karaktererne med etnisk minoritetsbaggrund ikke lige så let 'lov' til. De fastlåses ofte i grønthandlerstereotypen, den undertrykte stereotyp, den kriminelle stereotyp osv., hvor der ikke er ret meget mere karakterudvikling eller dybde at komme efter end det, der forventes i form af deres etnicitet.«

Nadia Mansour mener, at børnelitteraturen afspejler en udbredt, men usagt vedtagelse om, at den hvide dansker den mest danske dansker. »Der er en farvebaseret danskhedsskala i vores forståelse,« siger hun. »De hvide danskere bliver aldrig spurgt, hvor de kommer fra, der bliver aldrig stillet spørgsmål ved ham eller hende. Men jo mindre hvid et menneske er, jo flere gange skal han eller hun forklare sit tilhørsforhold til Danmark.«

Stereotyper og fordomme

Leyla Bautista nævner de to thailandske kvinder Ping og Pong, som optræder i en af Manu Sareens bøger om Iqbal Farooq. Ping og Pongs karakterer er hyperseksuelle, kaster sig straks over mændene i Iqbals familie, og de er servile. »Det er bare trist, at de optræder på den måde i en børnebog,« siger Leyla Bautista. »Jeg vil gerne opfordre til, at man overvejer, hvem der griner, og hvem der grines af. Dernæst kan man spørge sig selv om gavnigheden af ukritisk at reproducere etniske stereotyper, når det handler om at komme marginalisering af etniske minoriteter til livs.«

Ikke alle er enige med Leyla Bautista om, at stereotyper som Ping og Pong er problematiske. Hanne Sass Jensen siger: »Det er nok mest sjovt for os andre. Men der er også en virkelighed med thaimassageklinikker i det danske gadebillede, som også børn naturligvis lægger mærke til.«

Nadia Mansour er heller ikke så kritisk over for stereotyperne: »Jeg synes ikke, at stereotyper kun gør noget negativt i kunsten. Vi bruger stereotyper til humoristisk forståelse af andre, og vi bruger stereotyper til at forstå verden. Kunstnere med minoritetsbaggrund som Adam og Noah el-

danskere kan se forskellige ud. Amerikansk forskning viser, at børn helt ned til treårsalderen udvikler fordomme, hvis ikke de bliver eksponeret for forskellige slags mennesker gennem kulturen.«

Normen

Når ikke-hvide personer kun skildres som nogle mærkelige væsener og sjældent optræder i børnelitteraturen, er det med til at skildre Danmark som et land, hvor hvid hud er normen. »Men der er meget modstand mod at erkende, at der findes sådan en norm i Danmark,« siger Leyla Bautista.

Hun påpeger, at der er forskel på at være en synlig minoritet, som man er, hvis man har brun hud, og så på at være eksempelvis jøde i København. Jyder i København kan sagtens være anonyme, og de bliver aldrig spurgt om, hvorfor de bor i Danmark. Men den lysebrune teenager kan ikke skifte hud, hvis han eller hun vil være anonym.

»Modstanden mod idéen om, at der findes normalitetsnormer i Danmark, kommer for eksempel til udtryk, når der argumenteres for, at den hvide jyske politimand, den hvide kedelige lærer eller den hvide smarte københavnere også er stereotyper, imens der understreges, at man altså laver sjov med alle her i Danmark. Man mangler dog lige at anerkende, at der er en kæmpe forskel på,

Anbefalet til større børn:

Bounty er en novelle i novellesamlingen Pære-perker-dansk, udgivet af Høst og Søn i 2011. Bounty er skrevet af Angel T. Kirkegaard.

ler Mazen benytter også stereotyper, generaliseringer og fordomme humoristisk i deres shows.«

»Det er bare vigtigt, at minoriteter optræder i varierede roller,« siger Nadia Mansour.

»Jeg mener bare, at vi også skal have positive og mangfoldige afspejlinger af minoriteter i litteraturen. Problemet er, at stereotyper kan forstærke negative fordomme.«

Hun uddyber: »Der er forskel på stereotyper og fordomme. Man kan godt kritisere mediernes negative stereotype fremstilling af minoriteter, og det er der forskere, der gør. Men vi skal passe på, at vi ikke ryger i en fælde, hvor vi benægter statistik. Som for eksempel, at der muligvis er en del buschauffører med minoritetsbaggrund. Det er i sig selv ikke negativt.«

Hun fortsætter: »For eksempel er der mange indere, der er taxachauffører i børnelitteraturen, og det er kun et problem, hvis indere *kun* optræder som taxachauffører.«

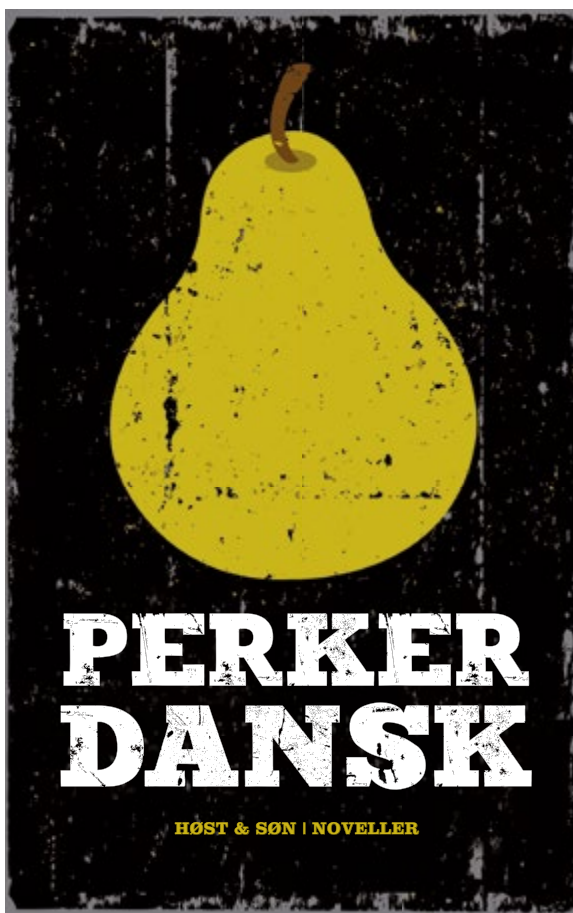
For Leyla Bautista er det et problem, at det er svært at få en fornuftig debat om brugen af stereotyper.

»Når der kommer kritik, så bliver det ret hurtigt lukket ned,« siger Leyla Bautista. Hun mener, at der er nogle holdninger, som stiltiende accepteres som sund fornuft i Danmark. »Hvis du for eksempel ikke er enig i den humor, der optræder i bøger, bliver der lukket for diskussionen med replikker som 'svenske tilstande', 'politisk korrekthed', 'du har ingen humor'. Det er et problem for et demokrati,« mener Leyla Bautista. »Kritikken bliver talt ned, som om folk er 'sarte' eller 'trækker offerkortet'.«

Børn skal møde mangfoldighed

Nadia Mansour vil gerne normalisere mangfoldighed, men hun er ikke fan af farveblindhed, hvor man lader, som om man ikke ser forskellen på eksempelvis et asiatiskfødt barn og et hvidt barn. For der er en synlig forskel, som præger børnenes hverdag. »Det er OK, at der findes kulturelle forskelligheder og at være stolt af at være født et andet sted. Og det er vigtigt at blive anerkendt for det, man kommer med.«

Hanne Sass Jensen går heller ikke ind for, at al kreativitet underlægges de øvrige hensyn. »Det,

der skal bære børnelitteraturen, er æstetikken i ord og illustrationer. De didaktiske hensyn er ikke nok til at skabe god børnelitteratur.«

Hanne Sass Jensen ønsker ikke, at ældre bøger skal redigeres for at passe til nutidens menneskeforståelse. »Jeg er nok på det hold, der mener, at vi ikke skal udradere bøger som Pippi Langstrømpe i Sydhavet fra børnebiblioteket på grund af dens stereotype fremstillinger af andre kulturer. Jeg mener til gengæld, at det er en super vigtig opgave, at vi formidler disse bøger på en måde, så børnene forstår den historiske kontekst, de er skrevet ind i.«

Smeltediglen

Der findes bøger, som skildrer mangfoldighed uden brug af stereotyper. Hanne Sass Jensen nævner en anden letlæsningsbog, Alma i Japan, hvor et japansk barn ikke bliver illustreret stereotyp, men som handler om et ligeværdigt kulturmøde mellem to piger. Hun ser også tegn på, at der efterhånden kommer en større diversitet ind i de danske børnebøger, hvor børn med forskellige baggrunde optræder sammen, uden at det nødvendigvis er deres etnicitet, fødeland eller kulturelle baggrund, der er emnet for handlingen.

*Når bogen handler om
oplevelser, som vi er
fælles om, samler det
os som mennesker.
Det er vigtigt, at vi
har nogle bøger, der
viser mennesker med
forskellige farver
og etniciteter.*

Den slags bøger kalder Nadia Mansour for smeltedigelbøger; bøger, der skildrer forskellige slags mennesker, som lever i en fælles verden, og som har fælles erfaringer, drømme og oplevelser.

»Når bogen handler om oplevelser, som vi er fælles om, samler det os som mennesker. Det er vigtigt, at vi har nogle bøger, der viser mennesker med forskellige farver og etniciteter. 'Ibrahims bamse' handler eksempelvis om en dreng, der starter i skole. Moderen bærer slør, og drengen hedder Ibrahim, men bogen handler ikke eksplicit om hans farve eller kultur. Den handler om et lille barn, der starter i skole.«

Men Nadia Mansour mener ikke, at synlige minoriteter kun skal optræde i de bøger, der handler om almenmenneskelige emner. Tværtimod. Litteratur, også børnelitteratur, kan bruges til at bearbejde mere specifikke erfaringer.

»Bøger med eksplicitte temaer er også nødvendige. Vi har brug for alle genrer, også dem, hvor man arbejder tematisk med minoritetsproblemer. Når børn føler sig spejlet i litteraturen, så bliver de mere motiveret til at indgå i litteraturundervisningen.«

Der findes bøger til børn og unge, der tematiserer problemer, som mørkhudede børn i Danmark kan opleve. Nadia Mansour nævner en novelle om en mørk adopteret pige, som handler om, at ikke altid er nemt at finde et fællesskab, hvor man føler sig hjemme.

»Bounty handler om en adopteret pige, som vælger at gå på et gymnasium, som ligger langt

fra den landsby, hvor hun er vokset op. Der møder hun en flok unge med afrikanske rødder, som ligner hende. De prøver at indlemme hende i deres flok, men de er for anderledes for hende – derfor kaldes hun Bounty. Hun er hvid indeni og brun udenpå.«

Hanne Sass Jensens fandt ikke mange bøger, der afspejlede datterens liv på en måde, hun havde lyst til at give videre. »Da jeg blev adoptivmor, ledte jeg bare efter bøger, der fortalte historien om at adoptere. Der var ikke mange af dem, og de afspejlede et meget entydigt syn på adoption. I nogle af dem var der ikke en eneste side, der afspejlede den biologiske familie.«

Men Hanne Sass Jensens egen erfaring er, at repræsentationen af ikke-hvide børn i børnelitteraturen har størst betydning, så længe bøgerne er illustrerede. Hendes datter er en hestepige, og Hanne og datteren læste mange udgaver af »Hestens røgt og pleje« som højt læsningsbøger. Senere begyndte datteren at selv læse alle de hestebøger, der fandtes på biblioteket, og der var mange.

»Så snart man er væk fra de illustrerede børnebøger, er det jo lige meget. Så kan man spejle sig i, hvad karaktererne gør – at hestene skal plejes, at der er problemer på rideskolen, eller hvad det kan være.«

Med andre ord: Nogle problemstillinger er bare universelle – for hestepiger. ■

Hanne Sass Jensen

Hanne Sass Jensen er cand.mag. i dansk og tværkulturel kommunikation. Hun anbefaler højt læsningsbogen Luna elsker biblioteket af Anna McQuinn, 2006. I bogen hygger den lille pige Luna sig med sin mor på biblioteket, og bogen handler ikke om, at Luna har mørk hud.

Nadia Mansour

Nadia Mansour er ph.d.-studerende på læreruddannelsen VIA, Aarhus. Hendes afhandling handler om inkluderende litteratur og didaktik med multikulturelle tekster.

Leyla Bautista

Leyla Bautistas speciale på tværkulturelle studier, KUA, er fra 2014 og hedder »Det er bare for sjov, ik', perker?«

Identiteten ligger i navnet

Hun ved ikke, hvad navnet Sithy betyder, men hun ved, at navnet betyder noget for hende.

AF ANNA BRIDGWATER

»Inden de fik mig, havde mine forældre besluttet, at hvis mit navn var til at udtale og forholde sig til, så ville beholde det, for det var det eneste, de kunne give mig med af min arv.«

Sithy Winther Petersen på 39 er født i Sri Lanka, og navnet er det eneste, hun har med fra sit fødeland.

»Jeg var to et halvt år, da jeg kom til Danmark. Jeg havde boet over et år hos min biologiske mor, og derefter på to forskellige børnehjem. Jeg kendte mit kaldenavn, da jeg blev adopteret, men jeg var selektiv mutist. Jeg var holdt op med at tale. Nogle børn nægter at tale, hvis de har været udsat for et traume. Så lukker de af. Jeg vidste godt, hvem jeg var, og reagerede, når nogen sagde mit navn. Jeg nægtede bare at tale.«

Sithys forældre var godkendt til at adoptere et barn med særlige behov. »Jeg blev diagnosticeret som udviklingshæmmet, for jeg havde ikke noget sprog og gik ikke. Men efter et halvt år var jeg helt normal.«

Noget særligt

Sithy har altid glædet sig over det ikke-danske navn. »Jeg har aldrig drømt om at hedde noget andet. Mine forældre fortalte mig, at hvis de ikke kunne få navnet godkendt, så ville de have kaldt mig Gitte eller Pia. Og det giver mig kuldegysninger at tænke på. Min identitet ligger i mit navn og mit udseende, og jeg har altid følt mig helt unik.«

Sithy tror, at hendes forældre har været med til at forme hendes syn på sin oprindelse. »Mine forældre har sagt, at jeg ikke skulle føle mig anderledes, jeg skulle føle mig speciel. Det betød enormt meget for mig at hedde Sithy, da jeg var barn. Jeg har altid væ-

ret glad for den opmærksomhed, det giver. Jeg har ikke brug for at glide ind i mængden. Jeg kan godt lide, at det aldrig er til diskussion, at jeg er speciel.«

Men om der er en særlig betydning i navnet, ved Sithy ikke. »En fortalte mig, at det betød »tante« på tamilsk. En anden mente, at navnet kom af Shiva, den hinduistiske krigsgud. Men min biologiske mor var singhalesisk muslim, så jeg aner det ikke. Det er vist et ganske almindeligt navn til både mænd og kvinder.«

Sithy har aldrig ønsket sig et andet navn. »Da jeg var i byen som ung, sagde jeg godt nok nogle gange, at jeg hed

Mette, fordi det var nemmere, hvis jeg snakkede med en, jeg ikke gad.«

Men som voksen værner Sithy om sit navn. »Jeg er meget følsom om udtale. Jeg udtaler y-et. Sith-y, så det rimer på by. Ikke Sithi. Mine forældre spurgte, hvordan man udtaler navnet i Sri Lanka, og derfor ved jeg det.«

Det er også vigtigt, at navnet staves korrekt. »Jeg staver altid mit navn, og jeg venter ikke på, at folk spørger. Sitti er bare ikke mig.«

Andres reaktioner

Generelt synes Sithy, at hendes navn får positive reaktioner, og hun har ikke noget imod, at folk spørger. Men et mindretal i Danmark er ikke positive over for det unikke, oplever hun. »Da jeg blev voksen, begyndte folk at stille negative spørgsmål: »Er du importeret ...?« Derfor uddyber jeg for eksempel i jobansøgninger, at jeg er adopteret fra Sri Lanka for at lukke for de spekulationer.«

Nogle gange bliver Sithy konfronteret med andres fordomme på grund af sin mørke hud. »Til messer i udlandet har folk troet, at min mand har bestilt

Sithys tatovering af det navn, hun fik i Sri Lanka, og som hun altid har haft.

mig som »ledsagerpige«, for det er ret almindeligt nogle steder. Vi mødte et engelsk par i en elevator, som gerne ville bytte sig til mig.«

Gave til sig selv

Sithy er stadig glad for sit navn. »Da jeg havde været her i 30 år, ville jeg give mig selv en tatovering med mit eget navn i 30-års gave. Det er en påskønnelse og et bevis på, at jeg er glad for mit navn. Mit navn rummer min arv.«

Til andre adoptivforældre siger Sithy: »Man behøver ikke tænke, at navnet er noget, der skal underspilles. Det med, at man har en anden oprindelse, kan vendes til noget positivt. Hvis navnet er svært at udtale eller langt, kunne man overveje, om man kunne konstruere et nyt navn ud fra de

bogstaver eller den ordlyd, det oprindelige navn har.«

Nu har Sithys døtre fået hendes navn. »Jeg har altid ønsket mig at give mit navn videre. I 2000 fik jeg en datter, og jeg ville gerne give hende mit navn. Men kirkeministeriet sagde nej. Det viste sig, at mine forældre havde fået en engangstilladelse til navnet. Så sagde jeg, at jeg hed Sithy, og at det måtte være OK at give mit navn videre. Derfor fik min første datter Smilla og min anden datter Selma begge Sithy som mellemnavn. Det er blevet et slægtsnavn.«

Sithy har også en søn, Bertil, som er lidt ærgerlig over, at han ikke også hedder Sithy. »Så jeg har sagt til min søn, at hvis han får en datter, kan hun også få navnet.« ■

Dansk og srilankansk – Sithy bærer begge kulturer med sig.

For og imod et navneskift

AF ANNA BRIDGWATER

Skal det vietnamesiske navn Thi laves om til Tine? Eller skal Iminathi fra Sydafrika døbes Ingeborg? Og hvad hvis Ruben fra Tjekkiet blev udsat for vold i sit første hjem? Skal han beholde navnet, som hans voldelige, biologiske far måske valgte til ham?

Navnevalg er adoptivforældrenes ansvar, og der er flere ting at tage hensyn til.

Behold navnet

Joe Soll, amerikansk psykoterapeut og forfatter til bogen 'Adoption Healing ...a path to recovery', anbefaler, at adoptivforældre ikke ændrer barnets navn. »Navnet har betydning for identiteten og er et bånd til barnets oprindelige familie og kultur.«

Han foreslår, at man spørger sig selv, for hvis skyld man overvejer at ændre et navn. Hvis det er for forældrenes skyld – fordi man ikke kan udtale et navn eller synes, det lyder »mærkeligt«, når det bliver udtalt af en dansker – skal man måske lade være.

En almindelig løsning er et sammensat navn. Maria Ranjani Hughes er født i Sri Lanka og adopteret til Danmark af et dansk-irsk par. Hun siger: »For mig indikerer Ranjani, sammen med mine øvrige navne, meget godt mig: Dansk med et udenlandsk ophav

– srilankansk og irsk. Derudover er jeg virkelig glad for, at min adoptivmor har respekteret min biologiske mors valg. Men i min hverdag betyder det ikke det store; for eksempel udelader jeg det (Ranjani, red.) ofte, når jeg underskriver.«

Nyt navn

Omvendt er et argument for at give et adopteret barn et nyt navn, at et fremmedklingende navn kan give anledning til diskrimination. Det burde ikke være sådan, men ikke desto mindre er det en kendsgerning. Torben Møller-Hansen, direktør i Foreningen Nydansker, har hørt mange historier om, at et udenlandsk navn har stået i vejen for et job. En tysk og en svensk undersøgelse bekræfter, at det kan være et problem, fortæller han til Jobfinder.dk.

Et sidste argument for at ændre et navn er, at adoptivforældre måske gerne vil sikre sig, at den biologiske familie ikke kan finde den adopterede online, før vedkommende selv ønsker det.

Sally Donovan er adoptivmor til to børn, der blev udsat for omsorgssvigt og overgreb. Hun skriver i sin bog No Matter What, at hun og hendes mand ved en national adoption beholdt deres ældste barns navn, fordi han var så stor, at han genkendte det, og det var forholdsvis almindeligt. Men de ændrede deres datters navn, fordi hun var meget lille, og navnet var sjældent nok til, at en google-søgning ville kunne finde frem til pigen. Her gav det god mening at beskytte barnets ret til at leve i fred. ■

Det begyndte som børnehjælp

Hollandsk adoptionspolitik i de sidste 60 år har udviklet til en udskældt praksis.

AF JOURNALIST INGER STOKKINK

Den, der redder en mands liv, redder hele verden. Det udsagn var i mange år dækkende for den hollandske adoptionspraksis. Holdningen var, at det at adoptere et barn ikke var noget, man gjorde for sig selv, men for barnets skyld og til gavn for samfundet. Men nu svinger pendulet den anden vej. For nylig var der tale om, at Holland skulle lukke helt ned for transnationale adoptioner. Hvad er der sket?

Første adoptionslov

Indtil 1956 var det ikke muligt at adoptere et barn i Holland, dvs. det var umuligt at give adopterede de samme rettigheder som biologiske børn. At tage børn til sig som plejebørn var den eneste mulighed. At der kom en adoptionslov i 1956, er i høj grad en følge af Anden Verdenskrig.

I Holland boede der forholdsvis mange jøder, og under krigen gik mange under jorden for at undgå nazisternes koncentrationslejre. Af gode grunde gjorde de det sjældent sammen med deres børn, fordi det var nemmere at skjule og finde mad til én fremmed end til en hel familie.

Omkring 4000 børn kom i (uofficiel) pleje hos ikke-jødiske familier. Helst langt fra hvor de boede før, så folk ikke kunne genkende dem. Heldigvis blev de fleste af de børn genforenet med deres forældre igen efter krigen.

Men der var også en del børn, som blev forældreløse. Spørgsmålet var, om de børn skulle fortsætte med at bo hos dem, de nu var vokset op med, eller om de skulle bo hos familiemedlemmer, de (næsten) ikke kendte. Uanset svaret var det nødvendigt at give børnene en juridisk status, og det er, hvad loven af 1956 gjorde: En adoption

sikrede, at børn havde de samme rettigheder som biologiske børn.

»Bare du redder ét enkelt barn«

Baggrunden for adoption har altid været, at det skulle være den bedste løsning for barnet. Men som verden forandrede sig, så forandredes opfattelsen af, hvad det betød.

I 1967 satte forfatteren Jan de Hartog gang i en bølge af adoptionsdrømme. Han fortalte i fjernsynet om sine adopterede døtre fra Sydkorea. Især de sydkoreanske børn født uden for ægteskabet og af koreanske kvinder og amerikanske soldater havde et elendigt liv, sagde han. Han opfordrede hollænderne at »redde« disse børn: »Bare du redder ét enkelt barn«. Hans opråb mødte stor begejstring. Dagene efter udsendelsen ringede tusindvis af mennesker til programredaktionen, fordi de ville følge Jan de Hartogs eksempel og adoptere et sydkoreansk barn.

Det var også på dette tidspunkt, at antallet af hollandske børn til adoption faldt betragteligt – ligesom i resten af Europa. Alenemødre var ikke længere udstødte, og bedre velfærd sørgede for, at børn og deres mødre eller forældre ikke længere blev adskilt af kulturelle eller økonomiske grunde. Derudover blev det – selv i det temmelig religiøse Holland – mere og mere almindeligt at bruge prævention.

Flere adoptioner

Adoption blev fra denne periode præget af idéen om velgørenhed eller ulandshjælp. Ved at hjælpe ét barn til et bedre liv hjalp man også et uland, var holdningen. Og det gik stærkt. I 1980 nåede

adoptionsbølgen højdepunktet: 1599 børn blev adopteret – heraf 50 nationalt.

De adopterede var mest spædbørn og småbørn. Alle mulige små organisationer dukkede op og formidlede adoptioner på egen hånd. Lovgivningen haltedede bagud, ligesom kontrollen af det beløb, man betalte for adoption. En række spørgsmål begyndte at melde sig: Var børnene virkelig forældreløse? Frigav mødrene virkelig frivilligt deres børn til adoption? Var børnenes dokumenter i orden? Kunne man frygte børnehandel?

Tilbagefejren, som blev en skandale

I løbet af årene var der skandaler i forbindelse med transnationale adoptioner – skandaler, der bliver ved med at dukke op. Det seneste eksempel er fra foråret 2018, hvor det hollandske nyhedsprogram *Zembla* fulgte nogle adopterede på deres *roots-reis* (tilbagerejse) til Sri Lanka, deres fødeland.

Undervejs kom det frem, at de oplysninger, de adopterede havde fået om deres adoption, ikke var korrekte. De to unge kvinder, som programmet fulgte, fandt godt nok deres biologiske mødre. Men de fandt også ud af, at adoptionsbureauet Flash, med blandt andet Sri Lanka som samarbejdsland, havde rodet med identitetspapirerne under adoptionsforløb i firserne og halvfemserne.

FOTO: © ADOPTIEBEDROG – ZEMBLA 2017

Amandi van Loon er født i Sri Lanka og bortadopteret til Holland. Ved hjælp af et tv-program opdagede hun, at der var rod i hendes adoptionspapirer.

Tv-journalisterne gravede i sagen og fandt ud af, at der var børn, som organisationen havde købt af familier, fattige forældre eller alenemødre. I andre tilfælde blev børn »høstet« i *baby farms*, hvor kvinder fødte børn med det formål at bortadoptere dem mod betaling. Nogle børn blev bortadopteret med en fødselsattest fra et barn, der var dødt.

Og så var der fænomenet »overrækkelsesmor«. Hende, der overrakte barnet til adoptivfor-

Adoption i Holland

Transnationale adoptioner til Holland er siden år 2000 sket fra mere eller mindre de samme lande som til Danmark. De fleste børn er født i Kina og Colombia, og de senere år er størsteparten født i Kina. Sydafrika og Etiopien har stået for en del transnationale adoptioner, og til forskel fra Danmark har Haiti i nogle år bortadopteret et antal børn til Holland.

ældrene, var ikke altid den biologiske mor, men én, som blev udpeget som moderen – og som tjente penge på det. Begge de unge kvinder, som var med i tv-programmet, havde mødre, som havde været »overrækkelsesmor« ved adoptionerne. Det gjorde de unge kvinder mistænksomme over for, om kvinderne var deres biologiske mødre. DNA-undersøgelser viste dog, at de var.

Men kontakten til mødrene var ikke den lykkelige genforening, kvinderne havde håbet på. De økonomiske motiver bag fortidens adoptioner og deres genfundne familiers holdninger, som også var præget af økonomi, var dybt skuffende, og de unge kvinder følte sig udnyttede.

Først for nylig har de srilankanske myndigheder anerkendt, at adoptionerne fra firserne ikke altid fulgte reglerne, og udtalt, at de vil hjælpe med at rette op på det.

Stop for transnationale adoptioner?

I 2016 kom *Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming* (RSJ, eller på dansk: rådet for strafferet og beskyttelse af mindreårige) med en rapport, *Bezinning op interlandelijke adoptie* (bekendtgørelse om transnational adoption). Rådet foreslog, at Holland skulle standse transnationale adoptioner. RSJ er et råd under justitsministeriet, som holder øje med det retslige område og børne- og socialområderne. Blandt andet tjekker RSJ, om adoptionsprocedurerne bliver overholdt hele vejen igennem adoptionsforløbet.

Derefter bad regeringen rådet om at komme med fremtidsscenarier med hensyn til adoption. Rådet vurderede, at problemerne var større end fordelene ved transnationale adoptioner. De vigtigste overvejelser, som ledte til deres endelige konklusion, var som følger:

Ifølge RSJ er det et grundlæggende problem, at efterspørgsel på adoption sikrer, at der altid vil være børn til adoption – efterspørgsel skaber udbud, selv når det ikke er barnets tarv.

Derudover konstaterer RSJ, at velfærdsniveauet i de fleste lande nu er så højt, at de økonomiske grunde til adoption er forsvundet. Adoption som »ulandshjælp« giver ikke længere

mening. For eksempel kan Kina, som tidligere bortadopterede børn til udlandet, nu finde adoptivforældre i nationalt.

Udfordringer

Et andet problem er, ifølge RSJ, at der er velhavende lande, som bortadopterer børn med 'special needs', dvs. fysiske og mentale udfordringer og nogle gange også kroniske sygdomme. Det gælder eksempelvis USA og Ungarn. Disse lande burde være i stand til at forsørge de udsatte børn selv.

RSJ vurderer også, at børn har det bedst, hvor de er født. Gennem tiden har der været adopterede, som har haft det svært med ikke at kende deres oprindelse eller med at se anderledes ud end flertallet. RSJ vurderer derfor, at børn har det bedst i deres » eget land og egen kultur «.

RSJ påpeger også, at den nuværende generation af unge adopterede er væsentligt forskellig fra den tidligere generation, som nu er blevet voksen. Nu er de adopterede ældre, når de kommer til Holland – og det giver større risiko for tilknytningsproblemer nu og i deres senere liv, ifølge RSJ. De fleste af de børn, der i dag adopteres, er 'special needs'-børn. Spørgsmålet er, siger RSJ, om selve adoptionen ikke bliver til et ekstra problem i børnenes tilværelse? Det er heller ikke til barnets bedste.

Regler skal overholdes

RSJ mener, at det faldende antal adoptioner medfører nye problemer. Tidligere var det mangel på kvalificerede ansatte, som gjorde, at der nogle gange opstod problemer med juraen og papirarbejdet. Nu er det nedskæringer, som betyder, at indsamlede erfaringer og tilsvarende netværk forsvinder. RSJ er bange for, at det påvirker kvaliteten af adoptionsorganisationernes arbejde.

Endelig mener RSJ, at det grundlæggende princip af Haagerkonventionen (fra 1993) ikke længere gælder. Dette princip, *subsidiaritetsprincippet*, foreskriver, at transnationale adoptioner er en varig løsning for forældreløse børn – men kun, hvis der ikke er andre muligheder i fødelandet. Tilmed mener FN's Børnekonvention, at en midlertidig løsning med plejeforældre i fødelandet kan være en bedre løsning end en transnational adoption. RSJ's anbefaling læner sig dermed mere op ad holdningen i FN's Børnekonvention.

Transnationale adoptioner fortsætter – for nu

Konklusionerne i rapporten fra RSJ skabte stor debat i Holland. Tallene fra en af de adoptionsformidlende organisationer, Stichting Adoptieve Voorzieningen (SAV), viser, at ansøgninger om godkendelse til adoption er faldet: fra 688 i 2013 til 465 i 2017.

Men ifølge Dorice Zielhuis fra SAV er der også andre forklaringer på det faldende antal ansøgere: »80-90% af de håbefulde forældre, der søger, kan ikke få børn – men i løbet af årene er der kommet flere og flere muligheder inden for fertilitetsbehandling.

Shirona Jacobs er en srilankanskfødt kvinde, som fandt sin biologiske familie takket være et hollandsk tv-program. Men genforeningen var ikke lykkelig.

Noget andet er, at omkring 80% af de børn, som kan adopteres, er børn med 'special needs'. De har kroniske sygdomme som nedsat syn eller HIV, eller er børn, som man allerede ved har problemer med eksempelvis tilknytning. Det kræver mere end den idealisme, som motiverede folk tidligere.»

Efter høring og behandling af rapporten i det hollandske parlament viste det sig, at der ikke var tilstrækkelig politisk støtte til at afskaffe transnational adoption. Men rapporten har gjort opmærksom på de problemer, der er ved transnationale adoptioner. Så det må forventes, at de nuværende fem adoptionsorganisationer bliver færre. Alle skal have deres licens fornyet i 2019, og der er stor mulighed for, at nogle af dem lukker ned eller fusionerer. Endelig har parlamentsmedlemmer bedt justitsministeren om at skærpe tilsynet med overholdelsen af de regler, der allerede findes med hensyn til identifikationsdokumenter og subsidiaritetsprincippet.

Er det slut med transnationale adoptioner i Holland? Næppe. Men tiden, hvor en adoption gjorde adoptivforældre til globale frelsere, er forbi. ■

Inger Stokkink

Inger Stokkink er hollandsk journalist og korrespondent i Danmark. Hun skriver på hollandsk, dansk og engelsk. Hun fokuserer på politiske emner og samfundsemner, og, hvis det kan lade sig gøre, sejlads.

Sladrer cpr-nummeret om adoptionen?

Nogle gange indeholder cpr-nummeret flere oplysninger end fødselsdato og køn. Er du født i 1971-1984 og adopteret fra udlandet, og starter løbenummeret i dit cpr-nummer med 10 eller 11? Så har du fået et særligt personnummer, øremærket til børn født i udlandet.

AF JOURNALIST MONICA C. MADSEN

I foråret 1984 opdagede Adoption & Samfund, at 40 adopterede børn født i udlandet i 1971-1984 alle havde et cpr-nummer, hvor tallet 10 optrådte lige efter de seks første fødselsdato-cifre. Og en del andre adopterede havde tallet 11 på samme plads.

TV Avisen tog sagen op, og Adoption & Samfund advarede mod, at numrene kunne bruges diskriminerende og i racistisk øjemed i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet.

Chokerede forældre

I dagene efter rullede historien videre i medierne, hvor blandt andet Politiken berettede om hemmelige koder indbygget i cpr-nummeret hos børn født uden for Danmark, samtidig med at chokerede adoptivforældre i forskellige aviser kaldte det diskriminerende og racistisk, og på debatsiderne var begreber som andenklassesborgere og jødestjernermentalitet oppe at vende.

I første omgang afviste indenrigsminister Britta Schall Holberg at ændre de særlige personnumre – det var udelukkende af praktiske grunde, at transnationalt adopterede havde 10- og 11-numrene, og enkelte danske børn kunne også have fået den type numre, lød begrundelsen.

Men sagen vakte kritik i medierne og i Folketingets Retsudvalg, og freddag den 4. maj udsendte ministeren en

pressemeddelelse, hvor hun udtrykte fuld forståelse for den uro, adoptivforældrene følte, hvorfor der allerede fra mandagen efter ville blive uddelt personnumre på en måde, så adopterede ikke længere ville få en bestemt talkombination. Desuden ville det være muligt for forældrene til adopterede børn med 10- og 11-numre at anmode om at få ændret cpr-nummeret.

»Vi skal beskyttes mod, at informationer om os misbruges politisk eller kommercielt.«

Nogle har stadig 10- og 11-numre

I dag har en del adopterede født i 1971-1984 dog stadig cpr-numre med det udskældte 10- eller 11-tal, der kan gøre opmærksom på, at man er født i udlandet: Ikke alle forældre var opmærksomme på problemet, og Indenrigsministeriet tog ikke initiativ til at henvende sig til forældrene. Kun de forældre, der

selv tog initiativ til at få nummeret ændret, fik nummeret ændret.

»Min mor blev stiktosset over cpr-nummer-sagen,« siger Sidsel Nicolaisen, som er født i 1971 i Sydkorea og kom til Danmark samme år: »Jeg hørte hende mange gange snakke med venner og bekendte om det – hun var rasende og indigneret. Vi børn skulle være som danske statsborgere på lige fod med alle andre, og hun opfattede det som misbrug af personlige informationer, at man kunne læse ud af vores personnummer, at vi ikke var født i Danmark.«

Sidsels mor måtte imidlertid kæmpe for at få sine børns numre ændret – selvom der var givet grønt lys for det fra Indenrigsministeriets side, krævede det en del diskussion med myndighederne:

»Jeg forstår ikke, hvorfor cpr-registeret ikke bare skrev ud til alle berørte forældre og tilbød at ændre det – det var temmelig groft, den måde det foregik på. Men jeg er glad for, at min mor tog kampen op. Jeg vil ikke kunne stemples eller placeres i en bestemt gruppe på grund af mit cpr-nummer, ud over alder og køn. Det svarer jo til den debat om digital datasikkerhed, der kører i øjeblikket: At vi skal beskyttes mod, at informationer om os misbruges politisk eller kommercielt.«

Et diskriminerende signal ...

Mia Rendix, som er født i Sydkorea i 1976, mener i første omgang ikke, at

BAGGRUND

Derfor fik adopterede særlige cpr-numre

Det handlede om en kort ekspeditionstid, da man øremærkede bestemte tal til adopterede.

AF JOURNALIST MONICA C. MADSEN

For præcis 50 år siden, i efteråret 1968, fik alle danskere et kort med et personligt nummer ind ad brevsprækken – et såkaldt cpr-nummer, der indeholdt ens fødselsdato efterfulgt af et firecifret løbenummer. Folketinget besluttede at indføre det nye system med et centralt personregister, fordi det gjorde det lettere at opkræve skat, få indkaldt alle værnepligtige osv. – og senere har det også vist sig at være et effektivt redskab til for eksempel at kommunikere med alle borgere, sende valgkort ud, give læger nem adgang til information om vores helbred osv.

Men selvom cpr-numrene har været vigtige for udviklingen af vores velfærdssamfund, så har der fra starten været kritiske røster, som har advaret imod risikoen for, at systemet kunne misbruges til at tappe oplysninger om bestemte grupper i befolkningen: I 1968 var det kun et par årtier siden, at nazisterne systematisk havde udryddet befolkningsgrupper med bestemte etniske, politiske og seksuelle tilhørsforhold, og frygten for misbrug af cpr-numrene var stor.

Da Adoption & Samfund i 1984 afslørede, at Indenrigsministeriet havde valgt at give særligt kodede personnumre til transnationalt adopterede og andre børn født i udlandet, satte det derfor sindene i kog

hos mange forældre. Og Indenrigsministeriets forklaring om, at man af praktiske og edb-tekniske grunde øremærkede en række numre til de udenlandsk fødte børn, fik ikke de kritiske røster i medierne og i Folketingets Retsudvalg til at forstumme.

I redegørelsen til Registertilsynet fastslog ministeriet, at det ikke var muligt ud fra cpr-nummeret med sikkerhed at afgøre, hvor en person var født, og om vedkommende var adopteret. Men for at sikre en kort ekspeditionstid, når udenlandsdanskere eller udlændinge indvandrede eller blev adopteret til Danmark, havde man reserveret særlige numre til dem. Blev der født ekstra mange danske børn på en bestemt dato, brugte man numre fra den reservede pulje. Derfor fik nogle danske børn født i 1971-84 et 10- eller 11-tal i cpr-nummeret, selvom de ikke var adopterede.

På grund af mistanken om, at et personnummer med 10 eller 11 kunne identificere en borger født i udlandet, besluttede Indenrigsministeriet imidlertid at indføre en ny praksis, hvor adopterede fik tildelt næste ledige cpr-nummer i løbende rækkefølge. Og samtidig fik de bekymrede forældre til adopterede børn mulighed for at søge om et mere anonymt personnummer. Denne mulighed fik andre med et 10 eller 11-nummer dog ikke. ■

hun har haft et andet cpr-nummer som lille, da Adoption & Samfund henvender sig til hende i forbindelse med denne artikel. Men da hun spørger sin mor, viser det sig, at hun oprindelig fik tildelt nummeret 1016: Ved et tilfælde hørte hendes forældre om de særlige cpr-numre fra et andet adoptivforældrepar. Og de måtte derefter gennem en længere korrespondance med cpr-registeret, som nægtede at bøje sig. Først da forældrene anklagede cpr-registret for racehygiejne

og diskrimination, lykkedes det at få et nyt nummer til Mia.

»Jeg er oprørt over at finde ud af, at myndighederne i sin tid mente, at det var i orden at give adopterede særlige cpr-numre. Jeg er meget taknemmelig for, at mine forældre havde energien til et halvt års tovtrækkerier, før det lykkedes dem at skaffe mig et nyt nummer. At opdele og profilere befolkningen i forskellige grupper er efter min mening et ulækkert og normativt signal om, at man

deler den danske befolkning op i et os og dem, de normale og unormale, de rigtige og de forkerte. Det er diskrimination og den helt forkerte vej at gå i forhold til det princip om mangfoldighed, som vores demokratiske samfund hviler på.«

... eller en blåstempling?

Malene Mandrup Ahlgrén, som også er født i Sydkorea i 1976, har derimod stadig sit særlige personnummer, og hun ønsker ikke at ændre det. Hun har

kendt til det, siden hun var lille, hvor hendes forældre fortalte hende om det i deres snak om, hvad det ville sige at være adopteret.

»Mine forældre valgte at beholde mit særlige cpr-nummer, fordi min mor mente, at det var den danske stats blåstempling af mig som medborger på lige fod med folk født i Danmark. Og det er fint for mig, at jeg stadig har det: Jeg vælger ligesom min mor at se det positive i, at man ved hjælp af nummeret kan identificere mig som en, der er vokset op i den danske kultur. Det er jeg glad for i dag, hvor der jo kommer rigtig mange voksne asiatiske indvandrere til Danmark, og hvor der er mange flere fordomme i spil, end da jeg var lille. Dengang var ingen i tvivl om, at jeg var adopteret, og jeg blev altid behandlet som en etnisk dansker: I parcelhuskvarteret i den lille jyske by, hvor jeg voksede op, følte jeg mig lige så dansk som naboens lyshårede datter.«

Ikke længere muligt at få nyt nummer

Hvor mange voksne adopterede født i 1971-84, der stadig ligesom Malene har det særlige 10- eller 11-tal i deres cpr-nummer, kan Indenrigsministeriet ikke svare på.

Og har man i dag som voksen adopteret et af de særlige personnumre, er det ikke muligt at få det byttet ud med et nyt og mere anonymt nummer. På spørgsmålet om, hvorfor ministeriet har valgt den praksis, siger kontorchef Carsten Grage:

»Det politiske initiativ fra 1984 havde til formål at imødekomme den daværende uro, som omtalen af særlige personnumre havde givet anledning til. Ordningen blev ikke efterfølgende en del af cpr-lovgivningen, og jeg mindes heller ikke at have modtaget henvendelser om problemstillingen fra adopterede i de mange år, jeg efterhånden har været i cpr-kontoret. Måske fordi det rent faktisk aldrig har været muligt at identificere mennesker i Danmark som adoptivbørn af udenlandsk herkomst på baggrund af visse cifre i deres personnummer. Men skulle der mod forventning være problemer, kigger Økonomi- og Indenrigsministeriet naturligvis på det.« ■

ASU vokser

AF ANNA BRIDGWATER

»Med forståelse for forskellighed« er det slogan, som Adoption & Samfund Ungdom (ASU) mødes under. I år har ASU haft stor medlemsfremgang og tæller nu 50 medlemmer. Kontingentet er sat ned til 99 kr. for et år, og det har sammen med flere aktiviteter betydet, at flere unge adopterede har meldt sig ind.

Mads Jørgensen er en af de unge adopterede, der inden for det seneste år har fundet et fællesskab i ASU. »Jeg havde overvejet det i lang tid. Så så jeg, at der var et forårsarrangement i Kalundborg, og jeg meldte mig til. Det er lidt grænseoverskridende at komme ind i en forening, hvor der er andre, der er adopterede og har de samme spørgsmål, som jeg har.«

»Men det har været en stor hjælp. Jeg fandt ud af, at det ikke er så slemt at være adopteret, som man måske går og tror. Jeg fik nye venner, og jeg fik svar på nogle spørgsmål,« siger Mads, når han skal forklare, hvad han fik ud af at komme med i ASU. »Mange af os går jo med de samme spørgsmål for eksempel om det, at man hele tiden bliver spurgt, om man har tænkt på at opsøge sit ophav. Hvordan svarer man på det? Og så er der det der med, at man er anderledes og har en anden hudfarve end danske venner.«

Mads er 22, bor lidt uden for Næstved og arbejder som uddannet kok på Møn, så hverdagen er fyldt, og det svinger lidt, hvor meget han taler med de andre fra ASU. »Jeg skriver sammen med de andre cirka en gang om ugen. For nylig var der en fra ASU, der skulle flytte, og så var vi fem medlemmer, der stillede op og hjalp. Det er ligesom med alle andre venner, at man ikke ses i et stykke tid, men når man så ses, så snakker man i fire timer i træk.« ■

Meld dig ind på: AdoptionSamfundUngdom@gmail.com eller kontakt Tea Dayanita via Facebook eller formanden Johanna Vigholt på 93 90 13 21.

Hold øje med Adoption & Samfund Ungdoms Facebook-side, hvor arrangementer annonceres.

22-årige Mads Jørgensen er en af de unge, der er glad for fællesskabet i Adoption & Samfund Ungdom.

ADOPTION & SAMFUND ØSTJYLLAND

Skolestart, overgange og sundhed

Et arrangement med psykolog og paskonsulent Anna Wejdemann og sundhedsplejerske Anette Straadt

Lørdag den 17. november kl. 13.00-16.30.

Sognehuset v/ Mariehøj Kirke, Almindsøvej 6, 8600 Silkeborg

Hvordan ruster vi vores børn og unge bedst muligt både mentalt og fysisk til at klare krav og udfordringer? Anna Wejdemann og Anette Straadt sammenkobler sundhed og de psykologiske aspekter ved overgange og kommer med ideer og råd til, hvordan man i stress-situationer, som overgange kan være, kan fremme sundhed og trivsel når »verden er ved at brænde sammen«.

Trivsel og sundhed hænger sammen. Både hjernens og kroppens sundhed har afgørende betydning for, hvordan et barn/en ung klarer udfordringer, kan modtage læring, begå sig socialt og få det bedste ud af livet. Anette deler sin viden om kroppens og hjernens biologi på en letforståelig måde med fokus på alt det, forældre kan gøre for at give vores børn og unge de bedste betingelser. Der er masser af effektive tips til hverdags sundhed, som gør en forskel – ikke mindst for hjernen og immunforsvaret. Anette kommer også ind på de faldgruber, som er vigtige at kende, hvis børns gener kommer fra andre verdensdele.

Et liv består af et utal af skift og overgange, både de små i hverdagen og de større overgange i livet. Det kan være alt fra at skulle ud ad døren om morgenen, start i daginstitution eller skole eller at flytte hjemmefra. Hvis man har mange utrygge erfaringer med sig fra begyndelsen af livet, vil skift og overgange ofte opleves som utrygge – et tidspunkt, hvor der er risiko for at miste fodfæste og sig selv.

Løsningen er ikke, at børn og unge ikke skal udfordres – så ville de gå glip af muligheden for at udvikle sig. Løsningen er at undersøge, hvordan man kan gøre skift og overgange trygge og dermed skabe de bedste betingelser for, at nye og mere trygge erfaringer kan opstå. Anna beskriver i sit oplæg, hvad der sker i krop og psyke, når noget bliver utrygt, og deler sine erfaringer om, hvad man kan gøre for at støtte sit barn.

Arrangementet er et oplæg med plads til dialog og diskussion. Undervejs er der pauser.

Anette Straadt:

Anette Straadt er uddannet sygeplejerske og sundhedsplejerske. Hun har arbejdet med børnesundhed siden 2001 og specielt beskæftiget sig med immunforsvar, hjernesundhed m.m. de sidste 12 år. Anette har selv været alene med tre børn og ved, at sundhed skal være nemt og enkelt i hverdagen. Hun er forfatter, brevkassebestyrer, uddannelsesleder, underviser fagpersonale, holder foredrag og driver sit firma www.aeblebørn.dk.

Anna Wejdemann:

Anna Wejdemann er psykolog og har arbejdet med børn, unge og familier i 20 år – mange af årene inden for adoptionsområdet. Hun er optaget af, hvordan stress og belastning påvirker krop og nervesystem, hvordan denne påvirkning kommer til udtryk i tanker, følelser og handlinger, samt hvad man kan gøre for at regulere stresstilstande og dermed hjælpe mennesker i alle aldre til bedre trivsel. Se mere på psykolog-i-aarhus.com.

Pris: Arrangementet koster 100 kr. pr. person og skal indbetales på A&S-Østjyllands konto: reg.nr.: 1917 kontonr.: 8966382636 senest fredag den 9. november. Husk at skrive navn ved indbetalingen.

Tilmelding skal ske senest fredag den 9. november til Jeanette Lyk på mail: jl@adoptionoj.dk.

ADOPTION & SAMFUND NORDJYLLAND

Generalforsamling

Lørdag den 6. oktober 2018 kl. 12.30-16.00

Nørhøne Skole, Bygade 24, Nørhøne, 9430 Vadum

Generalforsamling med efterfølgende foredrag om tilbagerejse uden at finde sine rødder. Foredraget holdes af tidligere formand fra ASU Christina Netrika Olsen, adopteret fra Indien.

ADOPTION & SAMFUND NORDJYLLAND

Bowling

Lørdag den 24. november 2018 kl. 13.00-16.00

Seaport, Strandvejen 7, 9000 Aalborg

Eftermiddag med hygge, spisning og bowling for børn

Indbydelser er snart på vej.

ADOPTION & SAMFUND

Arrangement i Roskilde

Temaften: Ser du mig – det adopterede barn i skolen med familie- og psykoterapeut Michel Gorju

Torsdag den 21. marts 2019 kl. 18.30-21.30

Den Gamle Byrådsal i Byens Hus, Stændertorvet 1, 4000 Roskilde

Bemærk: Lokalet ligger på 1. sal. Indgang sker gennem træporten ud mod Stændertorvet. Elevator findes ved indgang D på bagsiden af huset.

At starte i skole er for de fleste børn et stort skift i deres liv. For det adopterede barn er det endnu et skift blandt alt for mange i et kort og turbulent liv.

Måden, skolen møder det adopterede barn på, afgør, om skolen udvikler barnet eller giver det en smertefuld oplevelse af »ikke at blive set og forstået, som den jeg er«.

Hvordan kan forældre og skole forstå det adopterede barns reaktioner og tilrettelægge skoledagen således, at vi støtter barnet i at få en positiv oplevelse i skolen?

Undervejs viser Michel Gorju film, som han har optaget på sine rejser i Afrika.

Tag meget gerne dit barns lærer med.

Pris: 100 kr. inkl. kaffe, te, kage og kildevand.

Tilmelding: Tilmelding sker efter »først-til-mølle-princippet« og skal ske senest den 13. marts 2019 ved køb af billet hos adoptionogsamfund.nemtilmeld.dk.

Kontaktperson: Lene Borg, tlf. 40 60 92 01 eller på mail: lene.borg.2B@gmail.com.

Alle er velkomne.

Arrangement i Roskilde

Temaaften: Ser du mig – det adopterede barn i daginstitution med familie- og psykoterapeut Michel Gorju

Torsdag den 4. april 2019 kl. 18.30-21.30

Den Gamle Byrådssal i Byens Hus, Stændertorvet 1, 4000 Roskilde

Bemærk: Lokalet ligger på 1. sal. Indgang sker gennem træporten ud mod Stændertorvet. Elevator findes ved indgang D på bagsiden af huset.

Børn, som i de første leveår udsættes for mangel på tryghed, omsorg og genkendelig kontakt, udvikler strategier for at beskytte sig selv. Disse overlevelsesstrategier bliver i barnets autonome nervesystem, som barnet ikke har kontrol over. Det er kroppens automatiske reguleringssystem, og det styres af følelser og kroppens erfaringer og har stor betydning i forhold til stress og angst. Det lille barn har brug for hjælp til regulering for at kunne udvikle et sundt nervesystem. Det sker normalt i en sund relation til forældre, som beskytter, spejler og regulerer, alt efter barnets behov.

For det adopterede barn har denne regulering ofte været så mangelfuld, at barnet konstant har været i en tilstand af høj stress. Denne stressbelastning sætter sine spor i barnets måde at være i verden på.

Oplægget sætter fokus på, hvordan man som daginstitution identificerer barnets overlevelsesadfærd og støtter barnet i en sund udvikling.

Undervejs viser Michel Gorju film, som han har optaget på sine rejser i Afrika.

Tag meget gerne dit barns pædagog med.

Pris: 100 kr. inkl. kaffe, te, kage og kildevand.

Tilmelding: Tilmelding sker efter »først-til-mølle-princippet« og skal ske senest den 27. marts 2019 ved køb af billet hos adoptionogsamfund.nemtilmeld.dk.

Kontaktperson: Lene Borg, tlf. 40 60 92 01 eller på mail: lene.borg.2B@gmail.com.

Alle er velkomne.

ASU: Unge medlemmer af Adoption & Samfund mødes ved forskellige arrangementer året rundt. Læs mere på side 62.

Arrangement i Roskilde

Temaaften – den bedste støtte med familie- og psykoterapeut Michel Gorju

Torsdag den 2. maj 2019 kl. 18.00-21.30

Den Gamle Byrådssal i Byens Hus, Stændertorvet 1, 4000 Roskilde

Bemærk: Lokalet ligger på 1. sal. Indgang sker gennem træporten ud mod Stændertorvet. Elevator findes ved indgang D på bagsiden af huset.

Hvordan kan man som bedsteforældre, familie og andre nære pårørende støtte op om adoptivforældrene i den ofte vanskelige tilknytningsproces?

Børn, som i de første leveår udsættes for mangel på tryghed, omsorg og genkendelig kontakt, udvikler strategier for at beskytte sig selv. Barnet har ofte konstant været i en tilstand af høj angst. Denne høje angst/stress sætter sine spor i barnets måde at være i verden på – kroppen er hele tiden i en alarmberedskab.

Adoptivforældres opgave er at hjælpe barnet med at genopbygge en sund udvikling. Denne genopbygning er ofte langvarig, og den måde, vi som pårørende møder barnet på, har stor betydning for, om forældre og barn får ro til at opbygge en sund forældre-/barnrelation.

Michel Gorju kommer i sit oplæg ind på barnets overlevelsesadfærd og på, hvordan man som pårørende kan støtte barn og forældre i en sund udvikling.

Oplægget henvender sig til bedsteforældre og andre nære relationer til adopterede og deres familier, men kommende og nuværende adoptivforældre er naturligvis også velkomne.

Pris: 100 kr. inkl. kaffe, te, kage og kildevand.

Tilmelding: Tilmelding sker efter »først-til-mølle-princippet« og skal ske senest den 22. april 2019 ved køb af billet hos adoptionogsamfund.nemtilmeld.dk.

Kontaktperson: Lene Borg, tlf. 40 60 92 01 eller på mail: lene.borg.2B@gmail.com.

Alle er velkomne.

Michel Gorju er ansat som kursusleder og PAS-konsulent i Ankestyrelsen. Læs mere på michelgorju.dk.

Medlemmer skal huske at oplyse deres e-mailadresse, hvis de vil have nyheder fra foreningen.

**Husk at skrive
MEDLEMSNUMMER sammen med
NAVN og E-MAILADRESSE til**

medlemsadm@adoption.dk

LOKALFORENINGER

Her finder du din lokalforening. Ikke alle har hjemmesider. Er du i tvivl om dit tilhørsforhold, se under adresser og links på www.adoption.dk.

Ændringer i lokalgrupperne meddeles til bladet@adoption.dk samt til webmaster@adoption.dk.

Lokalforeningen i Region Nordjylland

Nordjylland

Else Jungersen Overbye
Web: nordjylland.adoption.dk
Mail: nordjylland@adoption.dk
Tlf. 98 17 17 11

Lokalforeninger i Region Midtjylland

Gudenåen

Mona Østergård
Web: adoptiongudenaen.dk
Mail: gudenaen@adoption.dk
Tlf. 86 64 61 72

Vestjylland

VAKANT
Mail: vestjylland@adoption.dk

Østjylland

Jeanette Lyk
Mail: oestjylland@adoption.dk
Web: oestjylland.adoption.dk
Tlf. 61 28 76 63

Lokalforeninger i Region Syddanmark

Sydvestjylland

Jørn K. Pedersen
Web: sydvestjylland.adoption.dk
Mail: sydvestjylland@adoption.dk
Tlf. 60 82 04 35

Sydøstjylland

Carl-Erik Agerholm
Mail: sydoestjylland@adoption.dk
Tlf. 65 92 00 18
Privat 74 75 73 65

Fyn

Lise A. Rønsholt
Web: fyn.adoption.dk
Mail: fyn@adoption.dk
Tlf. 61 30 38 19

Lokalforeninger i Region Sjælland

Sydsjælland

Pia Thomsen
Mail: sydsjaelland@adoption.dk
Tlf. 31 72 01 02

Midt- og Vestsjælland

Lene Borg
Web: midtogvestsjaelland-adoption.dk
Mail: midtogvestsjaelland@adoption.dk
Tlf. 59 43 92 01

Lokalforeninger i Region Hovedstaden

København

Janet Majlund
Web: koebenhavn.adoption.dk
Mail: koebenhavn@adoption.dk
Tlf. 40 58 66 66

Hovedstaden

Jacob Munk Plum
jacobmplum@gmail.com
Tlf. 29 99 03 13

Bornholm

VAKANT
Mail: bornholm@adoption.dk

LANDEGRUPPER

Bolivia

Formand: John Røschke
Tlf. 27 24 62 28, jr@r-at.dk
Næstformand: Per Nielsen
Tlf. 40 41 23 90, ppmo@email.dk
Kasserer: Claus Spaakær
Tlf. 21 27 55 85, spaabaekc@gmail.com

Bulgarien

Anna Maria Poulsen
amfp57@gmail.com
bulgarien.adoption.dk

Burkinagruppen

Rico Bagger-Jørgensen
Tlf. 24 69 95 74
ricobaggerjorgensen@hotmail.com

Colombia

Colombia-foreningen er desværre opløst. Der henvises i stedet til flg. facebookgrupper:
»For os der vil adoptere eller har adopteret fra Colombia«, Facebookgruppen »Hola« og Facebookgruppen »Adopteret fra Colombia«, som er en gruppe kun for adopterede fra Colombia.

Danmark

Lau Rasmussen
Tlf. 29 86 55 56
www.danskadoption.dk
(mail via hjemmesiden)

Ecuador

Sanne Hasseris
sanne@helsingevej.dk
www.ecuadorklubben.dk

Etiopien

Jens L. Tranholm Damkjær
Tlf. 86 29 20 28, jensld@mail.dk
www.etiopien-foreningen.dk

Guatemala

Anni Bech Nielsen
Tlf. 47 52 77 76

Hviderusland

Anette Paetau
Tlf. 75 61 42 15
anettepaetau@vip.cybercity.dk
www.hvideruslandklubben.dk

Indien

Svend Erik Holm
Tlf. 64 47 38 35, sve@holm.mail.dk
www.123hjemmeside.dk/indiengruppen

Kaliningrad/Moskva

Helle Pedersen
Tlf. 97 17 31 01

Kenyagruppen

Mette Borg Borup
Mail: formand@kenyalandegruppe.dk
Web: www.kenyalandegruppe.dk

Kina

Torben Offersen, Lyngballevej 4
8464 Galtén
Tlf. 28 29 35 65
torben@familien-offersen.dk

Nepal

Hanne og Hans Doktor
Tlf. 23 47 09 41, hanne.veis@adr.dk

Nigeria

Karina Kjær, kake@cowi.dk
www.nigeriaadoption.dk

Peru

Stine og Bjørn Rude Voldborg,
Tlf. 48 25 05 95

Rumænien

Elena Wieland
Adresse: Paludan-Müllers vej 61. 2.th.
8210 Aarhus V
Tlf. 60 45 18 58, ewt.wieland@gmail.com

Sri Lanka (Dansk Sri Lanka Forening)

Henrik Sloth
Tlf. 28 73 50 51, fryds@os.dk
dansksrilankaforening@gmail.com
www.dansksrilankaforening.dk

Sydafrika

Hanne Forsbæk
Tlf. 58 35 00 54
landegrupesydafrika@gmail.com
www.landegrupesydafrika.dk

Sydkorea

Kim Duus Laustsen, 2730 Herlev.
landegruppenforsydkorea@gmail.com
www.landegruppe-sydkorea.dk

Thailand

Mette Juul Andersen
Tlf. 21 60 19 56
vangeleddet32@hotmail.com

Tjekket

Anne-Lise Balle
Tlf. 29 40 91 95, tjekket@adoption.dk
tjekket.adoption.dk

Vietnam

Michael Thiesen, Tlf. 30 95 1108
thiesen.michael@gmail.com
Hjemmesiden er nedlagt til fordel for en Facebookgruppe.

Interessegrupper

Bal Vikas Venner, Indien
Lone Raahauge, Tlf. 21 66 23 93
michael-lone@hotmail.com
info@balvikasvenner.dk
www.balvikasvenner.dk

Welfare Home for Children, New Delhi, Indien

Michael Cornelius Hansen
Tlf. 56 82 00 10

Børnehjemmet Palna, Indien

Mette Thomsen, Tlf. 38 28 50 25

Colombia – Fanas venner

Ulla Gehler
Tlf. 66 15 10 98, sugehlert@yahoo.dk

Eneadoptanter (GEA)

Gitta Wörtwein,
Tlf. 40 93 11 03, geagitta@gmail.com
Maria Thomasson
mariath9@gmail.com

Gruppen af adoptivforældre til børn med handicap

Bernadette Marsh
bernadettmarsh@gmail.com

Adoption & Samfund Ungdom

Formand: Johanna Cosmina Elise Vigholt
Tlf. 61 39 78 79
adoptionsamfundungdom@gmail.com

Redaktør:

Anna Bridgwater
blad@adoption.dk

21 43 08 11

Sekretariat:

Adoption & Samfund
Sekretariatet, Teglvej 4
6780 Skærbæk

Redaktionsmedlemmer:

Heidi Senderovitz
Lykke L. Pedersen
Nina Gath

Korrektur:

Heidi Senderovitz

Grafisk produktion:

Eks-Skolens 35 35 72 76
Oplag: 2.800 stk.

Adresseændring, udmeldelse m.v. bedes
meddelt medlemsadministrator på e-mail:
medlemsadm@adoption.dk.

Abonnement 450 kr.
Medlemskab inkl. magasin 450 kr.
Annoncepris 10 kr. pr. spaltecentimeter.

Magasinet modtager altid gerne artikelforslag,
personlige beretninger og billeder. Hvis du ønsker
fotografens navn nævnt, skal det anføres. Vi
bringer ikke længere fotos af medlemmernes
børn, medmindre fotoet illustrerer en artikel i ma-
gasinet. Magasinet (inklusive billederne) lægges
altid efterfølgende på www.adoption.dk.

Artikler i magasinet udtrykker forfatterens syns-
punkter og ikke redaktionens eller foreningens.
Redaktionen forbeholder sig ret til redigering af
indkomne artikler. Redaktionen er ikke forpligtet
til at bringe alt indsendt materiale.

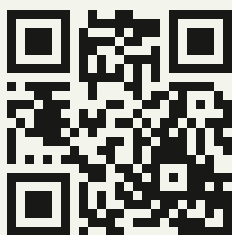
Eksterne bidragsydere i dette nummer:

Maria Thesbjerg Nielsen, Inger Stokkink,
Monica C. Madsen, Leyla Bautista, Mette A.E. Kim,
Annette Christiansen, Jeannette Søm Munk og
Cecilie Hedegaard-Elmsted.

Næste deadline oplyses elektronisk.

Næste udgivelse april 2019.

Du kan melde dig ind i Adoption & Samfund på
www.adoption.dk.

HOVEDBESTYRELSENS FORMANDSSKAB

Formand:

Michael Paaske
Klanghøj 47
8670 Låsby
michael.paaske@adoption.dk
65 96 05 21 (priv.) / 29 48 53 06 (mob.)

Webmaster:

Lene Borg
Tveje-Merløse 2B
4300 Holbæk
lene.borg@adoption.dk
40 60 92 01

Første næstformand:

Sanne Vindahl Nyvang
Skovladden 9
2840 Holte
sanne.vindahl.nyvang@adoption.dk
27 80 54 83

Sekretær (valgt uden for HB):

Carl Erik Agerholm
Teglvej 4, Frifelt
6780 Skærbæk
carlerik@fam-agerholm.com
74 75 73 65

Anden næstformand:

Ina D. Dygaard
Høgh-Guldbergsgade 139
8000 Århus C
ina.dygaard@adoption.dk
20 77 06 70

Kasserer og medlemsadm.:

Jacob Walsøe
MVS Administration ApS
Gl. Byvej 2, Sejet
8700 Horsens
medlemsadm@adoption.dk
70 22 57 75

*Se de øvrige bestyrelsesmedlemmer
på adoption.dk.*

Sæt X i kalenderen!

LANDSMØDE 2018 og GENERALFORSAMLING

foregår

LØRDAG DEN 3. NOVEMBER

på **HOTEL SCANDIC**,
Hvidkærvej 25, Odense

Har du brug for ET GODT RÅD OM ADOPTION?

RING 65 92 00 18 ELLER MAIL TIL RADGIV@ADOPTION.DK

Uanset om du skal til at adoptere, har adopteret, er adopteret, er fagperson, eller på anden måde har adoption inde på livet, så er der hjælp at hente, hvis du har spørgsmål om adoption. Adoption & Samfunds rådgivning er gratis og anonym, hvis du ønsker det, og det er ikke nødvendigt at være medlem af foreningen.

SAGSRÅDGIVERE

Hvis du vil vide noget om sagsbehandlingen ved en adoption.

En sagsrådgiver er specialiseret i at rådgive om problemer forud for godkendelse, adoption og modtagelse af barn. De kan svare på generelle spørgsmål om adoptionsprocessen fra de første overvejelser, til adoptionsbevillingen er givet. Det er også sagsbehandlerne, du skal tale med, hvis du vil vide, hvordan du anker en afgørelse.

FAGLIGE RÅDGIVERE OG TEMARÅDGIVERE

Hjælp til hverdagens udfordringer.

Den offentlige PAS-ordning tager sig nu af de fleste psykologiske og familierelaterede problemstillinger lige op til og efter afhentning af barn og langt ind i voksenlivet. Adoption & Samfunds rådgivere kan noget andet, da de fleste er adoptivforældre, og alle har en relevant faglig uddannelse og baggrund inden for forskellige fag og emner. Adoption & Samfunds rådgivning sætter primært fokus på at hjælpe dig i fasen forud for adoption samt at give praktisk rådgivning, hvis du møder problemer i forbindelse med institution og skole, eller hvis du har brug for en psykolog eller råd fra en læge eller anden fagperson. Rådgiverne kan rådgive om dilemmaer og overvejelser forud for en adoption, svare på spørgsmål om dit helbreds betydning ved ansøgning, vurdere et barns tilstand, forklare reglerne for dansk adoption, dele erfaringer med at adoptere større børn eller søskende samt vejlede om vejen til faglig støtte i skolen eller institutionen og give praktiske råd.

Som ung og voksen adopteret er du også velkommen til at henvende dig direkte til en rådgiver.

ADOPTIONSLINJEN

Hvis du har brug for indsigt fra voksne adopterede.

Adoptionslinjen er en anonym rådgivning, hvor erfarne voksne adopterede med relevante uddannelser er klar til at vende de spørgsmål, du måske har om at være adopteret – uanset om du selv er adopteret, eller om du gerne vil vide noget om at være adopteret i Danmark.

Adoptionslinjen kan give svar på spørgsmål om racisme, rejsen til fødelandet, identitet eller kontakt til den oprindelige familie.

KOM I KONTAKT MED EN RÅDGIVER

Find alle de relevante kontaktdetaljer på:

adoption.dk/fa-rad-og-hjaelp.

Ring til foreningen Adoption & Samfund på 65 92 00 18.

Send en mail til radgiv@adoption.dk.

EKSTERNE RÅDGIVERE

Der er også hjælp at hente uden for Adoption & Samfund, hvis du har udfordringer, der handler om adoption

Post Adoption Service (PAS)

PAS er et offentligt rådgivningstilbud til adoptanter og adopterede.

Siden 1. januar 2016 har alle adoptanter mulighed for at modtage op til 20 timers rådgivning pr. adopteret barn – uanset tidligere forbrug. For dette tilbud er der en egenbetaling på 100 kr., som er væsentligt reduceret ift. normaltaksten for sådanne samtaler. Bemærk, at midlerne til rådgivning til adopterede, der er over 18 år, pt. er opbrugt.

Husk også børnegrupperne, som er gratis. Målet med børnegrupperne er at styrke børnenes identitet. PAS tilbyder også gratis undervisning til professionelle. Tilbuddene varetages af Ankestyrelsen, se mere på ast.dk.

Enkelte kommuner i landet har særlige adoptionsrådgivninger:

- Hillerød Familiebehandling
- Hvidovre Kommune
- Næstved

Private rådgivere

Hvis du eller dit barn har brug for længerevarende behandling, en bisidder til et møde eller anden hjælp, som ikke dækkes af Adoption & Samfunds anonyme gratisrådgivning, er der en række fagpersoner med særlig indsigt i adoptionsområdet. Du skal regne med betale for denne hjælp. Find en liste over kompetente rådgivere via adoption.dk/fa-rad-og-hjaelp/radgiverne.

RING 65 92 00 18 ELLER MAIL TIL RADGIV@ADOPTION.DK

Målet for **Adoption & Samfund** er at skabe de bedste betingelser for adoptivforældre og adopterede, både børn og voksne.

Medlem af Adoption & Samfund, fordi ...

- Her kan du danne netværk med andre adoptivfamilier.
 - Her er der arrangementer for både børn og voksne.
 - Der er lokalforeninger i hele landet.
 - Der er landegrupper, hvor adopterede kan møde andre, der er født i samme land.
 - Der er rådgivere, som kan svare på næsten alle spørgsmål om adoption.
 - Adoption & Samfund kæmper for at forbedre adoptivfamiliernes muligheder for at få kvalificeret hjælp, når der er behov for det.
 - Medlemmer modtager to gange om året et magasin, der formidler nyt om adoption i ind- og udland.
-

Et års medlemskab for hele familien koster kun **450 kr.**

Meld dig ind på **adoption.dk** eller skriv til **medlemsadm@adoption.dk**

FOTO: VISUAL HUNT